148318

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM II. KADEMEDE ÜÇ BOYUTLU SANAT UYGULAMALARININ YARATICILIĞIN GELİŞMESİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hülya KAROĞLU

- 148318 -

Hazırlayan
Özcan ÖZKARAKOÇ

KONYA 2004

Özet

Sanata ilişkin en önemli özelik, anlatımdır. Sanata dair değerlerin bireye kavratılması ve kazandırılması süreci sanat eğitiminin gerekliğini ortaya koymuştur. Sanat eğitimi bireysellik esaslıdır ve öğrencideki yaratıcı güç ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Ülkemizde, ilköğretim okullarında okutulan müfredat programları da, yaratıcı gücün ortaya çıkarılmasını amaçlayan iki ve üç boyutlu çalışmaları öngörmektedir. Ancak ne yazık ki bir çok eğitimcinin üç boyutlu uygulamaların çocuk gelişimi ve yaratıcılık üzerindeki olumlu etkisini göz ardı ettiği bir gerçektir. Yeniliğe ve değişikliğe sırt dönerek standart yöntemlerle ders işlemek, öğrencilerin yaratıcı güçlerini sınırlandırmaktadır. Bu yaklaşım sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda ilerlemesine olumsuz etki yapmaktadır.

Bu çalışmada üç boyutlu uygulamalar 6. sınıflarda dörder hafta süreyle uygulanmıştır. Kil, kağıt ve rekreasyon çalışmalarının yaptırıldığı bu sınıflarda ortaya konan işler ve üretim süreci, yaratıcılık açısından değerlendirilmiştir. Aynı öğrencilere iki boyutlu çalışmalarda yaptırılmış, üç boyutlu çalışmalar lehine belirgin farklar tespit edilmiştir

Abstract

The most importanat feature about art is expression. Gettig someone to comprehend and to cause her to get valves about art process has need of art education. Art education basis is individualism and the creative power of a student is being tried to be revealed.

In our country, the curriculums used in primary schools keep two and three-dimensional Works which aim to reveal creative power in mind. But unfortunately that many educators undervalue the possitive effect of three-dimensional practices on growing up children and creative power. This approach has a negetive effect on art education to advance itself in the direction of its aims.

İn this word three-dimensional techiques have been carried out for four weeks at level six in primary schools. The works brought up in this classrooms where clay, paper and recreation works hav been done and production process have been evaluated from the point of view of creativity. Two dimensional works have been done with the some sutudents, three-dimensional works.

Önsöz

İnsanoğlunun çok küçük yaşlardan itibaren, fiziki çevresini tanımaya ve öğrenmeye yönelik ilk adımları, dokunma duyusuyla başlar. Dokunmanın, öğrenmedeki yeri ve önemi çok büyüktür. Sadece çocuklar değil, yetişkinlerde cisimlerin niteliklerini algılamak için, dokunma eylemini gerçekleştirirler. Bu şekilde düşünüldüğünde, üç boyutlu çalışmalar sanat eğitiminin en büyük özelliği olan ilk elden öğrenme fırsatını çocuğa verir.

Sanat eğitiminin genel amaçları içinde yer alan yaratıcılığın geliştirilmesi ilkesi düşünüldüğünde, üç boyutlu çalışmalar, öğrencileri değişik nitelikteki malzemelerle tanıştırarak, yaratıcılıklarını sergileyecekleri eşsiz fırsatlar verecektir.

Üç boyutlu uygulamalarla resim dersleri, öğrencilerin el becerilerini ve yaratıcı güçlerini reel olarak sergileyebilecekleri, tasarım ve proje aşamasında karşılaşacakları problemleri çözmede, yaratıcı çözüm yolları geliştirerek, problem çözme yeteneklerini geliştirecekleri birer ortam haline gelecektir.

Araştırma süresince her konuda destek ve yol gösterici olan danışmanım, Sayın Yrd. Doç. Dr. Hülya KAROĞLU' na, kaynak toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım, Sayın Semiha TURHAL' a, uygulama çalışmalarını yaptığım, Özel Diltaş İlköğretim okulu Resim-iş öğretmeni, Sayın Fadim AKÇA ve Şehit Bayan Pilot Ayfer GÖK İlköğretim Okulu Resim-iş öğretmeni Sayın Mehmet AŞÇI' ya, uygulama okullarının idarecilerine ve öğrencilerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ÖNSÖZ iii
GİRİŞ 1
1.1. Çalışmanın Amacı 3
1.2. Sayıltılar 4
1.3. Sınırlılık 5
1.4. Yöntem 5

II. BÖLÜM

2. Yaratıcılık 6
2.1. Yaratıcı Birey 6
2.2. Yaratıcılık Nedir? 8
2.3. Yaratıcılık Geliştirilebilir mi? 12

III. BÖLÜM

3. Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık 21
3.1. Tanımı ve Kapsamı 21
3.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği 27
3.3. Sanat Eğitimi Sürecinde Değerlendirme 32

IV. BÖLÜM

4. Üç Boyutlu Sanat Uygulamaları ve Yaratıcılık 35
4.1. Kil Çalışmaları 38
4.2. Kağıt Çalışmaları 40
4.3. Rekreasyon Çalışmaları 41

V. BÖLÜM

5. İlköğretim İkinci Kademe, Üç Boyutlu Uygulama Çalışmaları 44
5.1. Uygulama Öncesi Yapılan İşlemler 44
5.2. Üç Boyutlu Uygulamaların Yapıldığı Ortam 44
5.2.1. Uygulama Okullarının Tanımı 45
5.2.2. Uygulama Sınıflarının Tanımı 47
5.3. Üç Boyutlu Çalışmaların Uygulaması 48
5.4. Uygulama Derslerinin Genel Değerlendirmesi 50
6. Sonuç 55

Kaynakça 59
Ekler 61
Ek 1: Uygulama Derslerinin Fotoğrafları 61
Ek 2: Uygulama Ders Planları 63
Ek 3: Öğrenci Çalışmalarının Değerlendirilmesinde Kullanılan Ölçüt Listesi 69
Ek 4: Üç Boyutlu Uygulamaların Değerlendirilmesi 70
Ek 5: İki Boyutlu Uygulamaların Resimleri 115

GİRİŞ

Bilgi ve bilimin yüzyılı olarak kabul edilen, günümüzün en çok konuşulan kavramlarından biri eğitimdir. Uluslararası, kültürler arası hareketlerle arayışlar içerisinde, her geçen gün artan bir ustalaşma sürecinden geçen insanoğlu, yeni formları bulma çabasına girmiştir. İnsanoğlunun bu arayışları, onu eğitimle buluşturmuştur. Eğitim bir üretim sürecidir. Eğitim kavramında en önemli unsur "Bireyin eğitimi"dir (Erbay,1997). Bireyin süreç içerisinde doğruyu yakalayabilmesi için şarttır.

İnsanoğlunun düşünebilen bir varlık olma yazgısının, onu sürekli olarak yeni arayışlar içerisine itmesi, sonsuz sayıda ve değişken formlar üreten doğa karşısında yetenek ve becerilerini sınama fırsatı doğurmuştur. Doğanın insanoğluna olabildiği ölçüde kaynak oluşturması ve onu etkilemesi, insan yeteneklerinin sadece fayda sağlamaya yönelik uğraşlar için değil, evrenin sırlarına erişebilmek için kullanılmasına olanak sağlamıştır. Bunun neticesinde birey kişisel heyecanlarını doyurmak ve başkalarına duyurmak, ruhsal özlemlerine uygun düzeyde yaşayabilmek amacıyla sanat yapmaya başlamıştır.

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Sanatın insan yaşamına dair bütün gerekliliği ve zorunluluğu, insanoğlunun sahip olduğu tüm kapasiteleri sanatsal yetiye dönüştürme noktasında eğitimle ilişkilendirilmektedir.

Sanata başlayabilmenin teknik bilgi ve zekanın yanı sıra ihtiyaç duyduğu en önemli unsur eğitimdir. Eğitimin temel ve en önemli görevlerinden biri estetik duyarlılığın geliştirilmesidir. Sanata ilişkin değerlerin bireye kavratılması ve kazandırılması süreci sanat eğitimi kavramının gerekliliğini ortaya koymuştur.

Sanat eğitimi, estetik kaygıların öğretilmesi ve bunlardan kurgusal sonuçların çıkarılmasına yardımcı olur. Böylece sanat ürünleri aracılığıyla duygular kişisel paylaşımlara uzanır. Sanat eğitimi, insan bilincinin yaratıcı becerilerini özgür kılması açısından önemlidir. Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan sanat eğitimi bireysellik esaslıdır. Bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce bilincini örgütlemek, estetik yaşamın yapılanmasını temellendirmek için gereklidir. Bireyde

duygusal boşalım ihtiyacı, düzeni keşfetme ve düzen yaratma ihtiyacından kaynaklanmaktadır (Erbay,1997).

Sanat eğitiminin en önemli öğelerinden biri yaratıcılıktır. Sanat eğitimi, yaratıcılık temelleri üzerinde yükselen belirleyici, son derece önemli bir faktördür. Öğretimde yaratıcılık sınırlıdır ve kişiye özgüdür. Geliştirilmesi yine kişiye bağlıdır. Sanatsal yaratıcılık okutulamaz, uygulama ile geliştirilmesi şarttır. Okullardaki müfredat programları, öğrencinin içinde var olan gücü şekle sokarak inşa eder. Maddeleri el ile işlemekten ve basit şekiller yaratmaktan duyulan neşe, formdan, renkten, dokudan ve duyguların diğer bütün mesajlardan alınan bir zevktir. Yaratıcılığı geliştirme yollarından biri sanat eğitimidir. Bu yolla yeni fikirler, yaratımlar ortaya atılıp, kişi kendi sınırlarını zorlayarak farklılıklar yaratır.

Yaratıcılık sorunlara çözüm yolu bulmaktır. Kalıplardan kurtulma, açık olma ve başkalarından farklı olmadır. Yaratıcılığı ön planda tutan sanat eğitimi bu nedenle çok önemle üzerinde durulması gereken bir eğitim yöntemidir. İnsan özelliklerini tümüyle dikkate alan ve geliştiren bir yöntem olan yaratıcılık; bilincin, zekanın yargılama ve usa vurma güçlerinin dayalı olduğu tüm duyguların eğitimidir.

Sanat eğitiminin genel amaçları içinde, yaratıcılığın geliştirilmesi yer almaktadır. Yaratıcılık her yerde ve her alanda bulunmaktadır. Farkına varılması ve işlenmesi gerekmektedir. Yaratıcılığın evrensel olma özelliği , farklılıklarına rağmen tüm bireylerde bulunabilmesine imkan sağlamaktadır.

Günümüzde sanat eğitiminin genel seyrine bakıldığı zaman, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren kendi güçlerini ve olabilecek görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, sosyal yönlerini geliştiren ve yaratıcı güçlerinin sınırlarını zorlayan bireyler yetiştirilmesinin hedef alındığı görülmektedir.

Günümüz eğitim sistemi deneysel ve sorgulayıcıdır. Modern eğitim sistemlerinin uygulandığı bir çok okulda, öğrencilerin çeşitli malzemelerle çalıştırılması, onları yeni tekniklerle tanıştırmış, böylece çocukların ifade güçleri ve yaratma becerileri geliştirilmeye başlanmıştır. Bu tekniklerden biride, ilk elden dokunarak nesneleri ve formları tanıma fırsatını çocuğa veren, üçboyutlu uygulamalardır. Bugün birçok sanat

eğitimcisi üç boyutlu çalışmaların çocuk gelişimi ve sanat eğitimindeki öneminden bahsetmektedir (Akbayrak, 2001).

Bu araştırmacılara göre üç boyutlu uygulamalar, çocuğun üç boyutlu formları ve bunların çevreleriyle olan ilişkilerini gözlemesinde, bunların anlaşılması ve sunulmasında, el becerilerinin geliştirilmesinde, tasarım ve yapım aşamasında karşılaşılan sorunları çözerken problem çözme yeteneklerini geliştirmede ve dokunarak tanıma fırsatı verdiği için sanat eğitimi açısından önemli görülmektedir. Bu özellikleri sayesinde üç boyutlu uygulamalar, sanat eğitiminin en büyük özelliği olan ilk elden öğrenme fırsatını çocuğa vermektedir.

Yaratıcılığın geliştirilmesinin hedef alındığı, sanat eğitimi programları içerisinde, üç boyutlu uygulamaların bir araç olarak kullanılması gerekliliği açıkça görülmektedir. Bütün bu özelliklerinden yola çıkarak; ilköğretim okullarındaki resim-iş derslerinde, üç boyutlu uygulamalara gereken önemin gösterilmesi, sanat eğitiminin amaçlarının gerçekleştirmesi noktasında, sanat eğitimcilerine büyük faydalar sağlayacaktır.

1.1.Çalışmanın Amacı

Sanat eğitimine dair en önemli özellik, bireysellik esaslı olmasıdır. Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatarak, yetenek ve yaratıcılığını estetik düzeye ulaştırabilmesi amaçlanmaktadır.

Sanat eğitiminde temel yaklaşım, öğrencideki yaratıcı gücü ortaya çıkarabilmektir. Yaratıcılığın ortaya çıkarılmasında ve geliştirilmesinde, sanat eğitiminin bütün branşlarının ve tekniklerinin etkili olduğu, yadsınamaz bir gerçektir.

Bireyin, küçük yaşlardan itibaren fiziki çevresini oluşturan dünyayı tanımaya yönelik ilk adımları, dokunma istemiyle başlar. Aslında bu, sadece çocuklara özgü bir özellik değildir. Çocuklar kadar yetişkinlerde bir objeyi tanımak ve anlamak için ona dokunup, elleme ihtiyacı duyarlar. Bu sayede objelerin niteliklerini öğrenmeye ve onlarla temas kurmaya başlarlar. Bireye dair bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda, sanat eğitiminin, üç boyutlu uygulamalarla ilk elden öğrenme

fırsatını çocuğa verdiği görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı üç boyutlu uygulamalar, sanat eğitimi ve çocuk gelişiminde önemli bir yere sahiptir.

Üç boyutlu uygulamalarla, resim dersleri tek düze olmaktan kurtulmaktadır. Çoğu zaman, yetersiz malzeme ve çeşitli imkansızlıklar neticesinde, resim kağıdı üzerinde öğrencilerin yaratıcı güçlerini sergilemeleri imkansız hale gelmektedir. Üç boyutlu uygulamalarda, öğrencinin kolayca temin edebileceği atık maddeler, kağıt, karton, mukavva gibi malzemeler ve yoğurma maddeleri, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesi noktasında eşsiz fırsatlar sunmaktadır.

Bu çalışma ile, ilköğretim ikinci kademede, resim-iş derslerinde yaptırılacak uygulamalarla, yaratıcılığın gelişmesinde, üç boyutlu çalışmaların etkisinin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Proje süresince, üç boyutlu çalışmaların öğrenci uygulamalarını, dolayısıyla da yaratıcılıklarını ne yönde etkilediği gözlemlenmiş, sanat eğitimi açısından kazançları vurgulanmıştır.

1.2. Sayıltılar

Çalışma süresince aşağıda belirtilen kabuller yapılmış ve sonuç için yorumlar bu kabuller göz önünde tutularak yapılmıştır.

1. Araştırmaya alınan sınıflar, özellikleri doğrultusunda belirlenmiş gruplar değildir,
2. Ders planları ilköğretim müfredat programına uygun olarak hazırlanmıştır,
3. Seçilen grupların, Konya'daki 6. sınıf öğrencilerini temsil ettiği kabul edilmektedir,
4. Çalışma süresince yararlanılan kaynaklardan elde edilen bilgiler gerçeği yansıtmaktadır.

1.3. Sınırlılık

Araştırma, Konya ili Selçuklu ilçesi M.E.B. Özel Diltaş İlköğretim Okulu II. kademe 6-A sınıfı ve Meram ilçesi Şehit Bayan Pilot Ayfer GÖK İlköğretim Okulu II. kademe 6-A sınıflarıyla sınırlıdır.

1.4. Yöntem

Araştırma konusunun farklı yönleriyle incelendiği bu tez, 5 bölümden oluşmaktadır. Tezin 2. bölümünde, problem cümlesinin temelini oluşturan yaratıcılık konusu incelenmiştir. Bu bölümde, yaratıcılığın tarihçesine kısaca değinilmiş, konuyla ilgili tanımlamalar yapılarak, geliştirilebilirliğiyle ilgili teorilere ve görüşlere yer verilmiştir. 3. bölümde, sanat eğitimine ve yaratıcılıkla ilişiksine değinilmiştir. Sanat eğitimiyle ilgili tanımlamalar yapılarak kapsamına değinilmiştir. Sanat eğitiminin gerekliliği vurgulanarak, eğitim süreci ve sonuç açısından değerlendirme konusu ele alınmıştır. 4. bölüm sanat eğitimi açısından üç boyutlu uygulamaların incelendiği ve yaratıcılıkla ilişkisinin ele alındığı bölümdür. Bu bölümde üç boyutlu uygulama teknikleri ile ilgili tanımlamalar yapılmış, ayrıca, Milli Eğitim müfredat programı açısından üç boyutlu uygulamaların amaç ve davranışlarına değinilmiştir. Bölüm 5 de ise, sanat eğitimi uygulamalarının yapıldığı okullar ve sınıflar tanımlanmış, ilköğretim 6. sınıflarla yapılan üç boyutlu uygulama çalışmaları sunulmuştur. Yapılan bu uygulamalara ait değerlendirmelere yer verilmiştir.

Araştırma boyunca uygulama sınıflarıyla, 6 hafta süresince 12 saati üç boyutlu, 6 saati de iki boyutlu olmak üzere toplam 18 saat ders işlenmiştir. Çalışmaların bitiminde elde edilen üç boyutlu ve iki boyutlu çalışmalar değerlendirilmeye alınmıştır. Üç boyutlu uygulamaların değerlendirilmesi yapılırken, öğrencilerin aynı konuda çalıştıkları iki boyutlu uygulamalar göz önünde bulundurulmuştur. Üç boyutlu uygulamalarda ayrıntılı değerlendirmeler, iki boyutlu uygulamalarda ise genel değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmelere sonuç kısmında yer verilmiş, örnekler ise ekler kısmında belgelenmiştir.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Uygumlalar süresince, öğrencilerin konuyla ilgili yaklaşımları gözlemlenmiştir. Sohbet havasında, karşılıklı konuşmalar şeklinde öğrencilerin genel izlenimleri not edilmiş ve bu izlenimler değerlendirme metinlerine aktarılmıştır.

II.BÖLÜM

2.YARATICILIK

2.1. Yaratıcı Birey

Görsel sanatlarda; estetik nesneyi kalıcı kılan, etki alanının genişliğini sağlayan bir nitelik de; O'nun "yaratıcılık eylemi" sonucunda ortaya çıkan bir nesne olması, varlığı ile eylemin gerçekliğini kanıtlıyor olmasıdır.

Görsel sanatlarda yaratıcılık; teknik bilgi, duyum zenginliği, algı üstünlüğü ve akli-matematiksel düşünceden daha üst basamakta, görsel algısal düşünsellik, üstün zeka ve üstün seviyede yeteneğin bileşimidir.

Yaratıcılık her yerde ve her alanda vardır. Sadece farkına varılıp, işlenmesi ve ortaya çıkarılması gerekmektedir. Yaratıcılık evrenseldir, farklılıklarına rağmen herkeste bulunabilir. Yaratıcılığın yüksek değere varmasının ardında uzun süreli bir eğitim, yoğun çalışma, mükemmelcilik anlayışı ve en önemlisi kesintisiz bir iletişim ortamı gerekmektedir. İletişim insan yaşantısını etkileyen önemli bir özelliktir. Sanat da bir şekilde iletişim serüveninin içinde yer alır. Eğitimin bu bağlamda payı çok büyüktür ve sanatla eğitim arasında bir ilişki vardır. Atalayer'e (1989) göre; *"Hiçbir üretim ve iletişim, tekniksiz olarak varlığını sürdüremez."* Basit sözlü iletişimde bile birey, ellerini, bedenini hatta yüz kaslarını araç olarak kullanır. Üretime ilişkin – ki burada bahsedilen sanatsal üretimdir - tekniğin ve iletişimin geliştirileceği yegane yer eğitim kurumlarıdır.

Sanat eğitimine dair sanatsal yaratıcılığın ancak planlı ve programlı bir şekilde gelişeceği açıktır. İnsan yaşantılarını onun hoşuna gidecek biçimlerde genişletme ve zenginleştirme, yaratıcılığın işlevlerinden biridir. Yaratıcılığın işlevlerinden bir diğeri de insanın kolay ulaşılamayan yeni objeler, yaşantılar ve varoluş biçimleri arayışını ve isteğini karşılamasıdır.

Bu noktada; Teknolojik gelişmeler ile toplumlar geliştikçe sadece alışkanlıkların değil, başka temel güçlerin, yeteneklerin de geliştirilmesi önemini ortaya çıkarmıştır.

Üretim ile üretici insan, sosyal ve ekonomik bir bağ içinde olunca, insanın yaratıcı bir şekilde eğitilmesi ve yaratıcı gücün geliştirilmesi, mutlak bir zorunluluk haline gelmiştir (Gökaydın,1990).

Duyumsal ve algısal zenginlik, yaratıcılığın ön koşullarındandır. Yaratıcılık, görsel düşünmenin "muhteşem" sonucudur. Akıl, mantık ve zeka yaratıcılığın temelidir. Çünkü; sanatsal düşünce, üstün bir düşünme yöntemidir. Yaratıcılığı doğuran, bu düşünme işlemidir. Görsel, estetik ve yaratıcı düşünce olarak kullanılan, tasarımcının düşünce yapısı ve sistematiği, düşünmek, fikir ve yorum üretmek, bilgiler arasında ilişki ve düzen kurmak, zihinden geçirmek, zihni taramak, tasarlamak ve hatırlamak yetilerini içerir.

Yaratıcı düşünce gücü olan birey, düşünce sürecinin bilincinde olan, denetleyen ve sürece yön veren bireydir. Farklı düşünce yöntemleri geliştirme ve sonuca ulaşabilme sürecinde değişik görüşlere açık olabilmek, yaratıcı düşünce sahibi bireylerin genel tutumudur.

Elde ettiği bilgileri sürekli sınayan, deneyen, uygulamaya döken birey yaratıcı düşünce sahibidir. Uygulama, deney etkili düşünmeyi refleks ve kendiliğinden işler hale getirir. Hareketlilik, yaratıcılığın belirgin özelliklerindendir. Zeka bellek ve bilişsel becerilerin aktif olarak kullanımıdır (Atalayer,1989). Zeka, bellek ve bilişsel becerilerin aktif kullanımıyla insan, sebepleri gözler ve sonuçları kestirebilir. Yada sonuçları gözler, sebeplerini çıkarabilir.

Yaratıcılık, önceden kestirmelerin veya sonuç çıkarmaların birey için yeni, orijinal, hünerli, zekice ve nadir olması manasına gelir. *"Yaratıcı düşünen birey, yeni alanları araştıran, yeni gözlemler yapan, yeni kestirmelerde bulunan ve yeni çıkarımlar yapan kişidir"*(Avrık,1987).

2.2. Yaratıcılık Nedir?

Yaratıcılık son yıllarda günlük yaşamda sıkça kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Yaratıcılık kavramının batı dilindeki karşılığı "Kreativiteat, Creativity" dir. Latince "Creare" sözcüğünden gelir. Bu sözcük "doğurmak, yaratmak, meydana getirmek" anlamındadır. Devingen bir süreç olma niteliği sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır.

Yaratıcılık, kavram olarak geçen yüzyılın başlarında ortaya çıkmış ve çeşitli araştırmalara konu olmuştur. Yaratıcılığın insan yaşamındaki önemini batılı ülkeler 1940'lı yılların başında fark ederek bu konuda araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Sistematik olarak ise 1950'lerden sonra incelenmeye başlanmıştır.

Bu yıllardan itibaren, yaratıcı bireyler yetiştirme programları ders müfredatlarına girerek, eğitim-öğretim alanında bireysel gelişmeler ışığında yapılmaya başlanmıştır. Bu konuda Guilford yirmi yıl süren faktör analiz çalışmalarıyla alana ilgiyi artırmıştır. Ancak yaratıcılık konusunda yalnız psikologlar değil, matematikçiler, müzisyenler, Einstein gibi fizikçiler, Leonardo da Vinci gibi ressamlar, ve Nietsche gibi düşünürler de, sezgisel ve düşünsel anlamda açıklamalar yapmışlardır. Bir çok farklı tanımı yapılan yaratıcılıkla ilgili olarak, bu alanda araştırma yapmış bilim adamlarının birleştikleri ortak bir tanım yoktur. Ancak yapılan tanımlamaların birçok noktada kesiştiği de bir gerçektir.

Guilford, deneysel çalışmalarıyla yaratıcı düşünmenin akıcı, esnek ve özgün olma nedenini belirlemiştir. Dar anlamda yaratıcılığı, yaratıcı kişilere özgü olan niteliklerin incelenmesini önermiştir. Yaratıcı yetenekler, kişinin söz konusu etmeye değer bir yaratıcılık ortaya çıkarıp çıkaramayacağını belirler. Guilford , yaratıcılığın bilişsel yetenek türlerinin oluşturduğu testlerde yansıdığına inanır (Yavuz,1996). Zamanla geliştirilen testlerle de günümüz anlayışına ulaşılmıştır. Ancak yaratıcılığın tek tip olmaması, bir alanda gerçekleşmemesi, konuyu karmaşık bir duruma getirmektedir. Bilimsel yada akademik yaratıcılık, liderlik, mekanik yaratıcılık ve sanatsal yaratıcılık gibi birbirinden farklı alanlarda gerçekleşmektedir (Halıçınarlı,1988).

Psikoloji dalında tanımlanması en güç kavramlardan biri olarak kabul edilen yaratıcılık, literatür tarandığında bilim, sanat eğitimi v.b. çevrelerin yorum ve tanımlarıyla kimlik değiştirmektedir. Bilim adamları yaratıcılığı "buluş yapma veya problem çözme" olarak tanımlarken, eğitimciler yaratıcılığı "yaratıcı düşünme ve bu düşünceyi davranışa dönüştürme" şeklinde ifade ederler. Psikoanalistlerin yaratıcılığı tanımlamaları ise "bilinçaltı ve bilinç çatışması" ile ilgili açıklamalara dayanır (Gel,2000). Bunların yanı sıra; Buluş zenginliği, orijinalite, sorunlara yeni çözümler bulma, yeni bakış açıları üretme, varsayımları deneme gibi çeşitli boyutlarda da tanımlamalar yapılmaktadır.

Sünbül'e (2002) göre yaratıcılık, *"problemlere karşı duyarlı olma, bilgideki yetersizlikler, boşluklar ve güçlüklerin isimlendirilmesi, ihtimallerin belirlenmesi ve bunların yeniden denenmesi, sonunda da sonuçlarla ilişki kurulmasıdır."* Sünbül (2002), her bireyin yaratıcı olma potansiyelini vurgulamakta ve bireylerin yaratma konusunda beceriye sahip olduklarına değinmektedir.

Yaratıcılık, daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurabilme, böylece yeni bir düşünme şeması içinde, yeni yaşantılar, deneyimler, yeni fikirler ve ürünler ortaya koyabilme yetisidir. Dolayısıyla *"yaratıcılık, duygusal ve zihinsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içinde vardır"*(San,1979).

Bode yaratıcılık için; *"Bilinen şeyleri, icatları, konstrüksiyonları yeni bir biçimde kullanmak, birbirleriyle şimdiye kadar olduğundan başka bir biçimde, birleştirmektir"* tanımlamasını yapmıştır. Yaratıcılık insanda açığa çıkmış ve gizli kalmış tüm yetenekleri geliştirme gücü, aynı zamanda yeni fikirleri biçimlendirme, icat etme ve keşfetme gücüdür. Bunun yanı sıra yaratıcılık, yoğun bir merak dürtüsü, sürprizli ve şaşırtıcı olabilme, başkalarının göremediğini görebilme ve farklı tepkiler verme olarak tanımlanır.

Her şeyden önce deneyimlere açık olmayı gerektiren yaratıcılık, yeni yolların varolabileceği düşüncesini taşıyarak arayışa girme cesaretini gösterebilme, yeniliği benimseme, yaratıcı düşüncenin yeni boyutlarını fark ederek denemeye, fikren hazır olma demektir.

Yaratıcılık üzerine önemli araştırmalar yapmış olan Torrence, yaratıcılığı şöyle tamınlamaktadır; "Sorunlara, bozukluklara, eksik bilgilere, kaybolmuş unsurlara, uyumsuzluklara karşı duyarlı olma, zorluğu tanıma, çözümler arama, tahminler yapma yada yeni varsayımlar kurma, bunları değiştirme veya yeniden deneme ve sonuçları inceleme".

Bartlett yaratıcılığı; ana yoldan ayrılma, deneye açık olma, kalıplardan kurtulma olarak nitelendirirken, Conrad, akıcı düşünme yeteneği olarak tamınlamıştır. Vernon ve diğerlerine göre ise yaratıcılık; "İnsanın sosyal, manevi, estetik, bilimsel ve teknolojik değeri olduğu kabul edilen yeni fikirleri, görüşleri, buluşları veya artistik objeleri üretme kapasitesidir. W.Bernbach, "yaratıcılık bir disiplin sorunudur" der. Sanat eğitimi bir disiplin eğitimidir. Birey ancak disiplin eğitimi ile düşünsel derinlik ve estetik problemlerde tasarım yaratabilir.

Yaratıcılık, hareketle duygular arasında, algılarla başlar. Daha sonra düşünceler arasında kavramsal olarak ortaya çıkar. En üst düzeyde ise insan aklının en karmaşık özellikleri olan ilham ve değerlendirme safhasında yoruma yönelik bağlantılar kurma aşamasına ulaşır. Bütün bu gelişmeler sistematik olarak bir değişim sürecini meydana getirir. Bu süreç yaratıcı süreçtir.Yaratıcı süreç her alanda olduğu gibi gereksinimler çerçevesinde varlığını sürdürür. Gereksinimlere yanıt aramak, aranmasına olanak tanımak yaratıcı süreç açısından doğru bir yaklaşımdır. Tüm bireyler değişik alanlarda yaratıcı yetiye sahiptir. Her bireyin ilgi alanı gibi yaratı alanı da farklıdır. Çünkü yaratıcılık, kişiye ve şartlara göre değişik derece ve boyutları olan bir düşünme biçimidir. Nasıl ki mantıksal kurallar öğrenilebilir ve zamanla geliştirilebilirse, yaratıcı yaklaşımlarda öğretilebilir ve geliştirilebilir. Değişik alanlarda ve değişik yoğunlukta, her insanda varolan bir özelliktir. Bu sebeple kesin, bir dille bazı insanlar yaratıcıdır, bazıları değildir denemez. Her insan az yada çok yaratıcı davranış sergileyebilir (Kırışoğlu,1991).

Yaratıcılığın geliştirilmesini hedefleyen sanat eğitimi yöntemi ile öğrenci, ifade etme yetisi kazanarak sezgileri ve duyguları kavramlaştırmak için sözlü ve sözsüz ifadeler sayesinde iletişim becerileri kazanır.

Yaratıcılık, bireylere çekici gelen "sihir, deha, üstün yeteneklilik v.s." gibi çoklu kavramları çağrıştıran bir kişilik özelliği olarak da bilinmektedir. Bilim adamları, yaratıcılığı, kişilere olağan olarak dağıtılmış bir özellik, bir yetenek, duygusal bir süreç ve yaşam biçimi olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan bu tamınlar da uzmanlar, bilimde yenilik, güzel sanatlarda değişik eserler, endüstride yeni buluşlar ve orijinal görüşlere yol açan noktalar üzerinde durmuşlardır (Yavuz,1996).

Yaratıcılık ciddi bir çabadır. Yaratıcı insan, orijinal görüşler, değişik eserler ve yeniliklerle dünyayı değiştirmek ister. Hazır bulduğunu işlemek, yeniden yorumlayarak, dünyaya kendi gönlü ve düşüncesiyle dünyalar katmak ister. Yaratıcı insan alışılmışın dışında "yeni ürünler" ortaya koyabilen insandır. Bu ürünleri ortaya koyuşunun kökenlerinde alışkanlıkları, herkesin tartışmadan onayladığı görüşlere, birbirine benzer örnek üretimlere, heyecansızlığa bir kafa tutuş saklıdır. Kaygılar ve amaçlar vardır. Herkesin duyduğu gibi duymamakta, gördüğü gibi görmemekte, düşündüğü gibi düşünmemektedir. Dünyayı duyuş ve algılayışında farklılıklar vardır (İnam, 2000).

İnsana özgü özelliği ile, sanılanın aksine yaratıcılık yalnızca belirli insanlara değil, tüm insanlara özgü bir yetidir. Bilinenlerden farklı bir şey ortaya çıkarma, klasik olanlardan vazgeçme, varolan şeyleri yüzüstüne çıkarma, bireyin duygu ve düşüncelerini belli bir anlatım biçimiyle dışa vurmadır.

Yaratıcılık süreçlerinde dürtüler, sezgiler, çözümlemeler ve birleşimler söz konusudur. Bilim alanındaki yaratıcılığın bir gelişme, bir evrim içinde olduğu söylenebilir. Sanatsal yaratıcılıkta ise gelişmeden çok bir değişmeden söz edilebilir. Sanatta başlıca duyguların yansıması söz konusudur (San,2000).

Süreç olarak yaratıcılık, tüm duyuşsal ve düşünüşsel etkiliklerde, her türlü uğraşın içinde vardır. Başka bir deyişle insan tarafından tamamlanmış her işte yaratıcılık temel bir öğedir (Kale,1994). Akıl yürütme, buluş yapma ve sorun çözme yetisi olarak değerlendirilebilecek olan yaratıcılık bu bağlamda süreçten çok sonuçla ilgilidir (Kırışoğlu,2002).

Yaratıcılık, içerik ve biçimin, zihinde kendinden geçercesine bir yoğunlukta tasarlanması sürecidir. Birey, kendi duygusal, düşünsel ve imgesel yaşamını, zihin-beyin merkez olacak şekilde sürekli hareketli kımıltılı tutar ve günlük sosyal yaşamda bulunmayacak estetik dinginlik ve düzensel dengelikleri örgütler. Bu yaratıcılığın işleyiş mekanizmasıdır. Yaratıcılıkta, yakalanmış veya belirlenmiş anlam, içerik, işlev ve düzen kurmayla sonuçlanır (Atalayer,1989).

Yaratıcılık, yüzyıllar boyu olağanüstü insanlara özgü bir olgu; yaratıcılık kavramı da en çok "güzel sanatlar alanındaki yaratıcılık" için kullanılmıştır. Yaratıcı birey için orijinal olan her fikir, bir yaratıcılık örneğidir. Yaratıcılık keşif yapmayı öğrenme, eşsiz nitelik ve gereklerine dayalı yeni durumları sağlama anlamındadır.
"Günümüzdeki görüşlere göre yaratıcılık, her düzeyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde kendini gösterebilen bir yeti, gündelik yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan, sanatsal alanda hoş yapıtların ortaya çıkmasına neden olan süreçler bütünü ve ayrıca bir tutum ve davranış biçimidir" (Sünbül, 2002).

Sünbül'e (2002) göre yaratıcı düşünce özgürdür ve üretken bir süreçtir. Çok yönlü bakmak, çok seçenekli çözüm yolları bulmak demektir.

2.3.Yaratıcılılık Geliştirilebilir mi?

Yaratıcılık kişilerin doğuştan getirdikleri bir özelliktir. Her canlı insanoğlunun yaratıcı olma potansiyeli vardır. Her insan yaratma konusunda bireysel bir beceriye sahiptir. İnsanların tümü yaratıcı olabilir ama yaratıcı olarak tanınan insanlar, başkalarının sahip olmadığı farklılıklara sahiptir. Diğer bir ifadeyle bir kişi her alanda yaratıcı olamayacağı gibi aynı alanda yaratıcı yetiye sahip kişilerin de, eş oranda yaratıcı olmaları beklenemez. İnsan tarafından tamamlanmış her işte, insanın ileriye dönük tüm atılımlarında yaratıcılık yetisi temel olarak bulunmaktadır. Yaratıcı kişiler, düşünme kalıplarını daha ince ayarlara getirebilir ve daha büyük fikirler üretebilir.

Yaratıcılık, özelliklede sanat alanlarındaki yaratma süreçlerinde son derece karmaşık ve yoğun oluşumlar bulunmaktadır. Kişisel yetenekleri, duyu, duyum ve duyguları ile izlenimleri içeren tüm duygusal sistemleri ve yaratıcı zeka, yaratıcı sezgi,

algı, bilgi, yargılama, değerlendirme gibi alanları ve en sonunda değişik düşünme basamak ve biçimlerini içeren sanatsal yaratma sürecidir.

Yaratıcılığı ortaya çıkarmak ve geliştirmek, bir tür sorun çözme olarak ele alındığında, yaratıcılığı etkileyecek ve deneysel olarak kullanılabilecek değişkenler üzerinde durulması gerekmektedir. Bu durumda sanat eğitimi sürecinde, öğrenciyi araştırmaya yönlendirmek en doğru yaklaşımlardan biri olacaktır. Yaratıcı düşünmeye yöneltilen öğrencinin sürekli olarak; Nedir? Neden? Nasıl? Ne kadar? Bunun hakkında ne biliniyor; ne söylenebilir? Eğer...ise ne olur? gibi nice soruların cevaplarını araştırması sağlanmış olur. Bundan sonra da, yine sürekli olarak "daha başka, bundan başka neler olabilir?" sorularının cevapları hakkında derin araştırmalar ve incelemeler yapmasına da fırsat verilmiş olacaktır. Zihinsel bakımdan güçlü öğrenci, düşünmeyi öğrenmiş ve düşünmeyi ketleyen algısal, duygusal ve ifade engellerini aşmış olacağından karşılaştığı problemlere karşı benzersiz, özgün yeni yaklaşımlar, çözümler üretmeye hazır durumda olacaktır (Sünbül,2002).

Bu konuda Carbouser, yaratıcılık, "sabırlı bir araştırmadır. Sorunlara çözüm yolu bulmaktır. Kalıplardan kurtulma, deneye açık olma, başkalarından farklı olmadır". Ona göre yaratıcılık; "zihinsel ve duygusal etkinliğin her türü içinde vardır. İnsan özelliklerini tümü ile dikkate alan ve geliştiren bir yöntemdir".

"Yaratıcılıkla ilgili yapılan bir çok araştırma neticesinde geliştirilebileceği görülmüştür" (Sünbül,2002). Çocukluk döneminde yaratıcılık zaten yüksek düzeyde olup, çevresel faktörlerle giderek düşmekte, okul çağında ise tamamıyla düşüşler göstermektedir. Doğumla birlikte insanda var olan yaratıcılık yetisi giderek gelişmeye eğilimli bir doğallığa sahip olmakla beraber, bu gelişimin olabilmesi için hem içte hem dışta iyi dinamiklerin olması ve bunların işlenip yönlendirilmesi gerekmektedir. Bütün bunlar araştırmacılar tarafından bilinmesine rağmen çocukta yaratıcılık olayı kolay saptanan bir olgu olmamıştır. İncelemeler, araştırmalar göstermiştir ki çocuklarda yaratıcılık, psikolojik farklılıklar, deney-gözlem olanakları, çalışma güçleri ve tüm yeteneklerine uygun biçimde görülür ve gelişir. Yaratıcılığın her çocukta aynı tabloyu göstererek geliştiğini varsaymak olanak dışıdır.

Çocukların her yaptıklarını veya yaratıcı görüntü içindeki yapıtlarını da her zaman özgün saymak mümkün değildir. Saf ve yalın bir anlatıma karşın özgün olmayabilir. Bunun nedeni çocukların daima dış etkiler altında kalarak çalışması ve üretmesidir. *"Çocuk hiçbir zaman büyüklerin, yetişkinlerin sanat düzeyine ulaşmayı veya bu düzeyi aşmayı amaçlamaz. Genellikle ilk yeğledikleri şey, büyüklere benzemek, sözde onlar gibi olduklarını varsaymaktır"* (Türkdoğan,2000).

Vernon'a (Sünbül,2000) göre, *"çocukta ortaya çıkan üstün yaratıcılık ile yetişkinde ortaya çıkan arasında hiçbir bağlantı gösterilemez."* Çocukta ki yaratıcılığın gelişimini konu alan, gelişimsel çalışmalar oldukça az sayıdadır. Torrence (Sünbül,2000), Çocuklarda ki yaratıcı potansiyelin gelişimi ile ilgili olarak çeşitli yaş gruplarındaki (3-18) çocuklar üzerinde uzun süreli izleme çalışmalarının da yer aldığı bir çok araştırma yapmıştır. Yaratıcılığı problemlere duyarlı olma süreci olarak açıklar. Kendi geliştirmiş olduğu yaratıcı düşünce testini kullanarak yaptığı çalışmalar sonucunda, çocuklarda yaratıcılığın gelişimini genelde yaşla birlikte artan, fakat bazı yaşlarda inişler gösteren bir gelişim eğrisi üzerinde sergilemiştir. Bu testlerde, duyarlı olma süreci olarak açıkladığı yaratıcılık dönemine dair eksiklerin belirlenmesi, eksik öğelerin fark edilmesi, bu öğelerle ilgili fikir ve hipotezlerin test edilmesi, gerektiğinde değiştirilip yeniden test edilmesi ve sonucun ortaya konulmasının zorunluluğunu ve gerekliliğini savunmuştur.

"İnsan, doğuştan yaratıcı bir varlıktır. Yaratmaya duyulan ihtiyaç insanoğlunu zorlayan bir dürtüdür. Yaratıcılığı değerlendirmenin en etkili yolu, onu yeni fikirler olarak görmektir. Çünkü yaratıcılığın başlangıç noktası yeni fikirlerin üretilmesidir" (Yolcu,2002).

İnsanoğlunun, sosyal bir varlık olmasının sonucu olarak, çevresiyle sürekli etkileşim içinde bulunması onun; her alanda yaratıcı süreçlerden geçmesine neden olmaktadır. Yaratıcı süreç, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüştürülmesi, önceden kestirimlerin veya sonuç çıkarmaların birey için yeni, orijinal, hünerli ve zekice yorumlanmasıdır.

Yaratıcılığın tanımlarına bakıldığında; yaratıcı düşünme biçiminin, küçük yaşlardan itibaren aile, çevre ve okul eğitimiyle birlikte oluşturulup aşama aşama

mükemmelleştirilebileceğini vurgulamaktadır. Bununda yolu gerek ailede gerekse eğitim kurumlarında yaratıcılık olgusunu temel alan bilinçli bir eğitimden, hazırlanacak uygun çevre koşullarıyla, çocuk, gençler, ebeveynler ve öğretmenlerinin kuracağı öncellikle sevgi dolu, sağlıklı yani baskıcı, köreltici, engelliyici olmayan nitelikli bir iletişimden geçmektedir (Kale,1994).

Yaratıcı özelliklerin çoğunun bireyin duyuşsal özellikleri, özelliklede motivasyonu ile ilgili olduğu görülmektedir. Bilişsel özelliklerle ilgili olanların daha az sayıda olduğu dikkati çekmektedir. Bunların dışında; bireyin diğer özellikleri, anne babaya benzeme, bireyin yetiştiği ortam ve yaratıcılığı ile ilgili bulgular, incelenen yaratıcı bireylerin konu alanlarına göre farklılıklar gösterdiği gibi, çelişik sonuçlar ve tutarsızlıklar da sergileyebilmektedir.

"Yaratıcılık bir devinimdir ve ortamını bulduğu zaman gelişebilir. Aileler, eğitim kurumları veya toplum, bireylerin yaratıcılıkları üzerinde önemli etkiye sahiplerdir" (Sünbül,2000).

Yaratıcılık üzerine yapılan tanımlamalardan yola çıkarak, genel çizgileriyle çocuğun yaratıcılığını geliştiren etmenler şu şekilde açıklanabilir. Algıların zenginleştirilmesi için çocuğun gözlem ve hafıza eğitimine gerekli önem verilmelidir. Çocuğa üretici düşünme yöntemi kazandırılmalı, yeni biçimler aramaya, bulmaya ve bunları anlatıp yorumlamaya yöneltilmelidir.

Sınıflarda sık sık, sanat eseri niteliği bulunan yapıtların incelenmesi, çocuklara yeni görüşler kazandırılmasına olanak sağlayacaktır. Duygu ve düşünceleri kullanma alışkanlığı kazandırmak, pratik, çabuk, kararlı, cesaretli olmalarına olanak verir. Bu sayede çocuğun imgelem gücü gelişecektir.

Çocuğun çevresinin (okul, sınıf ve atölyelerin), yapılan iş ve resimlerle donatılması, böylece bir sanat çevresi yaratılması, yaratıcılığın geliştirilmesi için gerekli olan fiziki çevreyi oluşturacaktır.

Çocuğun kendi kendine çalışıp, teknik yönden birikim ve doyum sağlayacağı ortam hazırlanmalıdır (kitaplık, atölye gibi). Sanatsal etkinlikleri izleyebilme

imkanlarının yaratılması da şarttır (müze, tarihi çevre gezileri, galerilere ve sergilere götürme gibi). Bir diğer önemli hususta, konuların çocukların yakın çevresinden ve yaşamlarından seçilmesidir (Türkdoğan,2000).

Yaratıcı her davranış ürün verme de önemlidir. O nedenle sergiler açılmalı, yayınlar yapılmalı, yaratıcı davranış ve ürün ortaya koyanlar maddi ve manevi açıdan ödüllendirilmelidir. Bu tutum motivasyon için son derece önemlidir.Çocuk mutlaka dinlenmelidir. Onun düşüncelerine önem verildiği hissettirilmelidir.

Tartışma ve değerlendirme ortamı oluşturulması oldukça önemli bir gereksinimdir. Aktif öğrenme ortamı yaratılmalıdır. Didaktik bir eğitimden çok tartışmalı, açıklamalı, uygulayarak, öğrenmeye dayalı bir ortam yaratıcılığın geliştirilmesi sürecinde elzem bir ihtiyaçtır.

Aynı zamanda cesaret verici bir ortam yaratılmalıdır. Alışılmışın dışında fikirlerle meşgul olurken yada yeni fikirleri yeni yollarda kendi kendine çalışırken, bir çocuğun güven hissetmesi gerekir. Çocuğun kabul edilmesi ve takdir edilmesi, ek olarak soru sorabilmesi, tasarımlarını ifade edebilmesi ve hatta yargılama ve suçlama olmaksızın aykırı ve çılgın fikirlerini ileri sürebilmesi gerekmektedir. Birçok öğrenci öğretmen eleştirisinden korktuğu için kendi imajlarını, gizli düşüncelerini mevcut durumlarla birleştirmeye cesaret edemez. Oysaki okul, çocuğa kendi kendini serbest hissedebileceği, kabul edilebilir bir atmosferde keşfetme fırsatı sağlayarak yaratıcılığı yeniden canlandırabilir (Sünbül,2002).

Çocukta değişme gerçeğini yerleştirme, yaratıcılığın gelişmesinde oldukça etkin bir faktördür. Orijinallik ve akıllılık yüceltilebilir. Sınıf içerisinde çocuk değerli ve uygun olarak gördüğü performans çeşitlerini üretmeye çalışırken aynı şekilde tepkide bulunur. Yaratıcılık teşvik edilmişse öğrencinin hem öğretmeni hem de sınıf arkadaşları orijinalliğe ve farklılığa değer vermeli ve onaylamalıdırlar. Bir öğretmen öğrencileri, yaratıcı olma yada arkadaşları tarafından onaylanma arasında seçim yapma durumu içerisinde bırakmaktan kaçınmalıdır.

Bunların yanında yaratıcı hissetmeyi-anlamayı teşvik etmede önemli bir etkendir. İfadede yaratıcı olmak için, bir kişi izlerken ve dinlemede de yaratıcı olmalıdır.

Yaratıcı kişi vurguları almak ve kaydetmenin yanı sıra aktif olarak alanı tarar, farklı düzenlemelerle birlikte yeni öğeleri inceler, analiz eder, yorumlar ve değerlendirir.

Bir bireyin gelen bilgiyi bilinçsiz bir şekilde inceleyerek yada bozarak, inançları ve değerleri ile uzlaştırmaya çalışması yada bilinmeyen bir şekilde noksan bir hafızaya ekleyerek onu daha mantıklı ve tam yapması rutin bir şeydir. Bunlarda yaratıcılığın örnekleridir, çünkü onlar verilen bir şeyi değiştirmeyi yada eklemeyi gerektirmektedir (Sünbül, 2000).

Yaratıcılığın geliştirilmesi sürecinde önemli etkenlerden bir diğeri de üretici düşünmenin ve değerlendirmenin öğretimidir. Sınıfta üretici düşünme ve değerlendirmeyi teşvik etmek için etkinlikler yapılabilir. Öğretmenler verilen olgunun ötesine gitmek, sonuç çıkarmak, vurgulamak için öğrencilere soru sorarak convergent-alışıla gelmiş düşünmeyi isteyebilir. Bu tip davranış direkt olarak çocuğu ezberciliğe götürecektir. Çocuğun ezberci veya hazırcı bir yaklaşımdan uzaklaşmasını sağlamak için öğretmen öğrenciyi üretici düşünecek şekilde güdülemelidir (Sünbül,2002).

Özellikle sanatsal yaratma sürecinde amaç, çocuğa özgü orijinal ürünler çıkartabilme becerisi kazandırmak ise, öğretmenin bazı durumlarda örnek gösterme hususunda dikkatli olması gerekmektedir. Çünkü alışılmamış bir yaratım süreciyle karşı karşıya kalan çocuk taklit yoluna gitmeyi düşünecektir. Bu tip bir yaklaşım çocuğu kısır bir döngünün içine sokacağı için eğitimcinin bu konuda dikkatli olması gerekmektedir.

Yaratıcılıkta; anlama, biçim verme "düzen kurma" işlemi, eylemin temel yönelişlerinden biridir. Yakalanmış veya belirlenmiş anlam, içerik, işlev, düzen kurmayla sonuçlanır (Atalayer,1989). Yaratıcı kişi "bağımsız" bir kişiliğe sahiptir. Sürekli olarak "keşfetme" yetkinliğine sahiptir. Bu nedenle daima "keşfetmeye" yöneltilmelidir.

Yaratıcılık; bilinçaltı ile bilinç üstünün çatışmasından ortaya çıkan bir durumdur.Yaratıcılığın ilk şartı algıdır. Hiçbir şey yoktan var edilemeyeceğine göre, yaratılacak eserin kökü mutlaka bireyden alınacaktır. Bir temele dayanması gerekmektedir. Belleğin beslenip, algıların zenginleştirilmesi için çevrenin

incelenmesi, dünya görüşünün olması ve sanat eserinin incelenmesi gerekir ki özgün bir sanat biçimi oluşturulabilsin. Önceki biçimlerin incelenmesi daha sonraki yaratıların menşeini oluşturur (Büyükişleyen,1977).

Bu bir etkinliktir ve yaratıcılık bu etkinliğin özünde vardır. Uzun yıllar sanatın yetenekle, yeteneğin yaratıcılıkla kurulan ilişkisi, yaratıcılığı da yetenekli azınlığa özgü bir davranış gibi göstermiştir. Beklide bu görüş sanatta yaratıcılığın gelişmesini engelleyen en önemli etkendir. Ayrıca sanatsal yaratıcılığın öğrenmeyle gelişmeyeceği görüşü de yaratıcılığı engelleyen etmenler arasında sayılabilir. Bu yaklaşımda iki yönlü engel yer alır; Birincisi, her çocuk yaratıcıdır. İkincisi, yaratıcılık doğuştandır. Kimi çocuk yaratıcı olarak programlanmıştır. Her iki yaklaşımda da yaratıcılık, birinde başı boşluktan, ötekin de inançsızlıktan engellenir (Kırışoğlu,2002).

Çocuğun ifade özgürlüğünü, kendiliğindenliğini, bağımsızlığını, merakını, araştırıcılığını ve kendine güvenini sınırlayan herhangi durum veya faaliyet, yaratıcılığın gelişmesini engeller (Sünbül,2000).

Yaratıcılığı geliştirmeye çalışma problemi ile aynı zamanda başarı için belirli standartlara boyun eğmede çok gerçek bir sorundur ve yaratıcılığın önünde bir engeldir (Sünbül,2000).

Fiziki çevrenin yaratıcılık üzerine olumlu veya olumsuz etkileri oldukça fazladır. Yaratıcı düzeye çıkmış çocukların, sınıf ortamında diğer arkadaşlarına hissettirilmeden bir gözlemci titizliği ile tanınması, tutum ve davranışların ona göre ayarlanması gerekmektedir. Yaratıcı niteliği bir ölçüde belirginleşen çocukların engellenmesi veya hep sınıf düzeyine çekilmeye çalışılması da yanlış bir tutumdur.

Ders araç gereçlerinin ve malzemenin yetersizliği önemli bir etkendir. Ayrıca konunun seçilmesinde dikkat edilmemesi de önemli bir tehlikedir. Konu, daima çocuğun yaratıcılığını geliştirecek düzeyde veya nitelikte olmalıdır. Fiziki yapının uygunsuzluğu da oldukça olumsuz bir takım sonuçlara neden olabilir. Atölye imkansızlığı ve hep sınıfta çalışma zorunluluğu gibi (Türkdoğan,2000).

Eğitim sistemi içinde ıraksak düşünmenin uygun görülmemesi de yaratıcılığı engeller. Bu yaklaşım, sorun çözmede eldeki hazır malzemeyi kullanmayı yeğleyen sistemde, farklı düşünce alanlarından yararlanarak yeni düşünceler oluşturmayı kısıtlar.

Derininde bilgisizliğin ve korkunun yattığı belli kalıpların dışına çıkamama durumlarında da yaratıcılık gelişmez. Aşırı "mükemmeliyetçilik", yapılan işi bir türlü yeterli yetkinlikte ve değerde bulmama, yaratıcılığı engelleyen önemli etkenlerden bir başkasıdır.

Bir başka görüşe göre yaratıcılıkta, cinsiyetin kimi zaman engelleyici olduğu da gözlenir. Yaratıcılık doğası gereği hem duyarlık, hem de özgürlük gerektirir. Duyarlığın kadınsı, özgürlüğün erkeksi özellik olarak algılandığı ortamlarda, her iki cinsin kendine özgü özeliklerinden uzaklaşacakları korkusu yaratıcılığı engeller (Kırışoğlu,2000).

Çocuğun sürekli fayda (yarar) amacına dönük çalışmaya şartlandırılması, ders saatinin azlığı ve sürenin kısalığı, yaptırılan kopya çalışmaları, geleneksel biçimlerin bıktırırcasına tekrar edilmesi ve bunlara ilaveten öğretmenin sınıfa olan ilgisinin azlığı gibi faktörler, sınıf içerisinde yaratıcılığın gelişmesine etki eden diğer etmenlerdir (Türkdoğan, 2000).

Görsel alan içinde yer alan, çalıştığı her saat içinde kendisiyle iç içe bulunulan televizyonun, yaratıcılığa etkisi öteki etmenlerden çok daha fazla ve yaygındır. Yaygın kanıya göre televizyonu çok izlenmesi, çocuğu yaratıcı düşünmeden yoksun kılar. Çocuk kendi başına düşünerek bensel ve ussal bütün yeti ve yeteneklerinin katımlıyla araştıran, sorun çözen biri olmaktan çıkar.

Görsel anlatımda yaratıcılığı engelleyen bir başka etmen, kuramın, uygulamanın önüne geçmesidir. Kimi sanatsal sorunlar öğrenciye ne kadar anlatılırsa anlatılsın uygulama olmadan sorun anlaşılmaz ve çözülmez. Sınıf içi durumlarda teknik bilgilendirme, sorunu ortaya koyma, eğitimcinin çalışma üzerindeki değerlendirmeleri dışında öğrenciyi yönlendirici kurumsal bilgiler vermesi, çoğu kez geliştirici olacağı yerde öğrenciyi engelleyici bir etken olacaktır (Kırışoğlu,2000). Yaratıcılığın gelişmesine uygun olmayan olumsuz bu koşullar bir yana yaratıcılığı benimseyen fakat

uygulamayan, alanında yetersiz öğretmenler ile istenilen sonuca ulaşmakta mümkün olmayacaktır.

Çocukların yaratıcılıklarını engelleyici belirgin öğretmen tutumlarının bazılarına örnek verilecek olursa;

Çocukların algı, gözlem ve düşünsel gelişimini, eğitimini zenginleştirici çabalardan uzak, yaratıcı gelişmelerine olanak sağlayan ortamların hazırlanmaması. Çocukların cesaretlerini kıran, aşırı eleştiren, onların motivasyonlarını bozan davranışların sergilenmesi. Çocukların gelişim düzeyine uygun olmayan, ilgisini çekmeyen konularda çalışmaya zorlayan, farklı, özgün düşünce ve görüşlere önem vermeyen, hoşgörülü olmayan, alan bilgisi, kültürel düzeyleri zayıf, dar ilgileri olan, yetersiz, sürekli arkadaşlarının özellikleriyle karşılaştırılan, onların ilgi ve keşfetme arzusunu kıran, otoriter, katı ve sürekli geleneksel eğitim anlayışlarını sınıf içinde etkili kılmaya çalışan, beklenmedik anlarda ortaya çıkan sorunları çözmede zayıf, ani karar veremeyen, kendine güvensiz, heyecanlı olmayan tutarsız, alanına ilişkin gelişmeleri takip etmeyen ve benimsemeyen tutum ve davranışlar sergilemeleri gibi (Artut,2002).

Yaratıcılığı geliştirmeyi hedefleyen eğitim sisteminde en önemli unsur, kazanma ve kaybetme endişesi taşımayan, öğrencileri birbirine rakip göstermeyen, farklılıkları ön plana çıkaran bir ortam hazırlayabilmektir. Araştırma ve inceleme yapabilen, farklı deneyimler yaşamaktan kaçınmayan, çok boyutlu düşünebilen, bulgularını kendi deneyimleri ile birleştirip yorumlayan, özgün ve özgür düşünebilen, geleceğin yaratıcı kişiliklerini oluşturmak güzel sanatlar eğitiminin temel ilkeleri arasındadır.

Sonuç olarak yaratıcılık insana özgü bir olgudur. Her insan yaratıcı olabilir, ilgili özellikleri taşıyabilir, dahi olmaya gerek yoktur. Yaratıcılık yetisi körelmiş, yada ara verilmiş olsa bile, hangi yaşta olursa olsun özel programlarla yeniden geliştirilebilir. Önemli olan, öğrenciyi sıkmadan, incitmeden hedefe ulaşacak şekilde motive etmektir. Unutulmamalıdır ki yaratıcılık ancak uygun ortam ve şartlar gerçekleştirildiği zaman gelişecektir.

III. BÖLÜM

3. SANAT EĞİTİMİ VE YARATICILIK

3.1. Tanımı ve Kapsamı

En basit tanım ve deyimle sanat; bir form meydana getirebilme yetenek ve becerisidir. Sonsuz sayıda değişik ve değişen formlar üreten doğa karşısında insan, yetenek ve becerisi ile değer kazanabilmekte ve bir ölçüde yaratıcı olabilmektedir. Doğa, sanatçı denilen kişiye tümüyle yada olabildiği ölçüde kaynak olmakta, ışıkları, renkleri, sesleri, formları ve şaşmayan ritm-ahengi ile onu etkileyebilmektedir. Sanat; insan yeteneklerini yalnızca pratik, yani fayda sağlamaya yönelik amaçlar için değil, evrenin ve dünyanın sırlarına erişebilmek, kişisel bunalımlarını yatıştırmak, heyecanlarını doyurmak ve başkalarına duyurmak, bunun sonucunda da ruhsal özlemlerine uygun düzeyde yaşayabilmek isteğiyle kullanılabilmesi ve değerlendirilmesi amacını hedefler.

Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel iç görüsü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok öznel olan durumun dışa dönüşmesi, somutlaşması ve başkalarına anlatması insan için önemli bir gereksinimdir. Daha kapsamlı bir anlayış ve deyimle sanat; insanın insan olma yazgısı ve koşulunu yenme, kendini aşabilme çabasıdır (Kınay, 1993). Görme, anlama, deneyim ve yaratma süreci olarak bu alanda kapasiteleri sınırlı olanlar için gerekli ve zorunlu bir uğraştır. Sanatın insan yaşamına dair bütün gerekliliği ve zorunluluğu, insanoğlunun sahip olduğu tüm kapasiteleri sanatsal yetiye dönüştürme noktasında eğitimle ilişkilendirilmektedir.

Günümüzde bütün ileri toplumların eğitimde hedefi, yaratıcı insan tipinin yetiştirilmesidir. Bu nedenle yaratıcılığın geliştirilmesinde en etkin alan olan sanat eğitimi, giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle sanat eğitimi hem bireysel, hem toplumsal açıdan önemli bir olgu haline gelmiştir.

Hegel'e göre, sanata başlanabilmesi için teknik bilgi ve zekanın yanı sıra en gerekli unsur, eğitimdir. H. Read ise; "estetik duyarlılığın eğitilmesi, eğitimin en önemli ve temel görevlerinden biridir" der. Bu görevde öğrenciye yaklaşım biçimi oldukça önemlidir. Öğrencideki coşku ve yaratma isteğinin bir yöne çekilmesi sanat eğitimi ile gerçekleştirilebilmektedir. Sanat eğitiminde önemli olan, çocuktaki yaratıcı güç ve buna bağlı coşkunun doğru kullanılmasını öğretmektir.

Sanat eğitimi yalnızca insana özgü bir gereksinimdir. Sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişimi sürecinde bireydeki yaratıcı ve üretici güçlerin gözetilip geliştirilmesini amaçlar. Sanat yaşamın üstündeki imgeleri açığa vurma amacıdır.

Sanat eğitimiyle;

Görsel ve dokunsal algının geliştirilmesi, görsel araç ve gereçlerin (teknolojinin) iyi kullanabilmesi, sanata bakışları, tasarım yapma ve teknolojiyi kullanabilme becerilerinin birlikte geliştirilmesi, yaratıcı ifadenin geliştirilmesi, estetik karar verebilme yeteneklerinin gelişmesi hedeflenmektedir. Yaratıcılığın geliştirilmesini hedefleyen sanat eğitimi yöntemi ile öğrenci ifade etme yetisi kazanarak sezgileri ve duyguları kavramlaştırmak için sözlü ve sözsüz ifadeler sayesinde iletişim becerileri kazanır. Yeni fikirlere açık olmayı, alışılmışın dışında birleşimler yapabilmeyi, bilinen nesnelere farklı işlevler katabilmeyi öğrenirler. Düşüncelerini görselleştirebilmeyi başarırlar. Düşünsel anlamda çağdaş yorum yapabilme yetisi kazanırlar.

Yaratma, öğrencinin kişiliğiyle ilgilidir. Bu nedenle sanat eğitimi, kitle eğitimi değil, bireysel eğitim olmak zorundadır. Sanat eğitimi öğrenciyi, çok yönlü düşünen ve araştıran, başkalarının düşüncesini mutlak kabul etmeyen, kuşku duyan ve duyuran bir düzeye getirmektedir. Sanat eğitimi bir organizasyon yöntemidir. Görsel algılamaya yönelik birtakım kavramlar yardımıyla, öğrencinin madde ile düşünceleri arasında çeşitli bağlantılar kurmasına ve buna yönelik araştırmalar yapmasına teşvik eder. Bu şekilde öğrenci gelecekte de bilinçli olarak kullanacağı bir araç olarak kişisel bir nitelik kazanacaktır. Bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duyguların geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası sanat eğitiminin anlamına açık bir görüntü kazandırmaktadır. Buradan hareketle daha genel

bir tanımlama yapılacak olursa, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına "Sanat Eğitimi" denilmektedir. Bu çabanın özünde, toplumun en küçük üyesi olarak düşünülebilecek bireyin, gerçekten uygar bir kişi olması ve buradan da uygar bir toplum oluşturmanın amaçlandığı dikkate alınırsa, sanat eğitiminin daha geniş bir boyut içindeki görünümü vurgulanmış olacaktır (Türkdoğan, 2000).

İzlenmesi güç, hızla değişen yeni, çağdaş toplumun gerektirdiği insanı yetiştirmek görevi, eğitim kurumlarına düşmektedir. Günümüzde dinamik ve hızla değişme, buna bağlı olarak ta hızlı bir gelişme gözlenmektedir. Koşullar insanı çoğu kez gücünün çok üstünde sorunları çözme durumunda bırakır. Endüstri çağı ile ortaya çıkan, yeni görüşe göre amaç; Toplumlara gerçeği anlatmak değil düşündürmek ve gerçeğe yön vermek, gerçeği çözümlemektir. Bu alandaki ilk görevi sanat yüklenmiştir. Uygar toplumların yaşam biçimini olanca gerçekliği ile yansıtan tek araç sanattır.

Sanat eğitimi, yaratıcılık açısından bakıldığında güzel sanatların tüm alan ve dallarını, bu alanların birbirleriyle olan etkileşimi ve alışverişini de göz önünde bulundurarak ele almak zorundadır. İnsan toplumunun en küçük unsuru sayılan bireylerin genel eğitim ve öğretimleri içinde, kişilerin estetik duygularının geliştirilmesi zorunluluğu, uygar bir toplum yaratma çabasında, amacın önemli bir koşulu olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel eğitim ve öğretimin insana dönük uğraşları, yöntemleri, amaç ve ilkelerinin özünde, insan ruhunun yüceltilmesi, psikolojik farklılıkların gözetilerek bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, ruh sağlığı açısından, dengeli bir kişi yaratma çabası görülür. Bu eylem sürdürülürken, bir yandan da kişiye zihinsel birikimlerini kendi kendine anlatıp yorumlayarak bir şeyler yapma, yaratma olanağı sağlar ki, birey böylece ruhsal boşalmaya, ruhen mutlu olma düzeyine ulaşarak daha dengeli bir tavır içine girer. Sanatın işlevi ne salt duygusal rahatlama, ne de salt haz duyurmasıdır. Sanatın çok yönlü, kültürel, iletişimsel, bilgilendirici, aydınlatıcı ve davranış geliştirici işlevi onu, yine çok yönlü ve önemli kılmaktadır. Sanatın bu değeri kendinde işlevleri ve yalnız sanata özgü nitelikleridir ki, kişinin farklı bir boyutta ussal gelişimini sağlar. Sanatın kendine özgü bu önemi, sanat eğitiminin de önemini arttırmaktadır.

Kırışoğlu'na (2002) göre; *"sanat eğitimi dersleri, uzun yıllar hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alan olmaktan çok bir boş zaman uğraşı, çocukların rahatlayacağı bir etkinlikler toplamı olarak düşünülmüştür."* Sanat bu konumuyla okullarda her zaman ikinci derecede önemli bir ders durumuna itilmiştir. Sanat, insan doğasının bir gereğidir. Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biridir. İnsan olmanın gereği, varlığının bir ifadesidir. Dolayısıyla, insan yaşamında formal bir sanat eğitimi olmadığı düşünülse bile, sanatsal belirtiler amatörce veya spontane bir şekilde, insanın doğasından kaynaklanan bir içtepi olarak kendini, farklı alanlarda gösterebilecektir.

Sanat yoluyla kişiye kendini ifade etme olanağı vererek, ruhsal gelişiminin temelleri atılmış olur. Kişinin kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına imkan sağlanır. Her alanda kullanabileceği yaratıcı fikirlerini, özgürce savunabileceği fiziki çevre hazırlanır. Kişinin sanat uygulayıcısı olarak üretici konumda, sanatı izleyerek ise tüketici konumda yer almasına olanak verir. Estetik ve pratik yargı gücünün gelişmesini sağlar. Sanat eğitiminin kişiye kazandırdıkları bunlarla da sınırlı değildir. Boş zamanını iyi değerlendirecek bir uğraş alanı oluşturur. Çocuğun kendini rahat ifade edebilmesi için eşsiz bir fırsattır. Yaratıcı düşünebilme yetisini geliştirir ki bu, sanat programlarının baş işlevini oluşturur. Üst seviye konuların kavranmasında kişiye yardımcı olur. Çocuğun çok yönlü gelişiminde sanat aracı işlevi görür. "Sanat eğitimi çocuğa, gence özgür anlatım olanağı sağlar" ifadesiyle sanat eğitiminin amacı belirlenmiş olmaktadır. Burada unutulmaması gereken sanat eğitiminin amacını, çocuk ve çocuğun gereksinimlerinin belirlediğidir. Önemli olan çocuğun yada gencin gereç ve gereci kullanmadaki ustalığını ortaya koyarak, elde ettiği görsel deneyimini bir ürün vermede kullanmasıdır. Görsel kazanımlar bu çabalar sayesinde resimsel simgelere dönüşür. Bu bir noktada ürün-sonuç ilişkisini gündeme getirmektedir. Ürünü tasarlamak, süreç boyunca bir amaç etrafında bilgi toplamak, bunları üründe denemek, denerken değerlerle düşünmek, renkleri yan yana getirmek, uyumu yakalamak, çizgiyi çizgiyle, çizgiyi renkle, ilişkiler içinde denemek bu öğrenme sürecinin parçalarıdır. Genel eğitim programı ortamında, önemli bir aktivite olan sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde çocuğun ve gencin beyinsel güçlerini tümü ile ele alarak geliştiren bir eğitim sistemidir. Bu ortamda öğrenci görmeyi, aramayı, sormayı, denemeyi, düşünmeyi sona varmayı ve uygulamayı öğrenir. Bu eğitimin temel amacı, bireyi düşündürmek ve sonuçta yaratıcı kılmaktır.

"Sanat eğitimi, yaratıcılık temelleri üzerinde yükselen belirleyici, son derece önemli bir faktördür. Bilim ve teknoloji bir yana sanat tarihinde yaratıcılık içgüdüsü primitiflerden günümüze kadar sürekli ayrıcalıklı olma, özgün ve farklı olanı yakalayabilme mücadelesi vermiştir" (Artut,2002).

Sanat eğitiminin en önemli öğelerinden biri olan yaratıcılıkla ilgili ilk araştırmalar bilim ağırlıklıdır. Bu araştırmaların kimi zaman yöntemlerinden ve kimi zaman da bulgularından yararlanılmıştır.

Sanat eğitiminde, yaratıcılık anlayışı eğitimin önemli bir unsuru olup, çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkaran bilimsel araştırmalar gerçekleştirilerek, onların bu yönlerini geliştirici programlara büyük ölçüde yer verilmiştir (Artut,2002).

Bu alanda bilimsel yaratıcılığın Guilford tarafından yoğun olarak araştırıldığı görülmektedir. Guilford araştırmalarında yaratıcılığı çeşitli yetiler bütünü olarak görmüştür. Ona göre yaratıcılık zekanın genel durumu içinde yer almaktadır. Guilford yaratıcı yetiyi ölçmede değerlendirme basamağını en önemli etken olarak görmektedir. Yaratıcılık konusunda yapılan başka bir araştırma ise yaratıcı olarak bilinen kişilerin davranışları ile ilgilidir. Bu araştırmanın sonucunda ise "özgürlük" kavramının öne çıktığı saptanmıştır.

Özellikle sanatta yaratıcılığı konu alan araştırmaların son otuz yılda arttığı görülmektedir. Dolayısıyla sanatın öğretimiyle ilgili ve bu öğretim süreci içinde yaratıcı davranışlara ilişkin bilgilerde çoğalmıştır.

Yaratıcılığın sanat eğitimi çevrelerinde önem kazanmaya başladığı yıllar; Freud'un bilinç altı dünyasına ilişkin buluşlarının dikkatleri topladığı, Amerika da "Gelişimci Eğitim" görüşünün yaygınlaştığı, özelliklede; sanatta dışavurumcu ve gerçeküstücü akımlarla çocuk resimleri arasında bir bağ kurulduğu yıllara rastlamaktadır (Kırışoğlu,2002).

Sanat eğitimi, özellikle yaratıcılık açısından bakıldığında güzel sanatların tüm alan ve dallarını, bu dalların birbiriyle olan etkileşimi ve alışverişini de göz önünde

bulundurarak ele almaktadır. Yaratıcı yeti insan tarafından tamamlanmış her işte, insanlık evriminin ileriye dönük tüm atılımlarında temel olarak bulunmaktadır (San,1999). Sanat eğitimine gereksinim eğitimi ile sanatsal yaratıcılığa yönelik eğitim, uygun bir denge oluşturacak şekilde birleştirilerek yöntemin oluşturulması gerekmektedir .

Yaratıcı sanat eğitimi, etkinlik sürecinde öğrenme anlamında olumlu gelişmelerin kazanıldığı bilinmektedir. Bu süreçte görme, anlama ve algılama artar, beynin ilgili bölümleri aktif hale geçerek öğrenme maksimum düzeye ulaşabilmektedir (Artut,2002). Baltacıoğluna göre (1976) sanat, *"bir yaratıcı değil, bir uyandırıcı, bir coşturucudur. Çocuğun yaratıcı düşünceyi üretebilmesi için dış uyarıcılara açık ve alıcı olmakla birlikte duygu, istek hayal gücü ve iç tepkilerin de bilincinde olması gerekmektedir."*

Yaratıcı çocuk akıcı, esnek ve orijinal düşünür. Yeni fikirlere özenirler, risk almaya gönüllüdürler, karmaşıklığı severler, meraklı ve hayalcidirler. Bu özelliklerin tümü düşünme hünerlerine bağlıdır. Akıcı ve esnek düşünme yeteneği gösteren bir çocuk bir noktadan diğerine sıçrayarak bir çok şeyi düşünür (Bell, 1997). Sanat eğitimi ortamında öğrenci kendini özgür hissetmeli, düşüncelerini rahatça ifade edebilmelidir (Özden,1997).

Öğrencinin uygun ortamı bularak kendini, dolayısıyla becerilerini ve düşüncelerini ifade edebilme yetisi, ailenin ve tabi ki eğitimcinin tutum ve davranışıyla alakalıdır. Sanat dünyasını oluşturan biçimler dünyasının öğrenimi önce ailede başlar ve temel eğitimde devam eder (Biçer, 1993).

Sanat eğitimi insanı özgürleştiren, kendini ve dış dünyayı tanıtıp, yaratıcılığı geliştiren bir eğitim biçimidir. Sanat eğitiminin, kişiyi yaratıcı faaliyetlere yöneltmesi, estetik beğeni kazandırması ve hobiler oluşturması ile insanı ruhsal çöküntüden kurtarabileceği düşüncesi yaygındır.

Yaratıcılık sorunlara çözüm yolu bulmaktır. Kalıplardan kurtulma, açık olma ve başkalarından farklı olmadır. Yaratıcılığı ön planda tutan sanat eğitimi bu nedenle çok önemle üzerinde durulması gereken bir eğitim yöntemidir. İnsan özelliklerini tümü ile

dikkate alan ve geliştiren bir yöntem olan yaratıcılık; bilincin, zekanın yargılama ve usavurma güçlerinin dayalı olduğu tüm duyguların eğitimidir.

Gerek sanat eğitimi ve gerekse yaratıcılık üzerine yapılan araştırmalarda sıkça karşılaşılan ve vurgulanan temel yaklaşım yukarıda da bahsedildiği gibi duyguların harekete geçirilmesidir. Çünkü sanat yoluyla eğitim çocukta ve gençte akıl ve aklın denetiminden çok, duyulara, duygulara ve heyecanlara yer vererek, eğitim sistemlerindeki ussallaşmaya karşı çıkıp, duygusal yaşantılara ağırlık vermektedir (San,1982).

Sanat eğitimi rastlantısal olarak kimi yönelişleri, kimi becerileri yada yetenekleri ortaya çıkarabilirse de, sanat eğitiminin salt temel amacı; hayatı değerli kılmak ve ondan zevk almayı sağlamaktır. İnsanı hedef alan ve onun mutluluğu için, insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi amaçlar (Yolcu, 2002).

Bütün bunların ışığında sanat eğitimi; sanat eserlerine olduğu kadar, çevreye ve her türlü görsel nesneye, estetik ölçütlerle ulaşmayı amaçlayan bir yöntem olmaktadır.

3.2. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitimi her yaştaki birey için gereklidir ve insan hayatında önemli bir yer tutar. Sanat eğitimi; bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünme ve bilinci örgütlemek için gereklidir. Sanat, bireyin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, işbirliği ve yardımlaşmayı, doğru seçme ve ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp bitirme sevincini tatmayı, üretken olmayı sağladığı için gereklidir (Yolcu, 2002). Çocukların öğrenmeye karşı doğal merak ve isteklerinden yararlanarak onlara, sorun çözmeyi, keşfetmeyi ve araştırmayı teşvik edecek sanatsal öğretme yaklaşımlarını benimsemeleri sağlanır. Bu çocuğun hayal gücünü kullanabilme, düşüncelerini uygulamalarına, denemelerine ve çeşitli yaratıcı olasılıklar üzerinde yoğunlaşmalarına olanak sağlayacaktır. Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdülür. Sanat eğitimi, bireylere özgür anlatım olanağı sağlar. Ayrıca bireylerin sosyo-kültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin subjektif ve ayrıntılı bir alanıdır.

Sanat eğitiminin genel amacı; Eğitimin her basamağında sistemli bir şekilde bireye sanat görüşü kazandırmak, sanat dallarından her hangi birine ilgi duyan veya yönelen yetenekli bireyleri, çağdaş yöntemlerle eğiterek kişilikli sanatçılar yetiştirmektir (Biçer, 1993). Sanat eğitimi, bir çerçeve içinde, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde ayrı niteliklere sahip, uygar bir toplum yaratma düşünün de sanat ve eğitimi, genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir. Çellek (2002) sanat eğitimini gerekli kılan etmenleri kendi içinde sınıflandırarak şu şekilde açıklamıştır;

"Toplumsal neden; günümüzde sanat eğitimini gerekli kılan en önemli neden; toplumun giderek sanayileşmesi ve insanların mekanik bir ortama yöneltilmesi sonucu, bireye duygusal bir takım değerler yüklemedir. Sanat eğitimi; doğa, madde ve insan arasında ilişki geliştirmeyi sağlar."

"Psikolojik neden; bireyi, üstün kılan tasarım ve yaratma yeteneğidir. Sanat eğitimi bu yetiyi en özgür uygulama alanıdır. Yaratma olayı psikolojik olarak algılamaya yöneliktir. Algı, duyu organlarımız yoluyla çevre hakkında edindiğimiz bilgilerin toplanması ve yorumudur. Ancak bireyde bulunan yaratma gereksinmesi kısıtlanırsa ruhsal yönden uyumsuz bir insan haline döner. Halbuki sanat eğitimi; algılama, yaratıcı düşünme – hayal gücü geliştirme, analiz ve sentez, yaratıcı problem çözme ve yorumlamayı içerir. Estetik neden; estetik, bireyde ayırt edici kuvvettir. Bu, seçme olayını da beraberinde getirir. Bu da sanat eğitimini gerekli kılar."

Sanat eğitimi çocuğa, gence özgür anlatım olanağı sağlar. Sanat eğitiminin amacını belirleyen çocuk ve çocuğun gereksinimleridir. Yaratıcı davranışın geliştirilmesinde ise amacı belirleyen etmen, eğitim ve eğitimin gereksinimleridir. Sanatsal bilgi ve deneyimin kazandırılmasının, kişide kimi becerilerin geliştirilmesinin amaçlandığı bir sanat eğitimi görüşünde belirleyici ise sanat yada sanat dersidir (Kırışoğlu, 2002). Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır. Çağdaş sanat eğitimi herkes için gereklidir, ustalık ve beceriyi amaçlamaz. Bireyin yaratıcı güç

ve birikimlerini açığa çıkararak estetik kaygı ve düşünce potasında gelişmelerini esas alır. Onların sanata ilişkin ön yargılarını kıran, sanattan anlayan, sanat destekleyicisi, seçkin sanat tüketicisi olarak yetiştirmeyi hedefler.

Özellikle yetişkinler eğitimi veya halk eğitimi programlarında yer alan sanat eğitimi, daha çok yetişmekte olanların genel eğitim süreci içinde etkililik ve önem kazanmaktadır. Sanat eğitimi içinde yer alan uygulamalı çalışmalar, küçük yaştaki çocuktan başlayarak yaratıcılık sürecinin aşama aşama hem birey tarafından hem de bir grup içinde yaşamasını sağladığından, sanatsal değeri yüksek kimi yapıtlarında yaşantısal olarak ilerde daha iyi algılanabilmesi, sanat eğitiminin beklentileri arasındadır (San,1982). Sanat eğitimi insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, sınırın daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönü ile tanıma olanağı bulur ve kişi olma, olabilme yolunda daha bilinçle ilerler.

Yaratıcılık, sanatın çok yönlü düşünce yapısında biçimlenmekte ve hayatla bütünleşmektedir. Eğitim insanı mutluluğa götüren kişiliğini geliştiren, yaptığı işlerde başarılı duruma getiren, yeteneklerini ve gizil güçlerini ortaya çıkaran bir eğitim olmalıdır ki, insan onuruna saygılı, demokratik ve çağdaş bir toplum üyesi olabilecek insan yetiştirsin (Erbil, 1990).

Sanat eğitimi; insan bilincinin yaratıcı becerilerini özgür kılması açısından oldukça önemlidir. Kişinin duygu, düşünce ve izlenimleri anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan bu faaliyetler kişilik gelişiminin temellerini oluşturmaktadır. Kişiye sağladığı özgür çalışma ortamı ve kendini ifade edebilme eğitimiyle sanat eğitimi, eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim gerekliliktir ve sıkça vurgulandığı üzere bir üretim sürecidir. Bu süreç doğrultusunda kişilerin doğru olanı bulmaları iyiye doğru yönelmeleri sağlanmaktadır.

Günümüzde eğitim, sanatla birlikte düşünülmektedir. Gerek sanat ve gerekse bilimin amacı insanlığa hizmet etmek ve yeniyi keşfetmektir. Sanata ve duyguların eğitimine önem veren eğitim sistemlerinde duygular eğitilirken, zihinsel yeteneklerin, düşüncenin ve zekanın da geliştiği gözlenmektedir. Sanat, duygu ve düşünce arasındaki

iç içe geçmiş bağlantıyı vurgularken, öğrenme, gelişim sürecinin de etkin bir yardımcısı olmuştur (Yolcu, 2002).

Sanat, bireylerin toplumu anlayabilmesini tanımlayabilmesini sağlar ve toplum içindeki yerini bulmasına da olanak verir. Toplumun beklentilerini, ideallerini belirleyen sanat; yaşamla iç içe geçmiş, toplum yaşamının bir parçası olmuştur. İletişimin ayrı bir yönünü oluşturur. Kişiler arasında sözlerle ifade edilemeyecek kimi duyguların biçimle, renkle ifade edilebilmesini sağlar. İlk elden üreticiyle (sanatçı), tüketiciyi (sanat izleyicisi) karşı karşıya getirir. Bu karşılaşmanın sınırlarını sonsuzlaştıracak, yaratımdaki muhtevanın zenginliğini anlaşılabilir ve yorumlanabilir kılacak olan yegane şey ise sanat eğitimidir.

Sanat eseri; yaratımındaki anlaşılmazlığın ve karmaşıklığın ürünü değildir ve olmamıştır. Sanat eserinin yorumlanamamasındaki ve anlaşılamamasındaki temel sorun, ona karşı tutum ve tavır sergilemekte zorluk çeken bireyin, bu konudaki yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Sanat eseri, düşüncenin özünde var olan yalınlığın maddede şekillenmiş biçimidir. Yüksek zekanın ürünü, beğenin doruk noktasıdır. Yaratıcısı için akıl almaz bir ızdırabın masum ürünüdür. Bu kadar masum ve zararsız olan ürünün ızdırabı nereden kaynaklanmaktadır sorusunun cevabı, yaratıcılık sürecinde aranmalıdır. Ürüne dair akla gelebilecek bütün varsayımlar, onu yaratan eşsiz dehanın süzgecinden geçerek şekillenmektedir. Son derece hassas dengeler içeren sanat eserinin, dolayısıyla yaratıcısının anlaşılamamasındaki etken daha öncede belirtildiği üzere gerekli alt yapının olmamasından kaynaklanmaktadır. Burada bahsedilen sanat eseri ve sanatçının anlaşılması sorununun temelinde, amacına uygun gerçekleştirilemeyen sanat eğitiminin olduğu inkar edilemez bir gerçektir.

Sanat eğitimi; estetik kaygıların öğretilmesi ve bunlardan kurgusal sonuçların çıkarılmasına yardımcı olur. Böylece sanat ürünleri aracılığıyla duygular kişisel paylaşımlara uzanır (Erbay, 2000). Yolcu'ya (2002) göre sanat eğitimi; *"kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri yönlendirmeyi öğretir."*

Sanat eğitimiyle bireye kendini ifade etme yeteneklerini, yaratıcı güç ve potansiyellerini sergileyebilme fırsatı verilmektedir. Bu fırsatı değerlendirebilme

becerisi ise öğrenciye gene sanat eğitimi sayesinde verilebilmektedir. Amacına uygun gerçekleştirilen ve uygun fiziki şartlara sahip ortamlarda sanat eğitimi, bireyin yaratıcılığını sergileyebileceği bir sahne haline gelecektir. Alanında iyi yetişmiş sanat eğitimcisi her yaştan bireyin beklentilerine cevap verebilecek düzeyde ortamlar hazırlayabilir. Sanat eğitimi her yaştan birey için gereklidir ve insan yaşamında önemli bir süreçtir. Yaratıcı düşünce ve fikirleri canlandırarak farklı alanlarda sergileyebilme yeteneği, gerek sanatsal ve gerek bilimsel alanlarda bireylerin eğitim sürecine başarılı katkı sağlamaktadır. İnsan niteliğinin yaratıcı anlamda geliştirilmesi bireyin gelişim sürecinde onu çok boyutlu olarak etkileyen sanat eğitimi sayesinde gerçekleşmektedir (Gel,2000).

Sanatla ister ürün vererek, isterse seyrederek, dinleyerek, okuyarak olsun ilgilenmek, sadece duyguları ve duyarlılığı harekete geçirmekle kalmamakta, bilişsel ve duyuşsal yönleriyle bütün zihinsel süreçleri canlı tutmaktadır (Yolcu, 2002).

Sanat eğitimiyle (ilkokullar için) gerçekleştirilmek istenen; sanatçı yetiştirmek değildir. Gerçek amaç yetiştirilen her bireyin yaratıcı güç ve potansiyelinin farkına varmasını sağlayarak, bilgisel, bilişsel ve duyusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Değer yargısı gelişen birey etrafını saran fiziki çevresini daha farklı algılama yeteneği kazanır. Estetik bakışı ve görüş alanı genişler. Bencil olmadan, güzelliğin ve beğeninin sadece kendi değer yargılarıyla sınırlanamayacağını kabullenerek, çevresine ve sanat eserlerine onların kendi nitelikleri, sanatsal dilleri ve kültürel birikimleri çerçevesinde yaklaşan bir tutum sergiler. Bu tutum ve yaklaşımları davranış olarak benimseyerek bireyler yetiştirmek sanat eğitiminin gerçek amacını oluşturmaktadır. Sanat eğitimi rastlantısal olarak kimi yönelişleri, becerileri yada yetenekleri ortaya çıkarabilirse de, sanat eğitiminin salt temel amacı bunlarla sınırlı değildir (Yolcu, 2002).

Kendine özgü olmak, beklentilerinin ve benliğinin farkına varmasını sağlayarak yaratıcı düşüncenin sınırlarını zorlamayı öğrenmek, yaşama dair bilişsel ve duyuşsal kazanımlarını değerli kılarak hayattan zevk almayı öğrenmek, insanı hedef alarak, onun mutluluğu için, insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi amaçlamak, sanat

eserlerine olduğu kadar, çevreye ve her türlü görsel nesneye, estetik ölçütlerle ulaşmayı sağlamak sanat eğitiminin gerekliliğini ve amaçlarını belirlemektedir.

3.3. Sanat Eğitimi Sürecinde Değerlendirme

Değerlendirme, her konu alanının öğretimi sonunda gerçekleştirilmesi gereken bir gerekliliktir. Görsel sanat eğitimi bu konu alanlarından biridir. Çağdaş sanat eğitiminde öğretim programları içinde bir disiplin olarak yer alan görsel sanatlar, değerlendirme dışı görülemez. Bu alanda ölçülmesi gereken bilgi ve beceriler, yada değerlendirilmesi gereken öğrenme durumları, sanat söz konusu olduğunda her zaman tartışmalıdır. Tartışmalı olan konu, alanın kuramsal boyutu ile ilgili değerlendirmeler değil, değerlendirmesi zor olan uygulama alanıdır.

Ürün üzerinde yapılan bu değerlendirmelerde amaç saptama, öğrencinin öğrenmeye hazır olması, öğretim materyallerinin doğru seçimi ve öğretim yöntemleri etkin rol oynar. Bu durumda öğrenme ve sorun çözme için belirli bir zaman gerektirir. Sonuçta çıkan ürün tek başına değil, tasarımdan ürüne kadar geçen süreç içindeki çabalar (karalamalar, taslaklar, ürüne giderken aşama aşama elde edilen değişim) değerlendirmeye alındığında daha sağlıklı bir sonuca varılmış olur.

Eğitim süreci sonucunda yapılan değerlendirmelerde standart ölçümler, sanat eğitimini ve yaratıcılığı olumsuz etkileyeceği görüşünü paylaşanlar tarafından pek onaylanmaz. Standart ölçümlerde kolayca göz ardı edilen özellikler; fikir, süreç, ürün olarak özetlenebilecek yön belirleme, keşfetme, görsel analiz, sınıflandırma, kişileştirme, sav oluşturma, tekrar düzenleme, birleştirme, değerlendirme v.b. gibi davranışlardır. Değerlendirme, eğitim açısından uygun bulunan olgulara değer yargısı ile yaklaşmaktır. Sınamak ise, bu değerlendirmeyi yapmak için veri toplamaktır.

Sanatsal bilgilenme ve deneyim kazanmada yalnız malzeme ve sanatsal değerler üzerinde denetim yeterli değildir. Sanat, aynı zamanda derin kişisel duygulanımlar ve estetik anlatım gerektirir.

Birçok araştırmacıya göre yaratıcılığın sekiz niteliği bulunmaktadır.Yaratıcılığa ait bu niteliklerin farkında olunması, sanat eğitiminin belirli ve anlamlı hedeflere, dolayısıyla da hedef davranışlara ulaşılmasına imkan tanır.

Sanat eğitimi sürecinde, bahsedilen bu sekiz niteliğin birbirine karşı üstünlüğü söz konusu değildir. Ancak öğrenci, öğretim sürecinde yaratıcılığın sekiz niteliğinden birine veya bazılarına diğerlerinden daha çok ihtiyaç duyabilmektedir. Buna bağlı olarak, öğrenme öğretim sürecinde her bir öğrenciyi önemseyen farklı değerlendirme ölçütlerinin hazırlanmasında yarar vardır.

Özsoy (2003), yaratıcılığın sekiz niteliğine dair ölçütleri, duyarlık, akıcılık, esneklik, özgünlük, birleştirme, yeniden tanımlama, tutarlı ve uyumlu düzenleme olarak sınıflandırmıştır.

Duyarlık;

Yaratıcı birey, bir olay yada durumun tüm yönleriyle çok fazla ilgilidir. Bu ilgi toplumsal, algısal ve estetik dikkatleri içerir. Bunun anlamı, insanların ihtiyaçlarıyla, çevreyi duyumsamasıyla (görme, dokunma, duyma, koklama), o ortamda varolan estetik, yaratıcı problemlerle ilgilenmektedir. Bu, gerçekte bireyin hayata kendi öz duyarlığıdır. Yaratıcılığın oluşması için problemlere duyarlık zorunludur.

Akıcılık;

Yaratıcı insan hızlı hayal edici düşünme, verilen bir durumda bir şeyi başka bir şeye hızla bağlama yeteneğine sahiptir. Herhangi bir uyarıyı izleyerek hızlı bir şekilde, zincir düşünceler ortaya çıkar. Her sanatsal deneyimde, özelliklede başlangıçta, fikir, nesne, ve ifade edilen düşünceler birikmeye başlar. Arka arkaya biriken bu fikirler kompozisyon içinde birbiriyle ilişkilendirilir. Şekiller, renkler ve biçimler dikkate alındığında, yaratıcı süreç içinde bunların her biri diğerine etki eder.

Esneklik;

Yaratıcı kişinin içerden yada dışardan olsun yeni gelişmelerle ve değişen durumlarla karşılaştığı zaman bunları ayarlama yeteneği vardır. Sanatsal etkinlikler gerçekleştirilirken sıklıkla tesadüfler meydana gelir. Esnek kişiler bu durumları avantaj olarak kullanabilir. Daha az yaratıcı kişiler bu tür gelişmelerle sıkıntıya girme, rahatsız

olma eğilimindedirler. Yaratıcılığı en üst düzeyde olan kişiler için, belirli bir konuyla başlayan tasarım, yalnızca konu açısından değil, renk ve üslup açısından tamamen farklı olarak bitebilir.

Özgünlük;

Eşsizlik, geleneklere uymama ve alışılmamışlık, bir sınıfta sadece kendi türünün teki olma, bu tepkiyi karakterize eder. Özgünlüğün zıttı, herkesin aynı performansı sergilediği gelenekçi ve sistematik olmadır.

Birleştirme;

Yaratıcı bir kişinin çeşitli öğeleri yeni ve anlamlı bir bütüne götürme yeteneği vardır. Sanatsal oluşuma dair, ufak parçaları bir araya getirip bütünü oluşturmak temel yaklaşımdır. Bütünün parçalarını görmek ve birleşik anlatım içerisinde bunları birbiriyle ilişkilendirmek yaratıcı davranış belirtisidir.

Yeniden tanımlama;

Yaratıcı kişi, nesnelerin işlevlerini değiştirmek ve onları çeşitli ve yeni yollarda kullanmak için çizgileri, şekilleri, renkleri ve dokuları yeniden tanımlama yeteneğine sahiptir. Bireyin buradaki temel yaklaşımı, alışılmış eski bir takım şeyleri yeni amaçlar için kullanmaktır.

Tutarlı ve uyumlu düzenleme;

Yaratıcı bir kişi, tüm parçaları lüzumsuz parçalarla uyumlu bir şekilde ilişkilendirme anlamında, en azla en çoğu görerek tüm yüzeyleri düzenleme yeteneğine sahiptir.

Sanat eğitiminde değerlendirmeye ilişkin bu nitelikler, öğretim süreci boyunca üretilecek işlerin ve yaratımların tamamını kapsamaktadır. Görsel unsurların değerlendirilmesinde gösterilecek pozitif yaklaşımlar ve öğrenci niteliklerinin dikkate alınması, bu alanda eğitilen bireylerin yaratıcı güçlerinin geliştirilmesinde büyük rol oynayacaktır. Bunun farkında ve bilincinde olmak, sanat eğitiminin hedefleri doğrultusunda gerçekleştirilmesinde etkili olacaktır.

IV. BÖLÜM

4.ÜÇ BOYUTLU SANAT UYGULAMALARI VE YARATICILIK

Sanatsal uygulamalar içinde göze en çok çarpan, hiç şüphesiz mekan fikri ile birleşen ve anlatım olanağı sağlayan üç boyutlu çalışmalardır. Günümüz eğitim sistemi deneysel ve sorgulayıcıdır. Üç boyutlu çalışmaların geneline bakıldığında, ilgi alanı olarak yüzeysel çalışmalardan çok öğretici yönüyle dikkati çektiği görülmektedir. Bu yönüyle, sanatsal yaratıma dair problemlerin çözümü ve anlatımında üç boyutlu çalışmalara yer verilmesi, tüm olanakların irdelenmesi, kullanılan yöntemlerin en önemlisidir.

Günümüzde sanat eğitiminin genel seyrine bakıldığı zaman, öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve olabilecek görsel gerçekleri tanımalarında önderlik eden, sosyal yönlerini geliştiren ve yaratıcı güçlerinin sınırlarını zorlayan bireyler yetiştirilmesinin hedef alındığı görülmektedir.

Modern eğitim sistemlerinin uygulandığı birçok okulda, öğrencilerin imkanlar dahilinde çeşitli malzemelerle çalıştırılması, onları yeni tekniklerle tanıştırmış, böylece çocukların ifade güçleri ve yaratma becerileri geliştirilmeye başlanmıştır.

Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda, güzel sanatlarla ilgili bilgilerin kazandırılması amacıyla hazırlanan, müfredat programlarının genel amaçları içinde;

- sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve
- her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme, maddeleri yer almaktadır. Üçboyutlu uygulamalara ilişkin altıncı sınıf amaçları içinde ise;
- üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme şeklinde yer verilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda kazandırılmak istenen davranışlar ise;

- üç boyutlu çalışmalarda hacmin ne olduğunu söyleyebilme,
- üç boyutlu çalışmalarda insanın ne olduğunu söyleyebilme,
- yüzeylerin birleşerek hacmi oluşturacağını söyleme,
- kullanacağı belli başlı gereçleri seçme,
- ritm öğelerini kullanma,

- yoğurma maddeleri, karton,mukavva, alçı, metal ve artık malzemeleri üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarında kullanma,
- üç boyutlu ve inşa çalışmalarında seçtiği malzemeleri kullanma,
- duygularını, düşüncelerini ve imajlarını biçimlendirerek inşa çalışmaları yapabilme, şeklinde tespit edilmiştir.

Üç boyutlu uygulamalar sayesinde sanat eğitimi ortamı, bireyin duygularını, el becerilerini ve zevklerini geliştirir. Aynı zamanda hem üzerinde çalıştığı nesne, hem de kendisi için düşünmeyi ve görmeyi öğrenir. Bu konuda unutulmaması gereken önemli bir durum şöyle açıklanabilir; Öğrenci kendinde bulunan yaratıcı gücü harekete geçirdiği ölçüde hayata alışacak, onu tanıyacak ve gelişmesi tam bir birey olarak kendi varlığını, dolayısıyla da bağlı olduğu toplumu faydalandırmış ve yaratmış olacaktır.

Sanat eğitimi programları belirlenirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunların beklide en önemlisi, çalışmayı yönlendirecek olan malzeme seçimidir. Sanat eğitimi ortamında eğitimciyi şüphesiz en çok zorlayan, çalışma için uygun materyali seçmektir. Genellikle üç boyutlu çalışma imkanı sağlayan malzeme çeşitleri tercih edilmelidir. Keskinok'a (2001) göre, *" bu tip malzemeler, öğrenciye her iki elini de kullanma olanağı vermesi bakımından eğitsel değeri çok yüksek önem taşımaktadır."* Ayrıca resmin nispeten sınırlı çalışma olanağı ile karşılaştırıldığında, üç boyutlu çalışmaların daha geniş, gerçekçi, objektif ve zengin olduğu, arama ve deneme imkanlarına da sahip olduğu görülmektedir.

Sanat eğitimiyle ilgili olarak unutulmaması gereken önemli bir özellik; öğretim yönteminin tek olmayışıdır. Çünkü sanat eğitimi bireysellik esaslıdır. Teknik ne olursa olsun, hatta bütün öğrencilerin uyguladıkları teknik aynı olsa bile, ifade biçimleri farklı gerçekleşmektedir. Klişeleşmiş yöntemlerle öğrenci sınırlandırılmamalıdır. Eğitimcinin daima hatırlaması gereken şey, tekniğin ve materyalin yaratıcılığı tetikleyen en önemli unsurlar olduğudur. Önerilen tek tip malzeme öğrencilerin beklentilerine, dolayısıyla da yaratıcılığına olumsuz etki edebilmektedir. Bu nedenle malzeme konusunda sınırlandırmalardan kaçınılması gerekmektedir. Seçme, yorumlama ve yenileme çerçevesinde öğrenci bir kavramı, bir duyguyu, düşünceyi, bir algıyı kendi seçtiği malzemeyle gerçekleştirir. Yaratıcı düşünme ile atık malzemelerle kökeni biliş öncesinde olan imgeler elde edilmektedir. Düşünme ile yapma arasındaki etkileşimli

ilişkileri belirleyen üretici süreçlerin, çocukta giderek etkinleşmesi onun duygusal, fiziksel ve zihinsel yönden olgunlaştığına işarettir. Çocuklar olgunlaştıkça, elde ettiği üç boyutlu biçimlerde giderek hem zengin anlamlı, hem ekonomik, aynı zamanda da buluş yönünden çeşitlemelerle dolu olmaya başlar.

Atık maddeler, kil ve kağıt gibi çalışılması kolay, aynı zamanda da ekonomik malzemelerle, üç boyutlu çalışmaların deneysel olma özelliğinden de yararlanan öğrenci, sanatsal yaratımlarına dair tüm olanakları kullanmayı öğrenecektir. Dolayısıyla bu malzemeleri keserek, katlayarak ve ekleyerek basitten karmaşığa belirlenebilen bir dizi deney içinde çalışacaktır. Bu deney ortamı içerisinde düzenin kuramsal bütünleşmesinde görev alacak olan görsel kuvvetleri tanımak ve bilinçli olarak kullanmak oldukça önemlidir.

Sanat eğitiminde üç boyutlu çalışmaların tercih edilmesinin bir çok nedeni bulunmaktadır. Üç boyutlu çalışmalarla öğrenciler, fiziki çevrelerini oluşturan nesneler dünyasını daha iyi kavrarlar. Görüş açıları genişler. Formları sözlü bir anlatım dili olarak kullanmayı öğrenirler. Estetik değerlerin, öğrenci için ilgi çekici ve yararlı nitelikleri vardır. Bireyin yaşamında, bu yüksek değerleri algılayabilme ve anlatabilme gücünü kazanması açısından, sanat eğitiminin eğitsel fonksiyonu çok önemlidir. Öğrenciye yaşamı boyunca ve gelecekte gerekli olacak teknik güç kazanımı açısından da, üç boyutlu sanat eğitimi gereklidir.

Deneysel olma özelliği nedeniyle, üç boyutlu sanat eğitimi ortamında öğrencinin kişilik gelişiminde de bir takım değişiklikler göze çarpar. Deneme yanılma yoluyla elde edilen birikimler neticesinde bireyin yargılama gücü gelişir. Sıklıkla yapılacak olan denemeler sonucunda artan deneyimler, bireyin zihinsel gelişimine olanak sağlayacaktır. Deneyimlere bağlı olarak öğrenci ifade yeteneğini pekiştirirken, öte yandan da görsel anlatım gücünü geliştirecektir. Keskinok'a (2001) göre, *"görsel dil gelişmeden, görsel düşünme gelişemez. Bu uygulamalar sonucunda kazanılan deneyimler, öğrencinin ilgi alanı ile arasında ki diyalogun kurulmasını da sağlar."*

Üç boyutlu çalışmalar çocuğun yaratacağı biçimin, ortaya koyacağı tasarımın nitelikleri açısından çok önemlidir. Yoğurma, katlama veya rekreasyon çalışmaları ile yapacağı çalışmalar ilköğretim çağındaki çocuklar için oldukça sıra dışıdır. Somut

olarak ortaya konan işin, üç boyutlu olma özelliği, çocuğun kendi başına reel olarak bir işi üretebilme yetisinin farkına varmasını sağlayacaktır.

Maddenin sahip olduğu özellikler ve çalışma olanakları ona, çocuğun direkt dokunmasıyla algılanabilir. Maddeyle birebir ilişki içinde olmak, çocuğun ilgisini çekerek bütün dikkat ve algısını toplayacak, dış dünyaya olan ilgisini kesecektir. Yaratım süreci için bu eşi bulunmaz bir zamanlamadır. Yoğurma maddeleri (kil, kağıt hamuru vb.) ile uğraşan çocuğun adım adım ona dair özellikleri keşfetmesi, elleriyle, parmaklarıyla şekil vermesi, koparması, yuvarlaması, değişik gereçlerle doku kazandırması veya yüzeysel-oylumsal parçalarla yapılan çeşitli denemeler, kağıt-karton ve mukavvanın değişik katlama, kesme olanaklarıyla meydana getirilen spontane biçimler, çocuğun coşkuyla çalışmasına olanak sağlayacaktır.

Değişik maddelerle olağan dışı ürünlerin ortaya konmasının yanı sıra, çalışma anında maddenin keşfedilmesi, kendi doğasına uygun kullanım özelliklerinin deneme yanılma yoluyla sınanması da yaratıcılığın geliştirilmesi açısından önemli bir gelişmedir. Burada öne çıkan varsayım şudur; sanat eğitimi bir süreçtir, bu süreç sonucunda ortaya çıkan ürünün niteliği kadar, onun üretilmesi sürecide kazanılan tutum ve davranışlar önemlidir.

4.1. Kil çalışmaları

Kil; kolay şekil verilebilmesi, istenildiğinde değiştirilebilmesi, çok farklı denemelere açık olması, araç-gereç veya yardımcı malzemeye ihtiyaç duyulmadan sadece elle şekillendirilebilmesi, zararlı kimyevi madde içermemesi ve vücuttaki elektriği alması bakımından oldukça yararlı, çocuklar için son derece eğlenceli, aynı zamanda da ekonomik olma özelliğinden dolayı, ilköğretim okullarında sıkça kullanılabilecek bir malzemedir.

Çocuklar yumuşak nesnelerle oynamaktan onları yoğurmaktan ve değişik şekiller ortaya çıkarmaktan çok hoşlanırlar. Onların bu ihtiyaçlarını karşılamak, duygusal doyuma ulaşmalarını sağlamak için yoğurma maddeleri en uygun malzemelerdir. Yoğurma maddeleri ile çalışan çocuklar bazı becerilerini geliştirirken, aynı zamanda düşünürler, yeni buluşlar ortaya koyarlar ve kendilerine güvenleri artar. Yoğurma

maddeleri çocukların sanata karşı ilgilerini artırarak, bu alandaki yeteneklerini ortaya koymalarına imkan sağlar. Kilin kullanımı esnasında çocuklar, sert- yumuşak, sıcak-soğuk, derinlik, form, ekleme, yoğurma gibi duyu ve izlenimleri kazanır.

Kilin uygulanışına dair genel bir bilgilendirme yapıldıktan sonra; Öğrencilerle yapılacak ilk çalışmalarda, sahip olduğu özelliklere uygun olarak kili işleme olanaklarını keşfetme amacına yönelik, araştırmalar yapılmasına fırsat verilmelidir. Bu ilk denemeler mümkün olduğu kadar yardımcı malzeme kullandırmadan yapılmalı, çocuğun dokunarak hissetmesi sağlanmalı ve müdahale edilmemelidir.

Keskinok'a (2001) göre eller, *"yaratıcılığın hizmetinde kaçınılmaz birer araçtır. Çocuğun düşünceleri gözleriyle işbirliği durumundadır. Gözler, elleri yönlendirir, yüzey ve oylumların dengesini araştırır. Sonuç elin becerisiyle ve duyma yetisiyle gerçekleşir. Bu sebeple araçsız çalışma bu etkinliklerin en önemli evrelerinden birini oluşturur. Elin bu işlevselliğinin öneminin kavranması, yaratıcı iç tepinin forma dönüşmesi sürecinde çocuğun kendine güven duymasını sağlayacaktır."*

El yardımıyla herhangi bir gereç kullanmadan yapılan basit denemeleri, takip eden ikinci aşamada, basit gereçlerle yapılan uygulamalara yer verilir. Çocuğun ellerini kullanarak yaptığı düzeltilmiş kil tabletler üzerine, yardımcı gereçler kullanarak değişik doku denemeleri yapması, kilin doğasına uygun biçimler çıkartması, süreç içerisinde çocuğa yaratıcı düşünme yetisi kazandıracak ve yeni çalışmalar yapmaya teşvik edecektir. Aşamalı olarak uygulanan kil çalışmalarının son basamağında, tamamen özgür bırakılacak öğrencinin özgün, yaratıcı fikirlerini forma dönüştürmesi sağlanmalıdır. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken husus, öğrencinin taklitten uzak tutulması gerçeğidir. Sınıf veya atölye ortamında gerçekleştirilen işlerde, öğretmen tarafından beğenilen, takdir edilen çalışmalar daima taklit edilir. Burada yapılması gereken, öğrenciye orijinalliğin veya özgün olmanın öneminin kavratılmasıdır.

Kil çalışmalarında ilk denemeler yapılırken genellikle dikkat çeken şey, öğrencinin fiziki çevresini oluşturan nesnelerden ve bunların imajlarından yararlanarak çalışmasıdır. Bu aşamada öğrenci malzemeyi tanımaya çalıştığı için sıkça çalışmasını bozup tekrar denemeler gerçekleştirir. Deneme yanılma döneminde öğrenci sürekli olarak yeni yaklaşımlarla kendini, dolayısıyla yaratıcılığını sınar. Çocuğun farkında

olmadığı bu dönemde bütün sorumluluk eğitimciye düşmektedir. Çalışmalarına müdahale edilmeden, cesaretlendirici, teşvik edici sözler duyması öğrenciye güç verecektir. Bu dönem çocukları için öğretmenlerinden duyacakları her söz çok önemlidir ve çok dikkatli seçilmelidir. Aşırı tepkiler olumlu yada olumsuz etki yaratabilir.

Bu çalışma tekniğinde öğrenci, bir ön çizim yada eskiz yapmaz. Yalın görsel biçimlerle soyut düzeyde, sürekli olarak bir şeyleri arar ve sorgular. Bu denemelerden kendi için önem taşıyan birini seçer. Birçok benzer tekrarlar yaparak kendi için doğru olan sonuca ulaşır. Sonucu ve dolayısıyla doğruyu seçmede tek söz sahibi olarak kendini görür. Ortaya koyduğu yapıt, tümü ile kendi zekasının, sezgisinin, deneyimlerinin ve bilgisinin eseridir.

4.2. Kağıt Çalışmaları

Kağıt, sanat eğitiminde kullanılan, çalışma olanakları zengin, eğitsel değeri yüksek bir malzeme türüdür. Sanat eğitimi sürecinde beklide en kolay temin edilebilme özelliği kağıdı vazgeçilmez bir malzeme haline getirmiştir. Ucuz ve neredeyse hiçbir yardımcı gerece ihtiyaç duyulmadan kolayca kullanım imkanı sunması kağıdı, – buna karton ve mukavvada dahil- sanat eğitimi sürecinde önemli kılmaktadır. Zengin uygulama olanakları ve rengarenk çeşitleri ile kağıt, çocuğu cezp eder. Kağıdın doğasına uygun katlama, kesme ve yapıştırma işlemleri esnasında çocuğun rastlantısal birimler oluşturması oldukça keyif verici ve eğlendiricidir. Yoğurma maddelerinin yanı sıra, etkili, pratik, üç boyutlu çalışmalar arasında, çeşitli geometrik biçimleri esas alan ve bunların bir arada kullanılmasıyla oluşturulan kağıt çalışmaları almaktadır.

Kağıt işleri çalışılırken de belirli bir sıra takip edilmesi gerekmektedir. İlk basamağı kil çalışmalarındaki gibi malzemeyi tanıma alıştırmaları oluşturmalıdır. Yardımcı gereç kullanılmadan çocuğun kağıdı tanıması sağlanmalıdır. Kil çalışmaları esnasında kazandığı izlenimlerle öğrenci, malzemenin yapısal özelliklerini ve sınırlılıklarını öğrenecektir. Dolayısıyla da malzemenin özelliği doğrultusunda çalışmasına yön verecektir. Süreç içerisinde bu yaklaşım yaratıcılık açısından çok önemlidir. İmkanların farkına varmak, imkansızların zorlanması adına öğrenciyi motive edecektir.

Kağıt kullanımına dair çocuğun ilk öğreneceği şey kağıdın kesme veya katlama yönüdür. Çocuk bu farklılığı kağıtla ilk çalışmalarını yaparken gözlemleyecektir. Öğrenci bunun farkına varmasa bile eğitimcinin duruma uygun açıklamayı yapması gerekmektedir. Bu yolla öğrenci kağıdın kesme ve katlama yönünü bilecek ve ona göre hareket edecektir.

Unutulmaması gereken şey, ilk denemelerin yaratıcı etkinliklerin başlangıcı olduğudur. Basit geometriksel formlar, kareler, silindirler, üçgenler başlangıç için uygun formlardır. Daha sonraki aşamada maddeye biçimsellik kazandırma çalışmaları yapılmalıdır. Katlama teknikleriyle, kağıt yüzeyine çeşitli oylumlar yapmak suretiyle, geometriksel formlara derinlik hissi kazandırılır. Bu yüzeylerde oluşan derinlik hissiyle, ışık-gölge etkisi fark edilmeye başlayacaktır.

Üçüncü aşamada, ilk deneyimlerin kazanımıyla çocuğa birim fikri aşılanır. Sanat eseri oluşumu sürecinde birimin işlevi vurgulanır. Birimlerin sürekli tekrar edilmesiyle eserin meydana gelişine dair örneklerin sunumu, çocuğun kafasında bir takım imajların oluşmasını sağlayacaktır. Oluşturulacak tek birimle ne yapılabileceği sorusu eğitimcilerin sıkça karşılaşacağı en önemli sorudur. Öğrenciye, meydana getirdiği bu tek birimin eser oluşturmada yeterli olmayacağı anlatılmalıdır. Bunun sadece bütünü oluşturan bir parça olduğu ve çoğaltılıp, kendi içinde örgütlenerek sanatsal bir forma dönüştürülebileceği açıklanmalıdır. Düz yüzeylerde, yan yana çeşitli denemeler yapılarak motif oluşturulması, birimlerin örgütlenmesi gerekliliğini öğrenciye gösterecektir. Bu aşamadan sonra öğrenci ister düz yüzeylerde iki boyutlu, isterse de üç boyutlu form ve inşa çalışmaları yapabilecektir.

4.3. Rekreasyon Çalışmaları

Rekreasyon çalışmaları, atık malzemeyi değişik anlatımlar için kullanma tekniğidir. Atık malzemeler ile üç boyutlu çalışmalar yapmak, çocukları aktif ve özgür kılarak, yaratıcı güçlerini sergileyebilecekleri eşsiz fırsatlar vermektedir.

Eğitsel değeri oldukça yüksek olan rekreasyon çalışmaları, ekonomik olma özelliği nedeniyle eğitimciler tarafından sıkça kullanılan bir tekniktir. Hazır biçimler yaratıcı

düşüncenin uyarılmasını sağlar. Bu malzemeler çalışma olanaklarını kolaylaştırır ve zenginleştirir.

Her türden atık malzemenin değerlendirilebileceği rekreasyon çalışmalarında öğrenci, deneme–yanılma yöntemini kullanarak, farklı nitelikte formlar oluşturabilmektedir. Özellikle atölye ortamında rahat çalışma imkanı sağlanması ve yardımcı araç-gereçlerin bulundurulması, öğrencilerin derse motivasyonunu olumlu olarak etkilemektedir.

Rekreasyon çalışmalarında kullanılan malzemelerin en önemli özelliği, hazır biçimler olmalarıdır. Hazır biçimler yaratıcı düşünceyi daima tetikler. Sıradan malzemelerle karşı karşıya kalan öğrenci, o andan itibaren sürekli olarak denemeler yapmaya başlar. Sınırsız sayıda malzeme, sınırsız sayıda yaratıcı fikir oluşmasına neden olur.

Daha öncede bahsedildiği üzere, yaratıcılık her çocukta bulunan ve sınırları kestirilemeyen bir özelliktir. Çalışma esnasında öğrenci, daha önceki yaşantılarına dair izlenimlerini çalışmalarına yansıtmaya çalışır. Bu etkileşimin olması son derece normaldir, çünkü, çocuklar fiziki çevrelerini sürekli olarak sorgularlar ve çok iyi birer gözlemcidirler. Ekonomik olma özelliği de rekreasyon çalışmalarının önemli özelliklerinden biridir.

Rekreasyon çalışmalarına başlama aşamasında malzeme temin edilirken, öğretmenin, öğrencileri belirli sınırlar içinde özgür bırakması olumlu bir yaklaşımdır. Yetişkinler sanat eserinin oluşması sürecinde malzeme seçerken sınır tanımazlar. Malzemelerini esere göre seçerler. Çocuklarda bu durumun farklı gerçekleştiği hemen dikkat çeker. Yaratıcı çocuk simgelerini malzemeye göre seçer. Bu nedenle de çoğu zaman malzeme tarafından sınırlandırılmaktadır. Bunun bilinciyle hareket eden öğretmen, malzeme özgürlüğü sağlayarak öğrenciyi bu sıkıntıdan kurtarır. Bu malzemeler özellikle çocuğun merakını çeken türden olursa, öğretmen, öğrencinin ilgi alanının ve duygusal etkilenimlerinin neler olduğunu bilerek daha bilinçli yaklaşım sergiler. Öğrencinin, öğretmen yada herhangi bir kimsenin yönlendirmesi olmaksızın malzeme seçimini kendi başına yapabilmesi, yaratıcı düşüncenin harekete geçmesinin bir belirtisidir. Bu aşamada çoğunlukla bilinçli bir yönelim söz konusu değildir.

Öğrenci bunu bir oyun gibi algılar. Belli başlı bazı malzemeler hakkındaki merakı, öğrenciyi bu malzemelerle uğraşmaya yöneltmektedir ki bu, oyun havasında bir uğraşı olup, haz ve zevk içerir. Oyun ortamında ki yaratıcılık sürecinde çocuk, çevresinde olup bitenlerden de etkilenir. Bu tip ortamlarda süreç, öğrencinin kendi planlaması doğrultusunda geliştiği için öğrenci zorluk çekmez. Böylelikle yöneltmeler, öğrencinin kendisi tarafından yararlı ve işe yarar olarak nitelendirilir.

Yaratıcı düşünmenin önemi, sanat eğitimi için gerekli koşulların hazırlanmasındadır. Süreç içinde meydana gelen yaratımlar, sürecin niteliğinin ve sanat adına bir oluşumun var olup olmadığının işaretleridir. Bu yaratımlar yeni gelişimlere açıktırlar. Bu hiç bitmeyen bir süreçtir. Yaratıcı düşünce için amaç, verimsiz bir kapalılık değil sürecin devamıdır.

Burada öğretmene düşen önemli görevlerden biride, sık aralıklarla çocuğun dikkatini yaptığı çalışmanın üzerine toplayarak, ortaya konan işin önemini vurgulamasıdır. Özellikle çalışmanın belli aşamalarında öğrencinin kendi çalışmasını değerlendirmesine fırsat verilirse öğrenci bilinçlenecektir. Böylelikle bilinçlenen öğrenci çalışmasını gerçekleştirirken işini şansa bırakmayacaktır.

Sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi, bilinçli öğretmenler ve öğrencilerle sağlanacaktır. Rastlantısallıklar başarıyı getirmez, sadece hedeflere ulaşmayı geciktirir.

V. BÖLÜM

5. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME, ÜÇ BOYUTLU UYGULAMA ÇALIŞMALARI.

5.1 Uygulama Öncesi Yapılan İşlemler

Projeye hazırlık aşamasında ilk olarak, uygulama okullarının resim-iş branş öğretmenleriyle görüşülmüş ve öğretmenler projeyle ilgili olarak bilgilendirilmiştir. Yıllık planlar doğrultusunda uygulama yapılacak haftalarda, bu görüşmelerde tespit edilmiştir. Uygulama yaptırılacak sınıflar ve atölyeler gezilerek, fiziki şartlar kontrol edilmiş ve uygulamaları engelleyecek herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır. Öğrencilere ilk olarak kil, ikinci olarak da kağıt uygulamalarının yaptırılması kararlaştırılmıştır. Rekreasyon uygulamalarının ise, en son yaptırılması uygun görülmüştür.

Uygulama çalışmalarının başlayacağı derslerden birer hafta önce, öğrenciler uyarılarak, malzemeleri getirmeleri hatırlatılmıştır. Kil uygulamaları için malzeme, ortak olarak getirilmiştir. Rekreasyon çalışmalarında kullanılacak materyallerin temini için öğrenciler bir ay öncesinden uyarılmıştır.

Konuların sunumu için öğrencilere gösterilecek örnekler ve ihtiyaç duyulan materyaller, öğrencilerin yaşları ve öğrenim seviyeleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Kil, kağıt ve rekreasyon işleri için, form-inşa, hacim, doku ve birim örnekleri hazırlanmış, ders uygulamaları esnasında bu örneklerden yararlanılmıştır.

5.2. Üç Boyutlu Uygulamaların Yapıldığı Ortam

İlk öğretim ikinci kademede, yaratıcılığın geliştirilmesinde üç boyutlu sanat uygulamalarının etkisinin araştırıldığı bu araştırma, 2003-2004 eğitim öğretim yılı II. yarıyılında, Konya ili merkez Selçuklu ilçesi, Özel Diltaş İlköğretim Okulu ve merkez Meram ilçesinde yer alan, Şehit Bayan Pilot Ayfer GÖK İlk Öğretim Okullarında 6-A şubelerinde yapılmıştır.

5.2.1 Uygulama Okullarının Tanımı

Kil ve kağıt uygulamalarının yapıldığı Özel Diltaş İlk Öğretim Okulu, 1980 yılında eğitim öğretime başlamış, ilk öğretim kısmını ise 1993-1994 eğitim yılında hizmete açmıştır. Toplam 7000 m² alana sahip okulun, 46 derslik, 3 fen bilgisi laboratuarı, 3 bilgi teknolojisi sınıfı ve 1 müzik sınıfı bulunmaktadır. Okulun henüz resim atölyesi bulunmamaktadır. Okulda 89'u öğretmen olmak üzere, toplam 116 personel görev yapmaktadır. Okulda 2 resim-iş branş öğretmeni görev yapmaktadır. Okulda halen ilk öğretim ve lise kademelerinde eğitim öğretime devam edilmektedir. Uygulama okulunun genel görünümü fotoğraf 1'de görülmektedir.

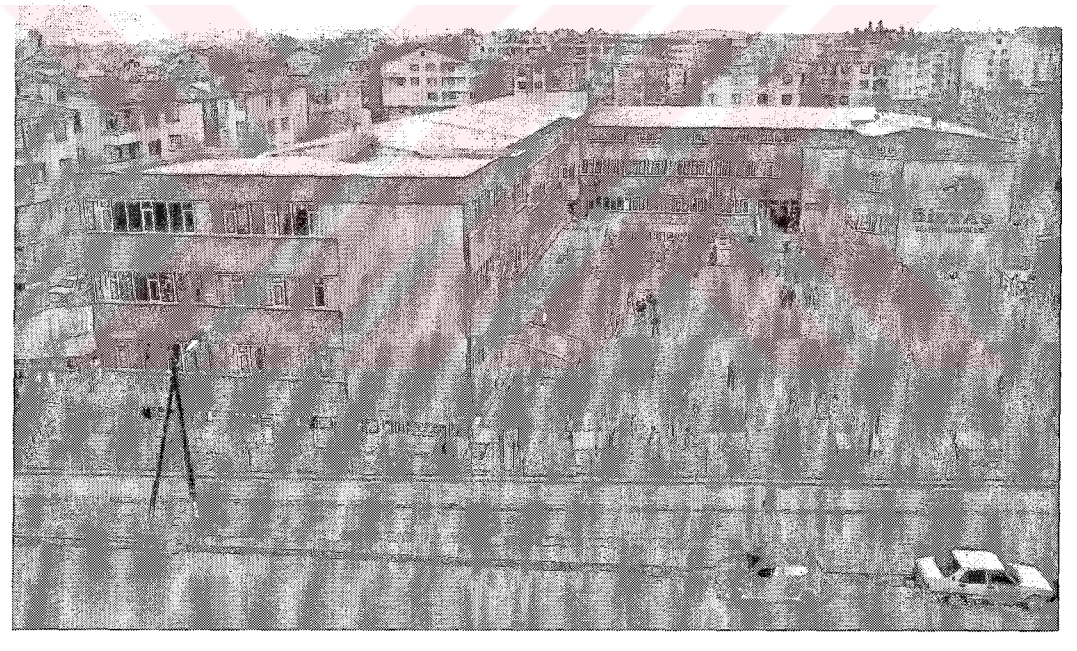

Fotoğraf. 1 Uygulama okulunun genel görünümü.

Rekreasyon uygulamalarının yapıldığı Meram Şehit Bayan Pilot Ayfer GÖK İlk Öğretim Okulu ise, 2000 yılında hizmete açılmıştır. Halen ilk öğretim eğitimine devam edilen okulun genel görünümü Fotoğraf 2'de görülmektedir.

Okulda toplam, 22 derslik, 1 fen bilgisi laboratuarı, 1 bilgi teknolojisi sınıfı, 2 işlik, 1 resim atölyesi, 1 kütüphane, 1 ana sınıfı ve 1 çok amaçlı salon bulunmaktadır. Okulda toplam 33 öğretmen görev yapmaktadır. Bu öğretmenlerden 1 tanesi resim-iş branş öğretmenidir.

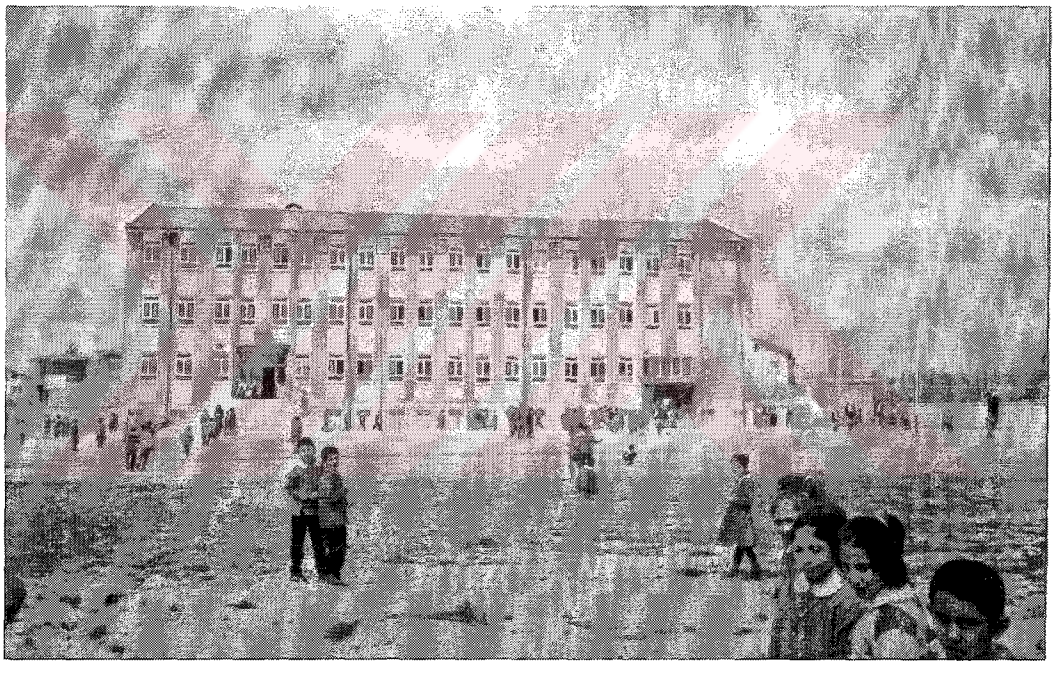

Fotoğraf. 2 Uygulama okulunun genel görünümü.

5.2.2 Uygulama Sınıflarının Tanımı

Kil ve kağıt uygulamalarının yapıldığı 6-A sınıfı 16 kız, 14 erkek, toplam 30 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin tamamı 1992 (12 yaş) doğumludur. Uygulama sınıfında yer alan öğrencilerin isimleri ve yerleşim planları şekil 1'de verilmiştir.

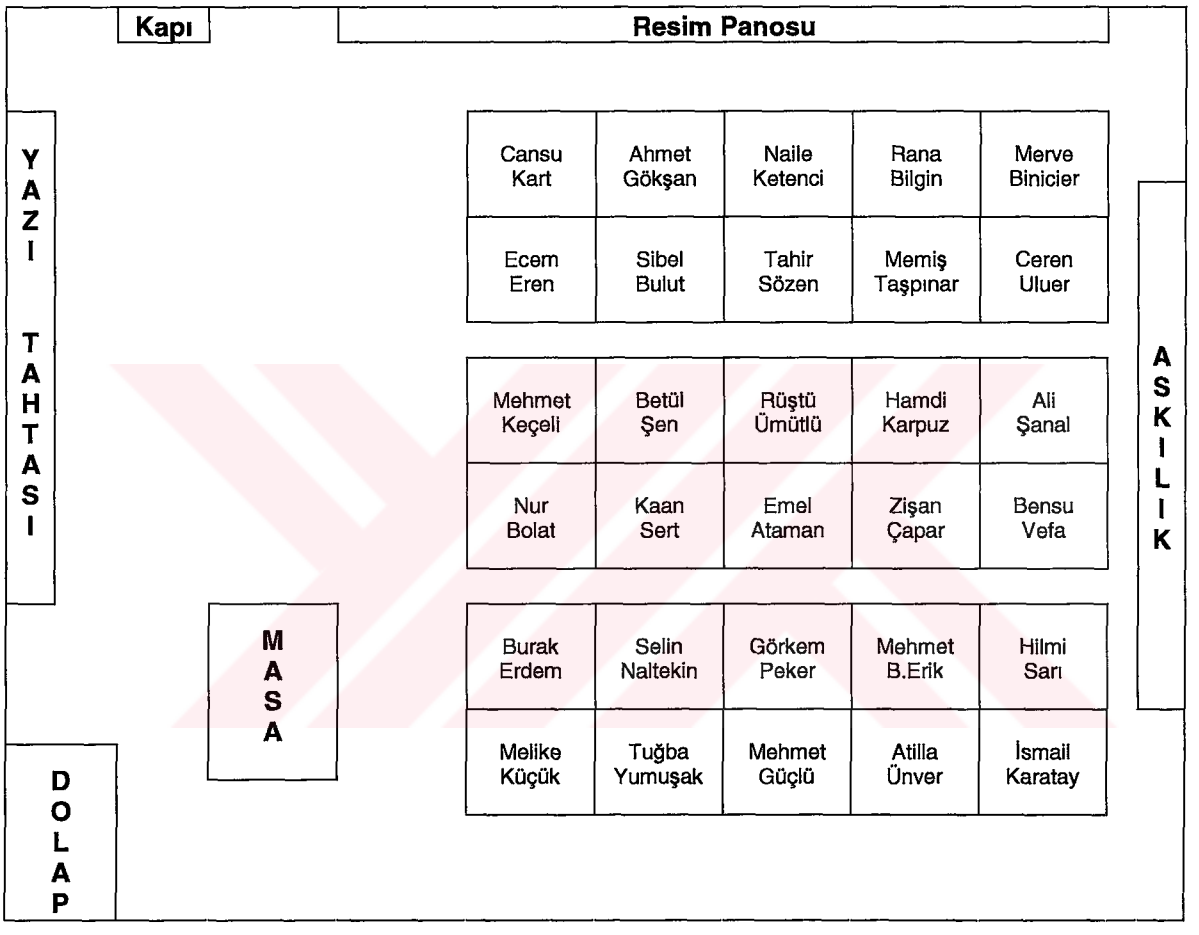

Şekil.1 Uygulama sınıfının oturma planı

Rekreasyon uygulamalarının yapıldığı 6-A sınıfı ise, 22 kız, 15 erkek, toplam 37 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin tamamı 1992 (12 yaş) doğumludur. Uygulama sınıfında yer alan öğrencilerin isimleri ve yerleşim planları şekil 2'de verilmiştir.

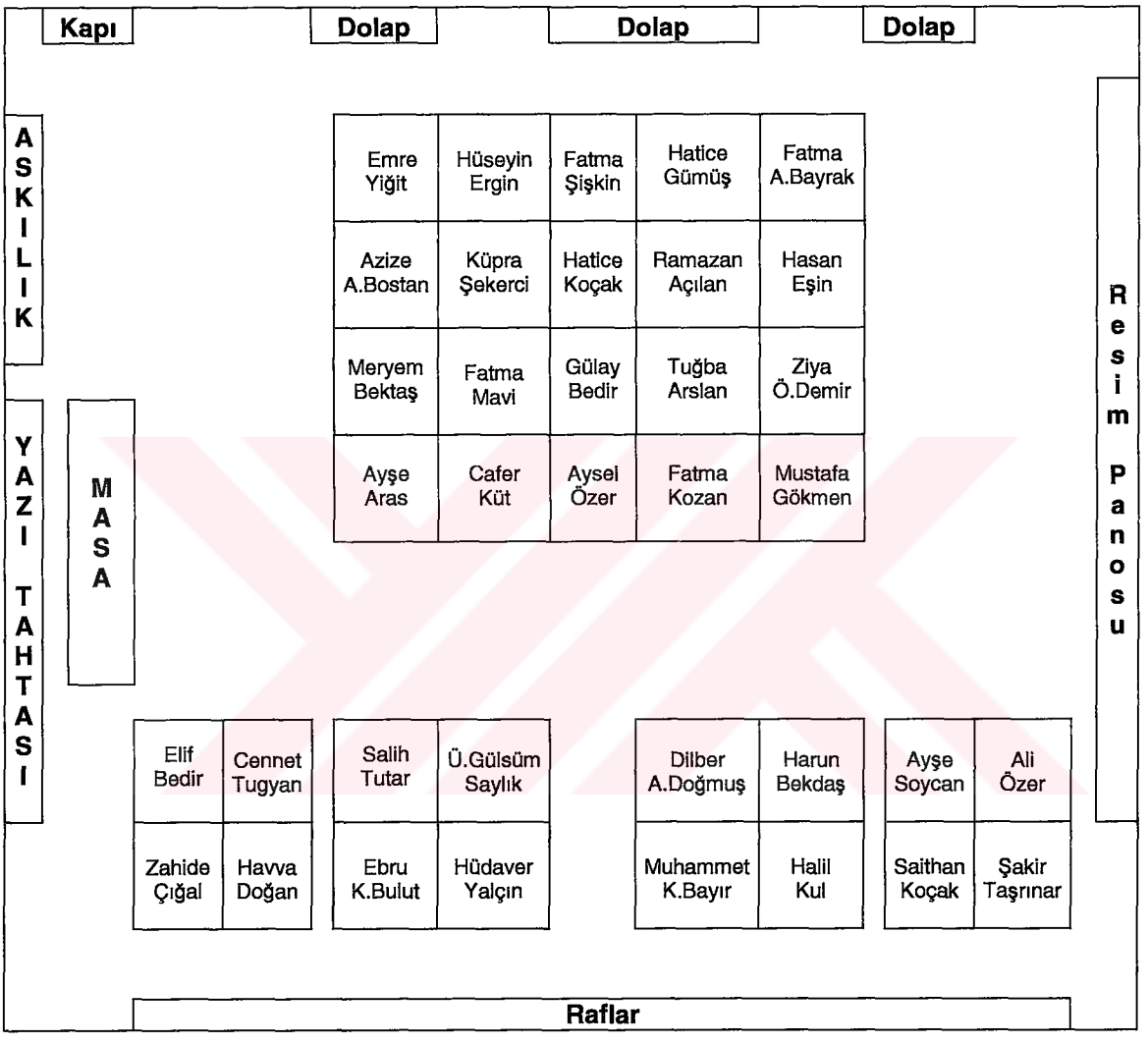

Şekil.2 Uygulama sınıfının atölye oturma planı

5.3. Üç Boyutlu Çalışmaların Uygulaması

Branş öğretmenleriyle tespit edilen haftalarda proje uygulamaları yapılmıştır. Uygulama sınıflarında ilk dersler kil, kağıt ve rekreasyon çalışmaları için hazırlanan örnekler ve yardımcı ders geçleriyle işlenmiştir. Uygulama derslerine ait fotoğraflar, ek

1 kısmında verilmiştir. Proje süresince öğrencilerin görüş ve düşünceleri ile ilgili notlar tutulmuş ve bu görüşlere değerlendirme sayfalarında yer verilmiştir.(Ek 4)

Derslerde kullanılacak örnekler, uygulama materyalleri ve yardımcı gereçler, öğrencilerin seviyeleri göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Örnekler sınıf içerisinde bütün öğrencilerin rahatça görebilecekleri şekilde gösterilmiştir.

Proje uygulamaları için yapılan derslerde, (Ek 2) öğrencilerin oldukça heyecanlı ve istekli oldukları görülmüştür. Projenin ilk dersleri, öğrencilere konu aktarımı şeklinde gerçekleşmiştir. Bu dersler esnasında öğrencilerin genel yaklaşımları olumlu yönde olmuştur. Örneklerin sunulması, öğrencilerin konularla ilgili yorumlar yapmasını sağlamış, bu şekilde öğrencilerin derse katılması sağlanmıştır. Öğrencilerin materyalleri tanıyarak, özelliklerini kavrayabilmelerinin amaçlandığı ilk dersler, hedef davranışların kazandırılması bakımından oldukça verimli geçmiştir. Genel uyarılmışlık hallerinin yüksek düzeyde oluşu ve hazırlıkların tam anlamıyla yapılması, projenin temellerinin atıldığı bu ilk derslerin başarıyla işlenebilmesini sağlamıştır.

Derslerin genelinde, öğrencilerin hem kendi çalışmaları, hem de arkadaşlarının çalışmaları için fikirler ve öneriler ürettikleri görülmüştür. Ders dışında da bir çok öğrencinin, yeni fikirler doğrultusunda öğretmene gelerek düşünceler ürettikleri gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin üçboyutlu çalışmalarla düşüncelerini ifade etmede gösterdikleri genel yaklaşımlar, ders öğretmenleri tarafından da oldukça farklı bulunmuştur. Sınıf ortamında uygulamaları yapılan kil ve kağıt işlerinde öğrencilerin çalışmalarını saklama ve koruma konusunda sıkıntı çektikleri ancak, gerekli hassasiyeti gösterdikleri görülmüştür.

Derslerin genelinin oyun havasında geçtiği ve öğrencilerin son derece eğlendikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin genel özelliklerinin çalışmalarına yansıdığı görülmüştür. Derse katılımın yüksek düzeyde olması da tespit edilen özellikler arasındadır. İki boyutlu çalışmalarda pasif ve isteksiz davranışlar sergilediği belirtilen bir çok öğrencinin, proje süresince aktif ve üretken tavırlar sergilediği belirlenmiştir.

Muhakeme ve sorgulama yeteneklerinin her geçen hafta artması, öğrencilerin belirgin gelişim özellikleri olarak tespit edilmiştir.

Uygulama dersleri süresince öğrencilerin istekli ve üretken oldukları, bir sonraki ders için daha fazla hazırlık yaptıkları gözlemlenmiştir.

5.4. Uygulama Derslerinin Genel Değerlendirmesi

Uygulama dersleri süresince, öğrencilerin diğer derslere oranla çok daha aktif ve katılımcı oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin genel uyarılmışlık hallerinin yüksek oluşu ve uygulama yapmanın verdiği heyecan, ders anında gürültü düzeyinin sık sık artmasına neden olmuştur. Uygulamalar esnasında, öğretmenlerinde diğer derslere oranla daha aktif ve verimli ders işlediği görülmüştür. Dersler esnasında fotoğraf çekimlerinin yapılması, zaman zaman derse olan ilgiyi azaltmıştır.

Uygulama derslerinde ilk olarak konu aktarımı gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak seçilen örnekler ve materyaller kullanılırken, konuların amaç ve hedef davranışları göz önünde bulundurulmuştur.

İlk derslerde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun malzemelerle neler yapabileceğine dair fikir üretemedikleri ve bu durumdan kaygılandıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenin, öğrencilerle bire bir ilgilenmeye başladığı andan itibaren bu yaklaşımları değişmiştir.

Öğrencilerin proje çalışmaları süresince, kil uygulamaları için; hacim ve doku, kağıt uygulamaları için; hacim ve birim oluşturarak, kompozisyon düzeni içinde denemeler yapması amaçlanmıştır. Rekreasyon uygulamalarında ise, öğrencilerin atık malzemeleri kompozisyon bilinciyle bir araya getirebilmeleri ön görülmüştür.

Uygulama dersleri, ortaya konan işler ve uygulama süreçleri açısından değerlendirildiğinde, öğrencilerin;

• üç boyutlu formları ve bunların çevreleriyle olan genel ilişkilerini kavrayarak yorumlamalarında,

• süreç içerisinde, kil, kağıt ve rekreasyon işlerinde kullanılan maddelerin genel özelliklerini deneyerek öğrenmelerinde,
• el becerilerinin geliştirilmesinde,
• yardımcı gereçlerin ve çalışma malzemelerinin amaca uygun ve tehlikesiz kullanılmasında,
• tasarımlarını gerçekleştirirken düşüncelerini, üç boyutlu terimlerle ifade etmelerinde,
• öğrencilerin, tasarım ve uygulama aşamasında karşılaştıkları problemlere çözüm üretebilmelerinde, yaratıcı yaklaşımlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

Proje süresince öğrencilerin gelişim çizgilerinin, her hafta yükseldiği görülmüştür. Bazı öğrencilerin tasarım aşamasında, bazılarının da üretim aşamasında başarılı oldukları tespit edilmiştir. Tasarım aşamasında yaratıcılık açısından başarılı bulunan çalışmaların bazıları, işçilik açısından başarısız, yaratıcılık açısından vasat bulunan bazı tasarımlar ise işçilik ve süreç içindeki kazanımlar açısından başarılı bulunmuştur.

Öğrencilerin üç boyutlu proje uygulamaları değerlendirilirken "ek 3" kısmında verilen değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçüt listesi kullanılırken, tasarımdaki özgünlük, uygulamadaki işçilik, belirlenen süreye uyum ve çalışma şartlarına uygunluk göz önünde bulundurulmuştur.

Uygulama dersleri sonunda kil, kağıt ve rekreasyon çalışmalarından, onbeşer örnek değerlendirilmeye alınmıştır. Üç boyutlu çalışmalardan toplam kırkbeş, aynı öğrencilerle yapılan iki boyutlu çalışmalardan ise toplam kırküç eser değerlendirilerek ekler kısmında sunulmuştur. Üç boyutlu çalışmalar değerlendirilirken, öğrencilerin yapmış oldukları iki boyutlu çalışmaları göz önünde bulundurulmuştur. Kil çalışmalarında takip edilen değerlendirme sırasına uygun olarak, iki boyutlu çalışmalar sıralanmıştır.

Uygulama çalışmalarının geneli değerlendirildiğinde kil çalışmaları;
• eğlenceli, farklı, kolay ve oyun gibi bulunmuş,
• malzemeler amaca uygun olarak kullanılmış,
• hacim ve doku bilinciyle hareket edilerek hedef davranışlar kazandırılmış,
• malzemenin kullanımına dair özelliklerinin deneme yanılma yöntemiyle kavranması sağlanmıştır.

Öğrencilerin ellerini kullanarak kilin özelliklerini tanımaya çalıştıkları ilk ders, onların keşfetmeye dayalı meraklarının doyurulmasıyla geçmiştir. Elleri kullanarak kili yuvarlamak, ezmek, parmakları kullanarak küçük yuvarlak çukurlar açmak, uç kutularının kenarlarıyla çizgisel dokular vermek, sonra bunları bir darbeyle bozup, iki avucun arasında hızla yuvarlayarak yeni denemeler yapmak, öğrencilerin kırk dakikalık ders süresince bıkıp usanmadan tekrarladıkları davranışlar olmuştur. Öğrencilerin bunları yaparken sergilemiş oldukları davranışlar, yorumlar, birbirleriyle ve öğretmenleriyle konuşmaları, uygulamalar süresince sürekli farklı olanı üretmeye çalışmaları, yaratıcılığın geliştirilmesi açısından tespit edilen önemli özellikler olmuştur. Diğer uygulamalar içinde öğrencilerin en kolay ve eğlenceli buldukları teknik olma özelliği, kil çalışmalarının yaratıcılık açısından başarıya ulaşmasını sağlamıştır.

Çalışmaların sınıf ortamında yaptırılması, öğrencilerin çalışmaları muhafaza etmelerini güçleştirmiştir. Özellikle dikkat edilmesine rağmen, bireysel temizlik ve sınıf temizliği konularında tam anlamıyla düzen sağlanamamıştır. Uygulamanın aksayan diğer bir yönü ise, ders sürelerinin hazırlık ve toparlanma için yeterli olmayışıdır. Ayrıca atölye ortamının olmayışı da ders öncesi ve ders sonrası için sıkıntı yaratmıştır.

Ufak bir kağıt parçasını, yediği şekerlemenin ambalajını yada belediye otobüsünün biletini katlamak, kıvırmak veya yuvarlamak, farkında olmadan hemen hemen herkesin yaptığı bir davranış şeklidir. Farkında olmadan yapılan bu şekiller, kimi zaman dikkatle ve titizlikle kağıdın uç kısımlarını birleştirmek, tersine katlamak, üçgenler, kareler oluşturmak şeklinde sürer gider. Tek başına pek bir anlam ifade etmeyen bu şekiller, çoğaltılıp bir arada kullanıldığında, son derece estetik ve göze hoş gelen kompozisyonlar oluşturulabilmektedir. Özelliklede bunlar bilinçli bir şekilde öğrencilere yaptırıldığında, yaratıcılık açısından farklı bir çok ürünün oluşturulabileceği bir gerçektir.

Bu düşünceyle, kil çalışmalarını takiben, aynı öğrencilere kağıt çalışmaları yaptırılmıştır. Kağıt çalışmalarıyla öğrencilerin;

- malzemenin özelliklerini kavrayarak, amaca uygun olarak kullanmada,

• kağıdın katlanarak, kesilerek ve yapıştırılarak şekillendirilebileceğini uygulayarak öğrenmede,
• basit birimler oluşturarak, bunların sürekli tekrar edilmesiyle sanatsal formların oluşturulabileceğini kavramada,
• makas ve yapıştırıcı gibi yardımcı malzemeleri zararlarından korunarak kullanmada ve
• tasarım ve uygulama aşamasında karşılaşılan problemlere çözüm üretmede, yaratıcı yaklaşımlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilere ait bu uygulamalar ekler kısmında verilmiştir. Kağıt çalışmalarında, kil çalışmalarına oranla öğrencilerin biraz zorlandıkları tespit edilmiştir. Kağıt kullanmada zorlanan öğrencilerin, birim oluşturma aşamasında, ip, kürdan, sünger ve karton gibi farklı malzemeler kullanarak yaratıcılıklarını sergiledikleri tespit edilmiştir. Çalışmaların genelinde yapıştırıcı ve makas gibi yardımcı gereçleri kullanmada öğrencilerin başarılı oldukları görülmüştür. Tasarım ve yapım aşamasında karşılaşılan problemlere çözüm üretmede, öğrencilerin yaratıcı yaklaşımlar sergiledikleri de tespit edilen diğer özelliklerdir.

Çalışmaların sınıf ortamında yaptırılması, öğrencilerin çalışmaları muhafaza etmelerini güçleştirmiştir. Bireysel temizlik ve sınıf temizliği konularında, kil çalışmalarına oranla daha olumlu yaklaşımlar tespit edilmiştir. Ders sürelerinin hazırlık ve toparlanma için yeterli olmayışı ve atölye eksikliği, ders öncesi ve ders sonrası için sıkıntı yaratmıştır.

Projenin rekreasyon çalışmaları, Şehit Bayan Pilot Ayfer GÖK İlköğretim Okulu 6-A sınıfında uygulanmıştır. Bu çalışmalarda öğrencilerin;
• atık malzemeleri derlendirmede,
• malzemeleri amaca uygun olarak kullanmada,
• yardımcı gereçleri zararlı etkilerinden korunarak kullanabilmede ve
• tasarım ve uygulama aşamasında karşılaşılan problemlere çözüm üretmede, yaratıcı yaklaşımlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

Çalışmaların atölye ortamında ve her türden yardımcı gereçle yaptırılması, yaratıcılık açısından belirgin örneklerin elde edilmesini sağlamıştır. Atık malzemelerin

hazır biçimleri, yaratıcı düşüncenin uyarılmasını sağlamıştır. Bu malzemelerin çalışma olanaklarını kolaylaştırması ve zenginleştirmesi, proje adına belirgin örneklerin elde edilmesini sağlamıştır.

Uygulamalar süresince, öğrencilerin atölye ortamında sergiledikleri olumlu tavırlar, paylaşma, yardımlaşma ve işbirliği konularındaki tutum ve davranışları, tespit edilmiş önemli özelikleridir.

Çalışmaların atölye ortamında yaptırılması, öğrencilerin çalışmalarını rahatça muhafaza etmelerini sağlamıştır. Bireysel temizlik ve atölye temizliği konularında, kil ve kağıt çalışmalarına oranla en olumlu yaklaşımlar burada tespit edilmiştir. Silikon tabancasından, kıl testereye, zımparadan, küçük el aletlerine, her türden yardımcı gerecin bulunması, öğrencilerin yaratıcı güçlerini zorlanmadan sergilemelerine imkan sağlamıştır.

Üç boyutlu çalışmaların bitiminden hemen sonra, uygulama sınıflarındaki öğrencilere iki boyutlu çalışmalar yaptırılmıştır. Bu çalışmalar, ortaya çıkan ürün ve üretim süreci açısından, öğrencilerin üç boyutlu uygulamalarıyla karşılaştırılmıştır.

İki boyutlu uygulamalarda öğrencilerin;

- yeni arayışlar sergileyemedikleri,
- kompozisyon oluşturmada (dağlar, kuşlar, insanlar, v.b.) şematik kurgular gerçekleştirdikleri,
- kopya çekmeye yöneldikleri,
- birbirlerinden etkilendikleri,
- malzeme getirmede olumsuz tavırlar sergiledikleri ve
- çalışmalarını tekniğe uygun olarak tamamlayamadıkları görülmüştür.

Aynı öğrencilerin, iki ve üç boyutlu uygulamalarda sergilemiş olduğu davranışlar, ortaya koydukları çalışmalar değerlendirildiğinde, yaratıcılık açısından üç boyutlu uygulamaların, öğrencilere daha fazla fırsatlar verdiği tespit edilmiştir.

6. SONUÇ:

Çağlar boyunca insanoğlunun en büyük çabası kendini tanıma yolunda olmuştur. Bilim alanları genişledikçe, bilimlerin insana bakış açılarında farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu durum, farklı tanımların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Tanımlardaki çokluk ve insanı inceleme yaklaşımlarındaki farklılıklar, onun özelliklerinin fazlalığından ve karmaşıklığından kaynaklamaktadır.

İnsanoğlu doğuştan bazı güçlerle donatılmıştır. Bunlar, doğuştan çocukta mevcut olan, biyolojik niteliklerdir. Bunun yanında birey, doğduğu toplumda kasıtlı yada kasıtsız olarak çevresi ile girdiği etkileşim sonunda, kültürel nitelikler kazanır. Kazandığı bu nitelikleri yetenekleri oranında, toplum için yeni değerler üreterek zenginleştirmeye çalışır. Böylelikle sanat insanoğlunun hayatına girmiş olur.

Sanat maddi ve manevi olarak bir bütündür. İnsana özgü en önemli özellik, akıl ve zeka sahibi olmasıdır. Ancak çoğu zaman duygular, insanı yönlendirir ve yeni arayışlar içine iter. Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin öznel iç görüsü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok öznel olan durumun dışa dönüşmesi, somutlaşması ve başkalarına anlatılması, insan için önemli bir gereksinimdir. Daha kapsamlı bir anlayış ve deyimle sanat; insanın insan olmasının da ötesinde, kendini aşabilme çabasıdır.

Bilgi ve bilimin yüzyılı olarak kabul edilen günümüzün, en çok konuşulan kavramlarından biri eğitimdir. Uluslararası, kültürler arası hareketlerle arayışlar içerisinde, her geçen gün artan bir ustalaşma sürecinden geçen insanoğlu, yeni formları bulma çabasına girmiştir. İnsanoğlunun bu arayışları, onu eğitimle buluşturmuştur. Sanata başlayabilmenin ön koşulu, duygu, duyum ve algının yanı sıra, sanata dair teknik bilgilerin bireye aktarımıdır. Bu durum, çağdaş eğitim sistemleri içinde, sanat eğitiminin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Günümüzde bütün ileri toplumların eğitimde hedefi, yaratıcı insan tipinin yetiştirilmesidir. Bu nedenle yaratıcılığın geliştirilmesinde en etkin alan olan sanat

eğitimi, giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle sanat eğitimi hem bireysel, hem toplumsal açıdan önemli bir olgu haline gelmiştir.

Öğrencideki coşku ve yaratma isteğinin bir yöne çekilmesi sanat eğitimi ile gerçekleştirilebilmektedir. Sanat eğitiminde önemli olan, çocuktaki yaratıcı güç ve buna bağlı coşkunun doğru kullanılmasını öğretmektir. Tüm bunların çok küçük yaşlarda başlaması gerekir ki yaratıcılık konusunda başarı artabilsin.

Yaratıcılık her yerde ve her alanda vardır. Sadece farkına varılıp, işlenmesi ve ortaya çıkarılması gerekmektedir. Yaratıcılık evrenseldir, farklılıklarına rağmen herkeste bulunabilir. Yaratıcılığın yüksek değere varmasının ardında uzun süreli bir eğitim, yoğun çalışma, mükemmelcilik anlayışı ve en önemlisi kesintisiz bir iletişim ortamı gerekmektedir. İletişim insan yaşantısını etkileyen önemli bir özelliktir. Sanat da bir şekilde iletişim serüveninin içinde yer alır. Eğitimin bu bağlamda payı çok büyüktür ve sanatla eğitim arasındaki sıkı ilişki buradan kaynaklanmaktadır.

Sanat eğitimine dair sanatsal yaratıcılığın ancak planlı ve programlı bir şekilde gelişeceği açıktır. İnsanın yaşantılarını onun hoşuna gidecek biçimlerde genişletme ve zenginleştirme, yaratıcılığın işlevlerinden biridir. Yaratıcılığın işlevlerinden bir diğeri de insanın kolay ulaşılamayan yeni objeler, yaşantılar ve varoluş biçimleri arayışını ve isteğini karşılamasıdır.

Yaratıcılık, hareketle duygular arasında, algılarla başlar. Daha sonra düşünceler arasında kavramsal olarak ortaya çıkar. En üst düzeyde ise insan aklının en karmaşık özellikleri olan ilham ve değerlendirme safhasında yoruma yönelik bağlantılar kurma aşamasına ulaşır. Bütün bu gelişmeler sistematik olarak bir değişim sürecini meydana getirir. Bu süreç yaratıcı süreçtir.Yaratıcı süreç her alanda olduğu gibi gereksinimler çerçevesinde varlığını sürdürür. Gereksinimlere yanıt aramak, aranmasına olanak tanımak yaratıcı süreç açısından doğru bir yaklaşımdır. Tüm bireyler değişik alanlarda yaratıcı yetiye sahiptir. Her bireyin ilgi alanı gibi yaratı alanı da farklıdır. Çünkü yaratıcılık, kişiye ve şartlara göre değişik derece ve boyutları olan bir düşünme biçimidir. Nasıl ki mantıksal kurallar öğrenilebilir ve zamanla geliştirilebilirse, yaratıcı yaklaşımlarda öğretilebilir ve geliştirilebilir.

Çocukların öğrenmeye karşı doğal merak ve istekleri vardır. Bireyin, çok küçük yaşlardan itibaren fiziki çevresini oluşturan dünyayı tanıma isteği, dokunma duyusunun gelişmesini sağlamıştır. Dış dünyayı algılamaya yönelik girişimler, çocuktaki merakın bir belirtisidir. Üç boyutlu uygulamalarla, çocukların öğrenmeye karşı doğal merak ve isteklerinden yararlanarak onlara, sorun çözmeyi, keşfetmeyi ve araştırmayı teşvik edecek sanatsal yaklaşımları sergileme fırsatı verilir. Bu, çocuğun hayal gücünü kullanabilme, düşüncelerini uygulayabilme ve çeşitli yaratıcı olasılıklar üzerinde yoğunlaşabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Üç boyutlu uygulamalar sayesinde sanat eğitimi ortamı, bireyin duygularını, el becerilerini ve zevklerini geliştirir. Aynı zamanda hem üzerinde çalıştığı nesne, hem de kendisi için düşünmeyi ve görmeyi öğrenir. Bu konuda unutulmaması gereken önemli bir durum şöyle açıklanabilir; Öğrenci kendinde bulunan yaratıcı gücü harekete geçirdiği ölçüde hayata alışacak, onu tanıyacak ve gelişmesi tam bir birey olarak kendi varlığını, dolayısıyla da bağlı olduğu toplumu faydalandırmış olacaktır.

Sanat eğitiminde üç boyutlu çalışmaların tercih edilmesinin bir çok nedeni bulunmaktadır. Üç boyutlu çalışmalarla öğrenciler, fiziki çevrelerini oluşturan nesneler dünyasını daha iyi kavrarlar. Görüş açıları genişler. Formları sözlü bir anlatım dili olarak kullanmayı öğrenirler. Estetik değerlerin, öğrenci için ilgi çekici ve yararlı nitelikleri vardır. Bireyin yaşamında, bu yüksek değerleri algılayabilme ve anlatabilme gücünü kazanması açısından, sanat eğitiminin eğitsel fonksiyonu çok önemlidir. Öğrenciye yaşamı boyunca ve gelecekte gerekli olacak teknik güç kazanımı açısından da, üç boyutlu sanat eğitimi gereklidir.

Üç boyutlu çalışmalar çocuğun yaratacağı biçimin, ortaya koyacağı tasarımın nitelikleri açısından çok önemlidir. Yoğurma, katlama veya rekreasyon çalışmaları ile yapacağı uygulamalar ilköğretim çağındaki çocuklar için oldukça sıra dışıdır. Somut olarak ortaya konan işin, üç boyutlu olma özelliği, çocuğun kendi başına reel olarak bir işi üretebilme yetisinin farkına varmasını sağlayacaktır.

Değişik maddelerle olağan dışı ürünlerin ortaya konmasının yanı sıra, çalışma anında maddenin keşfedilmesi, kendi doğasına uygun kullanım özelliklerinin deneme

yanılma yoluyla sınanması da yaratıcılığın geliştirilmesi açısından önemli bir gelişmedir.

Sanat eğitimi sürecinde üç boyutlu uygulamaların, yaratıcılığı geliştirmedeki etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, üç boyutlu uygulamalar birer ay süreyle iki farklı sınıfta uygulatılmıştır. Uygulamalar sonunda elde edilen öğrenci çalışmaları, yaratıcılık açısından değerlendirilerek şu sonuca varılmıştır; Öğrencilerin, duygu ve düşüncelerini ifade etmede ve yaratıcı çalışmalar oluşturmada, iki boyutlu uygulamalara oranla üç boyutlu çalışmalarda belirgin bir üstünlük sağladıkları görülmüştür. Bu çalışmalar esnasında, bazı öğrencilerin tasarım, bazılarının da uygulama aşamasında yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür. Çalışma süresince elde edilen bulgular ve öğrenci çalışmaları değerlendirildiğinde ortaya çıkan diğer bir sonuç şudur; Sanat eğitimi bir süreçtir, bu süreç sonucunda ortaya çıkan ürünün niteliği, onun üretilmesi sürecinde kazanılan tutum ve davranışlar, sanat eğitiminin amaçları doğrultusunda, yaratıcılığın geliştirilmesi açısından, önemlidir. Yaratıcılığın geliştirilmesinin hedef alındığı, sanat eğitimi programları içerisinde, üç boyutlu uygulamaların bir araç olarak kullanılması gerekliliği açıkça görülmektedir. Bütün bu özelliklerinden yola çıkarak; ilköğretim okullarındaki resim-iş derslerinde, üç boyutlu uygulamalara gereken önemin gösterilmesi, sanat eğitiminin amaçlarının gerçekleştirmesi noktasında, sanat eğitimcilerine büyük faydalar sağlayacaktır.

KAYAKÇA

1. **AKBAYRAK, Burcu** "Ankara İli Çankaya İlçesi İlköğretim Okullarındaki Üç Boyutlu Sanat Çalışmaları" , www.google.com, 2001
2. **ARTUT, Kazım** "Sanat Eğitim", Anı Yayıncılık, Ankara 2002, (s.157-158).
3. **ATALAYER, F.** "Yaratıcılık", Sanat Seminerleri, Estetik Konferansı, Ankara 1975, 1985, 1989 (s.103-106-107).
4. **AVRIK, Alev** "Yaratıcılık", Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987, (s.22).
5. **BALTACIOĞLU, İsmail, H.** Sanat Eseri Nasıl Bir Yaratıcıdır?, Yeni Adam Gazetesi, Temmuz 1976, Sayı 899, (s.9).
6. **BELL, Kathy** "Creativity" Bob Jones University Pres, GreeVille, South Carolina,USA 1997, (s.2).
7. **BİÇER, Halis** "Sanat Eğitiminin Geleceği", Ankara 1993, (s.255).
8. **BÜYÜKİŞLEYEN, Zahit** "Sanat ve iş Eğitimi Metodu", Eğitim Enstitüleri Resim-iş Bölümü Kitabı, Ankara 1977,(s.22).
9. **ÇELLEK, Tülay** "Sanat-Bilim Eğitimi ve Yaratıcılık", Dergi@Net Mart-Nisan 2002, (s.2).
10. **DİNÇER, Ayla** "Yaratıcılığı Geliştirme" ,www.beceri havuzu.com.,2001.
11. **ERBAY, Mutlu** "Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi", İstanbul 2000, (s.8).
12. **ERBİL, Devrim** "Çağdaş Sanat ve Eğitim", İstanbul 1990,(s.56).
13. **GEL, Yücel H.** "Sanat eğitimi ve Yaratıcılık", Çağdaş eğitimde Sanat, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Demet Yayıncılık, Ankara 2000, (s.41).
14. **GÖKAYDIN, Nevide** "Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı , Sedir Yayınevi, Ankara 1990.
15. **HALIÇINARLI, Emine** Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E Eğitim Bilimleri, A.B.D. Doktora Tezi, İzmir 1988, (s.95-99).
16. **İNAM, Ahmet** "Mizahın Eğitimdeki Yeri", Çağdaş Eğitimde Sanat, Demet Yayıncılık, Ankara 2000.
17. **İPŞİROĞLU, Nazan** Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri, Papürüs Yayınevi, İstanbul 2000.
18. **KALE, Nesrin** "Eğitim ve Yaratıcılık", Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Ankara, Kasım-Aralık 1994, Sayı 37.

19. **KIRIŞOĞLU, Olcay** "Sanatta Eğitim", T.E.D. Yayınları, Akara 1991,(s.15).

20. **KIRIŞOĞLU, Olcay** "Sanatsal Zeka ve Sanat Eğitimi", Pegem Yayıncılık, Ankara 2002

21. **KIRIŞOĞLU, Olcay T.** "Yaratıcılığı Engelleyen Etmenler", Sanatta Eğitim, Pegem Yayıncılık, Ankara 2002, (s.178).

22. **MERİH, K.** "Yaratıcı-Önder Kişinin Temel Karakteristikleri", www.eylem. Com. 2002.

23. **MÜLAYİM, Selçuk** " Sanata Giriş" , Bilim Teknik Yayınevi, 1994

24. **SAN, İnci** "Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1979.

25. **SAN, İnci** "Sanat Eğitimi", Ankara Üniversitesi Eğitim bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara 1982, (s.216).

26. **SAN, İnci** "Zeka ve Yaratıcı Eğitim Sürecinde, Sosyal ve Kültürel Çevre",Bilim ve Aklın Işığında Eğitim Dergisi, Ankara 1999.

27. **SAN, İnci** "Yaratıcılık Açısından Sanat Eğitimi" Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Yayınları, Ankara 1999, (s.53).

28. **SAN, İnci** "Sanat Üzerine", Hacettepe Üniversitesi G.S.F. Yayınları, Ankara 2000.

29. **SUNGUR, Nuray** "Yaratıcı Düşünce", Yönetim Dizisi: 6, Evrim Yayınevi,İstanbul 1997 .

30. **SÜNBÜL, Murat A.** "Yaratıcılık ve Sınıfta Yaratıcılığın Geliştirilmesi", S.Ü.E.F. Sosyal Bilimler Dergisi, Konya 2000, (s.86).

31. **SÜNBÜL, Murat A.** "Yaratıcılığı Geliştirmek", Eğitime Yeni Bakışlar, Mikro Yayın Evi, Ankara 2002, (s.1839).

32. **SÜNBÜL, Murat A.** "Yaratıcılık ve Birey", Eğitime Yeni Bakışlar, Mikro Yayınevi, Ankara 2002, (s.163-164).

33. **TÜKDOĞAN, Galip** "Sanat Eğitimi yöntemleri", Resim-iş Öğretimi 2.Baskı Ankara 2000, (s.32).

34. **ULCAY, S.** "Okul Öncesi Kuruluşlarda Yaratıcılık", Ya-pa Yayınları, İstanbul 1985, (s.101).

35. **YAMAN, H.** "Yaratıcılık", www. İnsan kaynakları.com., 2002

36. **YAVUZ, Halide S.** "Yaratıcılık", B.Ü. Yayınları, İstanbul 1996.

37. **YAVUZER, Haluk** "Çocuk Psikolojisi", Remzi Kitapevi, Ankara 2002.

38. **YOLCU, Enver** "Yaratıcılık ve Yeniliğin Önündeki Engeller", www.geocities.com/ eğitim/sanat eğitimi 09.11.2002.

EKLER:

Ek.1

Uygulama derslerinin fotoğrafları

Fotoğraf.1

Fotoğraf.2

Fotoğraf.3

Fotoğraf.4

Ek.2
Uyulama Ders Planları

Ders : Resim-iş

Konu : Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları.

Sınıf : 6-A

Ders süresi : 40 dakika

Amaçlar : Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.

Hedef davranışlar:

1. Üç boyutlu çalışmalarda hacmin ne olduğunu söyleme.
2. Üç boyutlu çalışmalarda insanın ne olduğunu söyleme.
3. Kullanacağı belli başlı gereçleri seçme.
4. Yoğurma maddelerini (kil), üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarında kullanma.
5. Ritm öğelerini kullanma.

Ünite kavramları ve sembolleri: Üç boyut, hacim, ritm, inşa.

Güvenlik önlemleri: Öğrenciler dikkatli ve temiz çalışmaları konunda uyarılır.

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Anlatım, soru-cevap, örnek gösterme.

Kullanılan eğitim teknolojileri, araç-gereçler, kaynakça:

Öğretmen: Konu için hazırlanan örnekler (kil çalışmaları için, doku ve ritm örnekleri), öğrencilere dağıtılacak kil parçaları.

Öğrenci: Kil için kullanacağı yardımcı gereçler (kaşık, çatal. Taş ve tahta parçaları), sıraları kirletmemek için, naylon poşet ve nemli bez.

Öğretme, öğrenme etkinlikleri:

1. Öğrencilere hacmin ne olduğunun sorulması ve açıklanması,
2. Üç boyut kavramının ne olduğunun sorulması ve açıklanması,
3. Konuyla ilgili hazırlanan örneklerin sunulması,
4. Öğrencilere kilin maddesel özelliklerinin anlatılması,
5. Doku kavramının açıklanması,
6. Ritm kavramının açıklanması,
7. Kullanacakları belli başlı araç gereçleri seçmede öğrencilere yardım edilmesi ve konunun uygulatılması.

Dersin içeriği:

Derse başlarken öğrencilerle tanışılarak dersin konusunun Üç Boyutlu Biçimlendirme çalışmaları olduğu söylendi. Sınıfa geliş amacı belirtilerek konuyla ilgili, öğrencilerin bilgilendirilmesi sağlandı. Öğrencilerin farklı bir öğretmenin sınıfta ders anlatmasından tedirgin oldukları görüldü. Bu konuda sınıf öğretmeninden, öğrencilerle bire bir diyaloglarda yardımcı olması istendi.

Öğrencilere ilk olarak "üç boyut" kavramından ne anladıkları soruldu. Alınan cevaplar neticesinde öğrencilere "iki boyut" kavramının ne olduğu soruldu. Resim defterinin sayfası kullanılarak, yükseklik ve genişliğin resimde iki boyutu oluşturduğu açıklandı. Buradan hareketle öğrencilerin görüşleri de alınarak, yükseklik ve genişliğe ilave olarak derinliğin üçüncü boyutu oluşturduğu anlatıldı. İki boyutun resim, üç boyutun ise heykelde kullanıldığı belirtildi. Örnek olarak, Anıt mevkiindeki "Atatürk" heykeli örnek gösterildi. Bir öğrenciden yardım alınarak, sınıf içerisinde küçük bir canlandırma yapıldı. Heykel şeklinde durdurulan öğrencinin, değişik açılardan görüntüsü arkadaşlarına gösterilerek konuyu daha iyi anlamaları sağlandı.

Öğrencilere, çalışmalarında kullanacakları kilin genel özellikleri anlatıldı. Malzemenin kullanım özellikleri anlatılırken, küçük bir parça avuç içinde yuvarlatılarak üzerine kalem yardımıyla dokular yapıldı. Öğrencilerinde değişik şekil ve dokular yapması sağlandı. Öğrencilere çalışmaya başladıkları andan itibaren doku ve ritm ile ilgili bilgiler verildi. Örnekler gösterilerek çalışma açısından bunların önemi vurgulandı.

Uygulama aşmasında öğrencilerin çalışmayla ilgili görüş ve düşünceleri kaydedildi. Öğrencilerin hedef davranışlar doğrultusunda çalışmalarını devam ettirmeleri, tasarımlarını doku ve ritm bilinciyle şekillendirmeleri her fırsatta hatırlatıldı. Öğrencilerin kili şekillendirme aşamasında çok eğlendikleri, bıkıp usanmadan defalarca denemeler yaparak öğretmenlerine yeni fikirlerini anlattılar.

Ders sonuna kadar öğrenciler çalışmalarına devam ettiler. Dersin son beş dakikasında değerlendirme yapıldı. Öğrencilere dersin başında anlatılan konularda sorular soruldu,

- Hacim nedir? Söyleyiniz
- Doku ve ritme örnek veriniz.

Ders : Resim-iş

Konu : Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları

Sınıf : 6-A

Ders süresi : 40 dakika

Amaçlar : Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.

Hedef davranışlar:

1. Üç boyutlu çalışmalarda hacmi ne olduğunu söyleme.
2. Yüzeylerin birleşerek hacmi oluşturacağını söyleme.
3. Kullanacağı belli başlı gereçleri seçme.
4. Kağıt, karton ve mukavva gibi malzemeleri üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarında kullanma.
5. Ritm öğelerini kullanma.
6. Üç boyutlu ve inşa çalışmalarında seçtiği malzemeleri kullanma.

Ünite kavramları ve sembolleri: Üç boyut, hacim, ritm, inşa.

Güvenlik önlemleri: Öğrenciler dikkatli ve temiz çalışmaları konusunda uyarılır.

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Anlatım, soru-cevap, örnek gösterme.

Kullanılan eğitim teknolojileri, araç-gereçler, kaynakça:

Öğretmen: Konu için hazırlanan örnekler (kağıt çalışmaları için birim ve inşa örnekleri)

Öğrenci: Kağıt işlerinde kullanacağı yardımcı gereçler (kağıt, karton, mukavva, makas, yapıştırıcı v.b.).

Öğretme, öğrenme etkinlikleri:

1. Öğrencilere hacmin ne olduğunun sorulması ve cevaplanması,
2. Kağıt kullanarak hacmin, nasıl oluşturulacağının gösterilmesi,
3. Kağıt kullanarak birim oluşturulması ve bunun düzen içinde kullanılması gerekliliğinin kavratılması,
4. Ritmik tekrarların yaptırılması,
5. Tasarıma uygun olarak malzemelerin kullandırılması ve uygulamaların yaptırılması.

Dersin içeriği:

Derse başlarken öğrencilere, dersin konusunun Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları olduğu söylendi. Aynı öğrencilerle daha öncede çalışmanın verdiği rahatlıkla konuya başlandı.

Öğrencilere hacmin ne olduğu sorulduğunda, daha önce anlatıldığı üzere rahatça tanımladıkları görüldü. Örnek bir parça kağıt alınarak, yüksekliği ve genişliği nedeniyle kağıdın iki boyutlu olduğu hatırlatıldı. Bu şekilde kağıt kullanarak nasıl üç boyutlu ve hacimsel bir şekil oluşturulabileceği soruldu. Öğrencilerden gelen yorumlar değerlendirilerek kağıt dörde katlandı. Hacimsellik kazanan kağıdın tek başına ne ifade edebileceği soruldu. Tek başına bu kağıdın birim oluşturduğu ve bir birimle çalışma yapılamayacağı anlatıldı. Bu birimler çoğaltılarak alt alta, yan yana konduğunda değişik şekiller oluşturulabileceği gösterildi. Öğrencilerden malzemenin özelliklerini anlayabilmeleri için denemeler yapmaları istendi. Kağıdı katlayarak, kıvırarak, buruşturarak ve yırtarak, öğrencilerin değişik denemeler yaptıkları görüldü. Bir çok öğrencinin birim fikrini hemen kavradığı ve çalışmalarını bu mantıkla yürüttüğü görüldü. Renkli kağıtlar kullanan bazı öğrencilerin, ritmik renk denemeleri yaptıkları fark edildi. Öğrencilerin konuya ilişkin bilgilerin anlatıldığı andan itibaren, değişik fikirler ürettikleri görüldü. Bire bir konuşmalarla öğrencilerin görüş ve fikirleri alınarak, malzemeleri amaca uygun olarak kullanmaları sağlandı. Ders esnasında öğrencilerin, tasarım gerçekleştirmede ve karşılaştıkları problemleri çözmede yaratıcı fikirler ürettikleri görüldü.

Ders sonuna kadar öğrenciler çalışmalarına devam ettiler. Dersin son beş dakikasında değerlendirme yapıldı. Öğrencilere dersin başında anlatılan konularda sorular soruldu,

-Form-inşa nedir? Söyleyiniz.

-Birim nasıl oluşturulur? Açıklayınız.

Ders : Resim-iş

Konu : Üç boyutlu biçimlendirme çalışmaları

Sınıf : 6-A

Ders süresi : 40 dakika

Amaçlar : Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.

Hedef davranışlar:

1. Üç boyutlu çalışmalarda hacmi ne olduğunu söyleme.
2. Duygularını, düşüncelerini ve imajlarını biçimlendirerek inşa çalışmaları yapma.
3. Kullanacağı belli başlı gereçleri seçme.
4. Alçı, metal ve atık malzemeleri üç boyutlu biçimlendirme çalışmalarında kullanma.
5. Ritm öğelerini kullanma.

Ünite kavramları ve sembolleri: Üç boyut, hacim, ritm, inşa.

Güvenlik önlemleri: Öğrenciler dikkatli ve temiz çalışmaları konusunda uyarılır.

Öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri: Anlatım, soru-cevap, örnek gösterme.

Kullanılan eğitim teknolojileri, araç-gereçler, kaynakça:

Öğretmen: Konu için hazırlanan örnekler (rekreasyon örnekleri)

Öğrenci: Rekreasyon çalışmaları için gerekli yardımcı gereçler (yapıştırıcı, kıl testere, zımpara v.b.).

Öğretme, öğrenme etkinlikleri:

1. Öğrencilere hacmin ne olduğunun sorulması ve açıklanması,
2. Duygu ve düşüncelerin eser üretmedeki öneminin anlatılması,
3. Atık malzemelerin eser üretmedeki rolünün anlatılması,
4. Kullanılacak belli başlı araç gereçlerin seçilmesi ve uygulama.

Ders içeriği:

Derse başlarken öğrencilerle tanışılarak dersin konusunun Üç Boyutlu Biçimlendirme çalışmaları olduğu söylendi. Sınıfa geliş amacı belirtilerek konuyla ilgili, öğrencilerin bilgilendirilmesi sağlandı. Öğrencilerin farklı bir öğretmenin sınıfta

ders anlatmasından tedirgin oldukları görüldü. Bu konuda sınıf öğretmeninden, öğrencilerle bire bir diyaloglarda yardımcı olması istendi.

Öğrencilere atık malzemenin tanımlaması yapıldı. Hacim kavramının ne olduğu soruldu . Alınan cevaplar düzgün bir tanımlamayla sınıfa tekrar edildi. Yardımcı araç-gereçler tanıtıldı. Konuyla ilgili getirilen örnekler gösterildi. Bu çalışmalarla ilgili olarak öğrencilerin yorumları alındı. Eser oluşturmada duygu ve düşüncenin önemi vurgulandı. Tasarım oluşturma ve uygulama aşamasında malzemenin genel özelliklerinin belirleyici olduğu, her tür malzemeyle istenilen çalışmanın yapılamayacağı anlatıldı.

Dersin başlarında atık malzemeleri anlamlı bir şekilde kullanmada öğrencilerin sıkıntı çektikleri ancak, ilerleyen dakikalarda daha başarılı girişimler sergiledikleri görüldü. Öğrencilerin hazır şekillere anlam yüklemede başarılı oldukları tespit edildi. Sadece kendi çalışmaları için değil arkadaşlarının çalışmaları içinde fikirler ürettikleri görüldü. Yardımcı gereçleri kullanmada başarılı oldukları ayrıca tasarım ve yapım aşamasında karşılaştıkları problemleri çözmede yaratıcı yaklaşımlar sergiledikleri belirlendi. Ders süresince öğrencilerin aktif ve katılımcı oldukları da görüldü.

Ders sonuna kadar öğrenciler çalışmalarına devam ettiler. Dersin son beş dakikasında değerlendirme yapıldı. Öğrencilere dersin başında anlatılan konularda sorular soruldu,

- Atık malzemeler nelerdir? Söyleyiniz.
- Kullandığınız belli başlı malzemeleri sayınız.

Ek.3

Öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçüt listesi

1- USTALIK (İŞÇİLİK)

A.Malzemeyi kullanma,
B.Elini beceri ile kullanabilme,

2- ORJİNALLİK (ÖZGÜNLÜK)

A.Konuya farklı yaklaşım,
B.Konuyu yorumlama şekli,
C.Sanatsal değerleri amaca uygun kullanabilme (Hacim, doku, birim , ritm),

3- VERİLEN SÜREYE UYUM GÖSTERME

A.Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanabilmesi,
B.Öğrencinin derse devamlılığı,

4- ÇALIŞMA KOŞULLARINA UYMA

A.Temizlik (iş ve işlik temizliği),
B.Düzen.

Ek.4
Üçboyutlu Uygulamaların Değerlendirilmesi

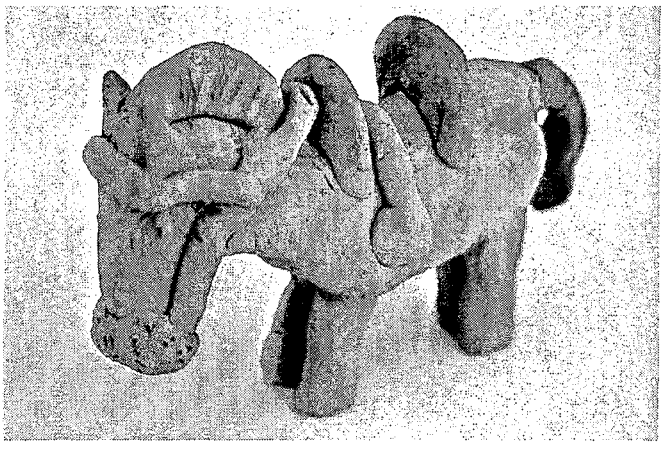

Resim. 1 "At"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: İstekli, çalışkan ve konuya hemen adapte olabilen bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması ve öğrencinin ellerini kullanmadaki ustalığı bakımından başarılı bir çalışma. Öğrencinin konu seçiminde ve yorumlamada ki başarısı dikkat çekicidir. Kilin doğasına uygun olarak tasarımın gerçekleştirilmesi aşamasında, doku denemelerinin yapılması, sanatsal değerlerin kullanılabilmesi bakımından çok önemli görülmektedir. Anatomik bütünlüğün sağlanması ve genel formun bütün detaylar gözetilerek ele alınması, yaratıcı düşüncenin harekete geçirildiğinin göstergesi olarak tespit edilmiştir. Atın yularından, eğerine, yelelerinden, kuyruğuna kadar bütün detaylarının düşünülerek işlenmesi, çalışma adına önemli ayrıntılar olarak görülmektedir.

Öğrencinin proje süresince derse devamlılıkta gösterdiği yaklaşım ve çalışmasını belirlenen süre içinde tamamlaması, çalışma adına olumlu gelişmeler olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca, genel temizlik ve düzen anlayışına uygun olarak hareket etmesi ve malzemeyi amaca uygun olarak kullanmada ki başarısı, çalışma koşullarına uyma bakımından öğrencinin başarılı olduğunun göstergesidir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını çok sevdiği, farklı ve çok eğlenceli bulduğu şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın başlamasından bitimine kadar geçen sürede, öğrencinin gösterdiği gelişim çizgisi, çalışmasını tamamlama aşamasında ortaya koyduğu başarılı ürün ve uygulamalarla ilgili genel izlenimleri, yaratıcılık adına tespit edilmiş önemli gelişmelerdir.

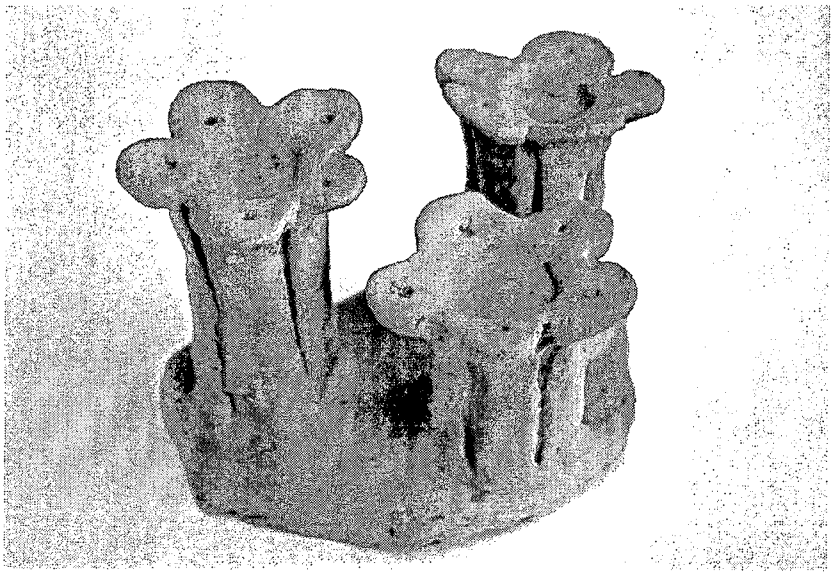

Resim.2 "Papatya Mumluk"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çalışkan , istekli ve düzenli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemeyi amaca uygun olarak kullanmada başarılı olan öğrencinin, ellerini kullanmadaki becerisi de dikkati çekicidir. Öğrencinin genel özellikleri arasında bahsedilen düzen anlayışının, çalışmasına yansıdığı örnekte görülmektedir. Üç parçadan oluşan kompozisyonu, bir zeminde birleştiren öğrencinin konuya farklı yaklaşımı ve konuyu yorumlamadaki başarısı, çalışma adına önemli özelliklerdir. Çiçeklerin gövde kısımlarında kullandığı çizgisel dokular ve yapraklarda ki ritmik tekrarlar sanatsal değerlerin amaca uygun olarak kullanıldığının bir göstergesidir. Ayrıca mum konulacak çiçek merkezlerinin ergonomik olacak şekilde içbükey olarak oyulması da, ayrıntıların işlenmesi bakımından önemli özelliklerdir.

Öğrencinin çalışmayı belirlenen süre içinde tamamlaması ve derse devam konusundaki olumlu yaklaşımları, proje adına olumlu gelişmeler olarak tespit edilmiştir. Genel temizlik ve düzen anlayışı, bunun yanında da malzemeyi amaca uygun kullanmadaki başarısı da dikkati çeken diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Resim olarak asla yapamayacağı şeyleri, bu şekilde daha kolay ve güzel yapabileceği" fikrine kapıldığı tespit edilmiştir.

Öğrencinin aşama aşama kaydettiği gelişim ve mantık yürütme şekli dikkate alındığında, ortaya çıkardığı ürün, yaratıcı düşüncenin hayata geçirilmesi bakımından önemli bir gelişme olarak görülmektedir.

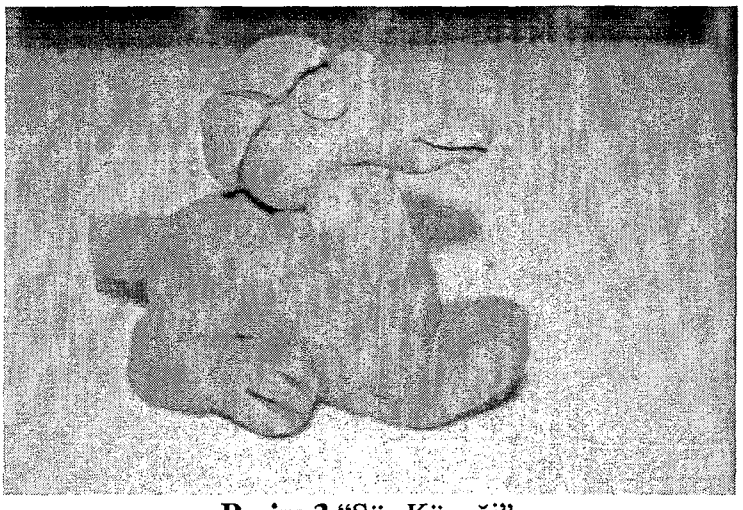

Resim.3 "Süs Köpeği"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Sessiz, düzenli ve çalışkan bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemeyi amaca uygun olarak kullanabilme becerisi bakımında başarılı bir öğrenci. Tasarımın kendi içindeki oran-orantı ilişkisi ve anatomik özelliklerin ele alınışındaki yaklaşım öğrencinin, başarılı bulunduğu diğer özelliklerdir. Çalışma esnasında öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi de tespit edilmiştir.

Öğrencinin konuya diğer çalışmalardan farklı olarak yaklaşması ve çalışma süresince ikili görüşmelerde tasarımla ilgili yaptığı yorumlar, (köpeğin duruşundaki sadakat, küçük ve sevimli olmasından dolayı süs köpeği benzetmesi gibi) yaratıcı düşüncenin birer belirtisi olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin proje süresince derse devamlılığı tespit edilen olumlu diğer özelliklerdir. Ayrıca, çalışma koşullarına uyma, temizlik, düzen ve malzemeyi amaca uygun olarak kullanabilme özellikleri de olumlu davranışlar olarak belirlenmiştir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; " Kil ile çalışmanın çok zevkli ve resim yapmaktan daha kolay olduğu" yönünde görüşler alınmıştır.

Tüm özellikler bir araya getirildiği zaman, öğrencinin uygulamalar sonunda ortaya koyduğu çalışmada, üç boyutlu kil uygulamasının yaratıcı gücü tetikletici bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

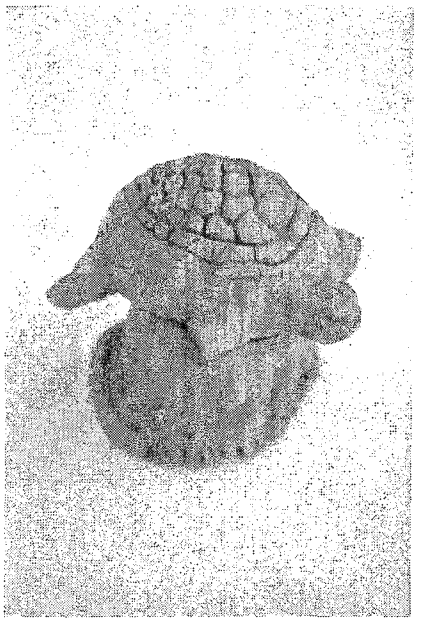

Resim.4 "Kaplumbağa Anıtı"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çalışkan ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması ve öğrencinin ellerini kullanmadaki başarısı, dikkat çekici özelliklerdir. Değerlendirme yapılan diğer çalışmalardan farklı olması ve öğrencinin kaplumbağanın altındaki yükseltiyi kaide olarak düşünerek "kaplumbağa anıtı" yorumunu yapması, yaratıcı düşüncenin belirtisi olarak düşünülmektedir.

Kaplumbağanın genel formunun başarıyla işlenmesi ve doku bilincinin çalışmaya yansıtılması, tespit edilen önemli özelliklerdir.

Proje süresince öğrencinin derse devamlılığı ve çalışmanın belirlenen süre içinde tamamlanması, olumlu yaklaşımlar olarak değerlendirilmiştir.

Öğrencinin temizlik ve düzen konusunda hem kendi dikkati, hem de diğer arkadaşlarını yönlendirmesi, aynı zamanda da malzemeyi amaca uygun olarak kullanmadaki başarısı da tespit edilen diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "çok farklı ve eğlenceli bulduğu, ayrıca resim yapmaktan da daha kolay olduğu" yönündeki düşünceleri kaydedilmiştir.

Çalışmanın genel değerlendirilmesi göz önüne alındığında, öğrencinin yaratıcı düşünceyi başarıyla ürüne dönüştürdüğü gözlenmiştir.

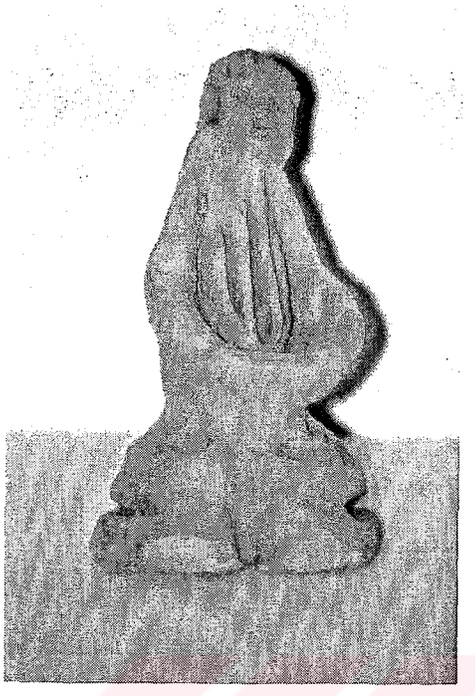

Resim.5 "Dilenci"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çalışkan, hareketli ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması ve öğrencinin ellerini kullanmadaki ustalığı çalışma adına dikkat çekici özelliklerdir. Öğrencinin, insan formunu yakalamadaki başarısı da, çalışmayı başarılı kılan bir başka özelliktir.

Konuya yaklaşımdaki farklılık ve öğrencinin tasarımıyla ilgili olarak "dilenci" yorumu yapması, yaratıcı düşüncenin bir belirtisi olarak düşünülmektedir. Çalışmanın genelinde portre, saçlar ve vücut bölgesinde doku denemeleri yapması, projenin hedef davranışları açısından başarıya ulaştığını göstermektedir.

Öğrencinin proje süresince derse devamı, çalışmanın hedeflenen sürede tamamlanması, temizlik ve düzen konusundaki yaklaşımlar, olumlu gelişmeler olarak tespit edilmiştir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "süper bir şey" şeklinde değerlendirmiş, eğlenceli ve farklı bulduğunu belirtmiştir.

Genel değerlendirme yapıldığı zaman, özellikle yorum yapabilmedeki yaklaşım ve çalışmanın özellikleri, yaratıcılık açısından başarılı olunduğunun bir göstergesidir.

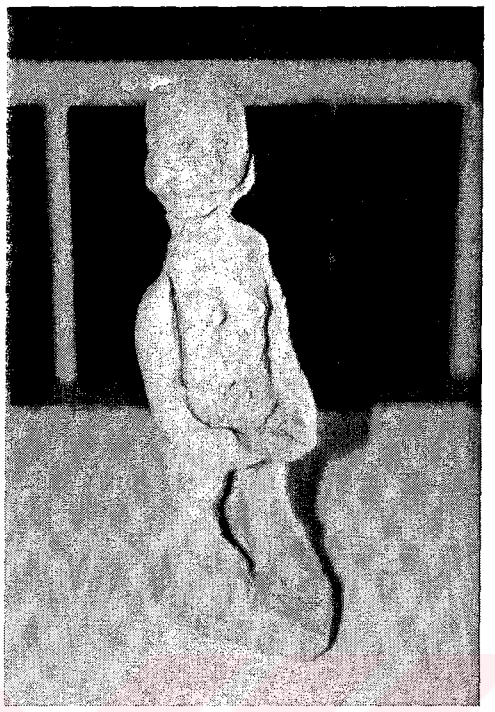

Resim.6 "Utangaç Öğrenci"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çalışkan, hareketli ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması, öğrencinin konuya genel yaklaşımı ve yaptığı çalışmayla kendini yorumladığını ifade etmesi, çalışmanın yaratıcılık açısından en çok dikkat çeken özellikleridir. Öğrencinin formun genelinde anatomik bütünlüğü sağlayabilmesi ve doku denemelerini başarıyla uygulaması çalışmanın diğer özelliklerdir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devam konusundaki davranışları, proje açısından olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik, düzen ve malzemeyi amaca uygun kullanabilme konusundaki tutum ve davranışlarda, proje açısından önemli ayrıntılardır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil ile çalışmaktan "çok hoşlandığı, biraz kirli bulduğu ve kili ellemenin, kendisi için ilk anlarda çok zor olduğu" tespit edilen izlenimlerdir.

Genel özellikler, ortaya çıkan çalışma ve öğrencinin görüşleri dikkate alındığında, çalışmanın her safhasında yaratıcı yaklaşımların sergilendiği görülmektedir.

Resim.7 "Büst"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Sabırlı ve kendisini tamamıyla işine veren bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması ve çalışmanın kendi içindeki oran-orantı ilişkisi başarılı. Öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi dikkat çekici bir özellik.

Konuya yaklaşımındaki farklılık ve çamurun doğasına uygun sanatsal değerlerin (doku) kullanımı çok başarılı. Öğrencinin proje süresince derse devamı ve çalışmanın belirlenen süre içinde tamamlanması, ayrıca, temizlik ve düzen konusundaki öğrenci tutumları da olumlu davranışlar olarak dikkat çekmektedir.

Büstün çalışılması esnasında, öğrencinin insan anatomisine dair ayrıntılara, oran ve orantılara dikkat etmesi, saçların genel formu ve kullanılan dokular, öğrencinin yaratıcı potansiyelini kullanabilmesi bakımından başarılı bulunmuştur.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "son derece eğlenceli" bulduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri, öğrencinin ellerini kullanmadaki ustalığı ve çalışmaya dair öğrencinin izlenimleri dikkate alındığında, yaratıcılığın ürüne dönüşmesi sürecinde kil çalışmalarının katkısı görülmektedir.

Resim.8 "Semazen"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Cesaretli, istekli ve başarılı bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaç ve tasarım doğrultusunda başarıyla kullanıldığı görülmektedir. Öğrencinin ellerini başarıyla kullanabilmesi, formun genelinde ritmik birtakım değerlere yer vermesi, dikkat çekici özelliklerdir.

Konuya diğer çalışmalardan farklı olarak yaklaşması ve yorumlama şekli, öğrencideki özgünlüğün bir belirtisi olarak düşünülmektedir. Anatomik bütünlüğe uyarak, semazene ve duruşuna dair ayrıntılara dikkat etmesi, bunlara ilaveten çeşitli doku denemelerinde bulunarak sanatsal değerleri kullanabilmesi de, öğrencinin başarılı bulunduğu diğer özelliklerdir.

Öğrencinin proje süresince derse devam konusunda gereken önemi göstermesi ve çalışmasını belirlenen sürede tamamlayabilmesi, önemli davranışlar olarak tespit edilmiştir.

Temizlik ve düzen konusundaki olumlu yaklaşımlar ve malzemeyi kullanmadaki beceri, çalışma koşullarına gösterilen uyumun bir belirtisi olarak düşünülmektedir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "çok değişik bulması ve proje süresince eğlenmesi" tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin proje sonundaki düşünceleri, yaratıcılık açısından tespit edilen olumlu gelişmelerdir.

Resim. 9 "Anne ve Çocuk"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çabuk sıkılan ve derse motive olmakta sıkıntı çeken bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemeyi amaca uygun olarak kullanmada öğrencinin başarılı olduğu görülmektedir. Ellerini beceriyle kullanmadaki yeteneği de dikkat çekici bir özelliğidir.

Değerlendirme yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, konuya getirdiği yorum ve bunu ele alış şeklindeki yaklaşım, yaratıcılığın bir belirtisi olarak görülmektedir. Bağdaş kurmuş kadın figürünün iki elini kavuşturarak çocuğunu kucaklamasını tasvir eden çalışmanın kurgusundaki genel hatlar orijinalitenin bir belirtisi olarak dikkati çekmektedir.

Kadın formunun üzerinde ritmik olarak tekrarlanan doku denemeleri, saçlardaki ayrıntılar ve portredeki detaylar, sanatsal değerleri kullanma adına yaratıcı yaklaşımlardır.
Öğrencinin çalışma için ayrılan sürede projesini tamamlayabilmesi ve derse devam konusundaki yaklaşımları, olumlu davranışlar olarak tespit edilmiştir.

Projenin genelinde, temizlik ve düzen anlayışına uygun hareket eden öğrencinin, malzeme kullanımı konusundaki başarısı da, önemli özellikler olarak tespit edilmiştir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasının "resim çalışmalarından daha kolay ve eğlenceli olduğunu" belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin proje süresince ortaya koyduğu tutum ve davranışlar, yaratıcılık konusunda başarılı olunduğunun bir belirtisidir.

Resim. 10 "Canavar Maskesi"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çok hareketli ve yaramaz bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılmasında başarılı olan öğrencinin, ellerini kullanmadaki becerisi de dikkat çekici bir özelliktir.

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlama şekli, yapmış olduğu çalışmaya eşsiz bir değer kazandırmıştır. Değerlendirme yapılan diğer işler içinde, orijinalite açısından en farklı çalışma olarak değer kazanmıştır.

Kil yüzeyinde tasarıma ve amaca uygun denemelerin ve ritmik doku tekrarlarının yapılması, sanatsal değerleri anlamlı kılma adına önemli ayrıntılardır.
Proje süresince öğrencinin derse devamlılığı ve belirlenen süre içinde çalışmasını tamamlayabilmesi tespit edilen olumlu özelliklerdir.

Öğrencinin temizlik ve düzen konusunda gerekli çabayı gösteremediği görülmüştür. Bu durumun öğrencinin genel bir özelliği olduğu, ders öğretmeni tarafından vurgulanmıştır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "çok kirli diyerek eleştirmiş, buna rağmen eğlenceli olduğunu" da belirtmiştir.

Öğrencinin genel özellikleri ve yapmış olduğu çalışmanın birbiriyle örtüştüğü fark edilmiştir. Çok yaramaz ve hareketli bir yapısı olan öğrencinin, bu olumsuz sayılabilecek davranışlarını çalışmasına yansıtması, ortaya sıra dışı bir çalışmanın çıkmasına neden olmuştur. Çalışmanın özellikleri yaratıcı düşüncenin ürüne dönüştüğünü açıkça göstermektedir.

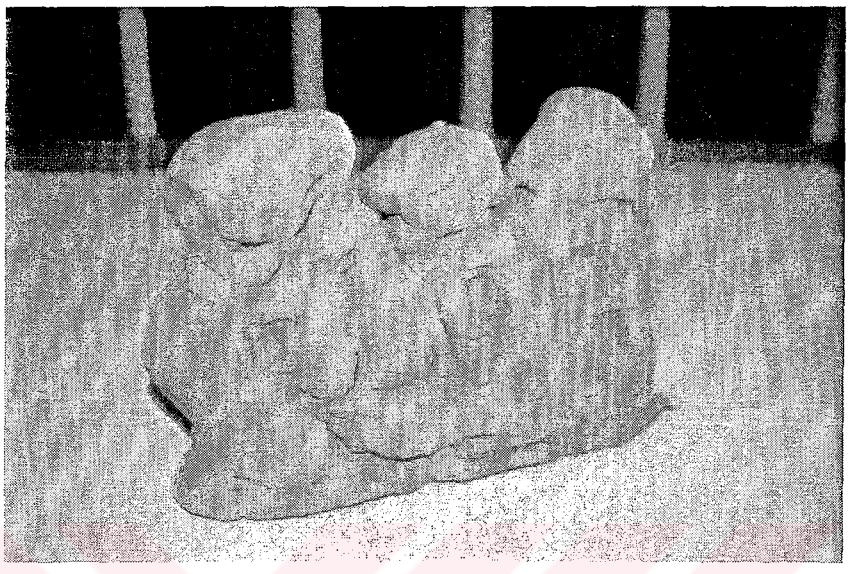

Resim. 11 "Mağara Evler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Sessiz ve içine kapalı bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemeyi amaca uygun olarak kullanan öğrencinin, ellerini kullanmadaki işçiliğinin pek başarılı olamadığı görülmektedir.

Konuya getirdiği farklı yaklaşım ve yorumlama şeklindeki orijinallik çalışmanın başarılı görülen özellikleridir.

Öğrencinin derse devamlılığı ve çalışmasını belirlenen süre içinde tamamlaması olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir.

Temizlik ve düzen konusunda öğrencinin sergilediği davranışlar ve malzemeyi kullanabilme becerisi, tespit edilen diğer olumlu davranışlardır.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; tatmin edici görüş ve düşünceler elde edilememiştir.

İşçilik açısından, diğer çalışmalara oranla daha sıradan kalan çalışmanın, orijinallik ve yorum açısından başarılı olduğu görülmektedir. Yaratıcı bir yaklaşım sergileyen öğrencinin, genel özellikleri çalışmanın şekillenmesinde etkili olmuştur.

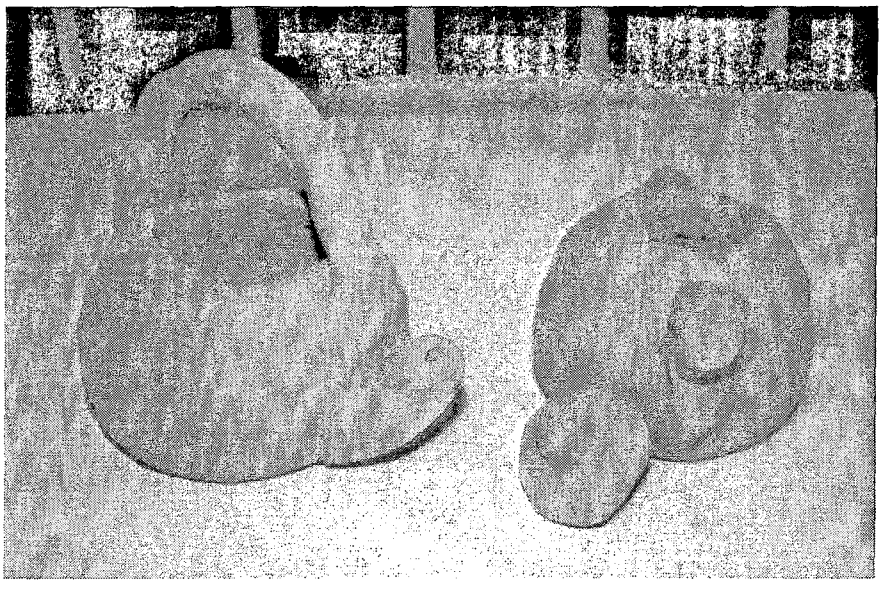

Resim. 12 "Çaydanlık"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Düzenli, çalışkan ve sessiz bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılmasındaki başarı dikkati çekmektedir. Öğrencinin ellerini kullanmadaki eşsiz becerisi, çalışmanın en önemli özelliğini oluşturmaktadır.

Öğrencinin seçmiş olduğu konuyu yorumlamadaki başarısı ve ayrıntılardaki işçilik, dikkat çekici özelliklerdir. Çaydanlığın genel formunun ele alınış şekli, kapak, kulp ve demlik gibi ayrıntıların düşünülerek, dikkatle çalışılması yaratıcılık açısından önemli özelliklerdir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlayabilmesi ve proje süresince derslere devam etmesi olumlu davranışlar olarak tespit edilmiştir.

Malzemeyi olumlu şekilde kullanabilme becerisi, temizlik ve düzen konusundaki olumlu davranışları tespit edilen diğer özellikleridir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasının "çok eğlenceli ve resim yapmaktan çok farklı olduğu" yönünde görüşler tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri öğrencinin konuyla ilgili yorum ve izlenimleri değerlendirildiğinde, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüştürüldüğü görülmektedir.

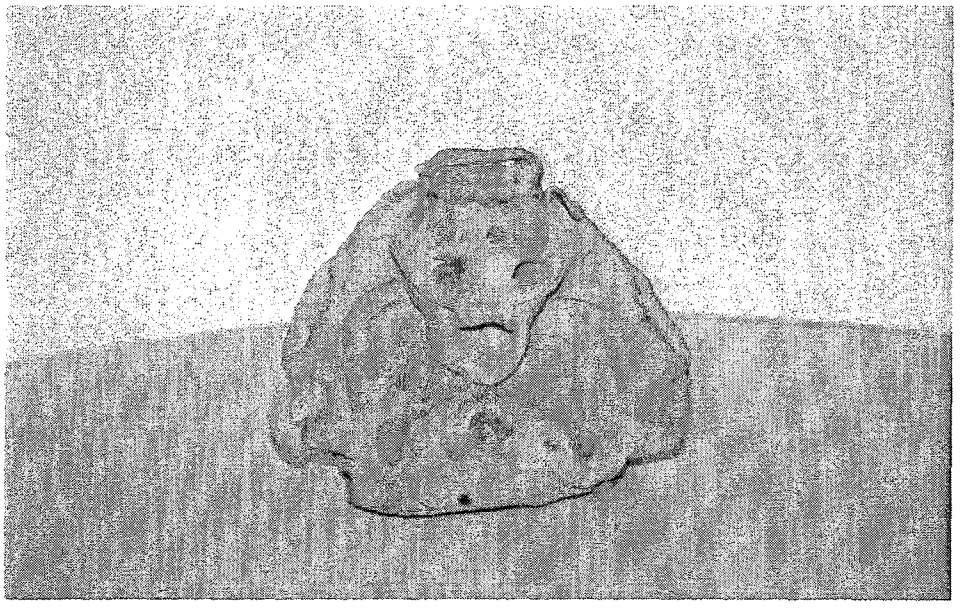

Resim. 13 "Kobra Yılanı"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Yaramaz ve hareketli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Öğrenci hazır olarak satılan kil paketlerinden kullanmayı tercih etmiştir. Malzemeyi kullanmadaki başarısı örnekte görülmektedir. Ellerini kullanmadaki üstün becerisi hemen fark edilmektedir.

Konu olarak seçmiş olduğu tasarımın yorumlanmasındaki farklılık, yaratıcılık açısından dikkat çekici bir özelliktir. Kobra yılanının en belirgin özelliği olan, kafasının her iki yanındaki perdelerin şekli ve detaylarının ele alınmasındaki yaklaşımlar, sanatsal değerlerin kullanılması bakımından önemli görülmektedir.

Öğrencinin çalışmasını belirlenen sürede tamamlayabilmesi ve derse devam konusundaki davranışları olumlu özellikler olarak tespit edilmiştir.
Temizlik ve düzen konusunda oldukça dikkatli olan öğrencinin, malzemeyi kullanmadaki başarısı da dikkat çekici özelliklerden olmuştur.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasını "zevkli bulduğu" şeklinde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrenci yaklaşımları değerlendirildiğinde, projenin yaratıcılık açısından oldukça başarılı olduğu görülmektedir.

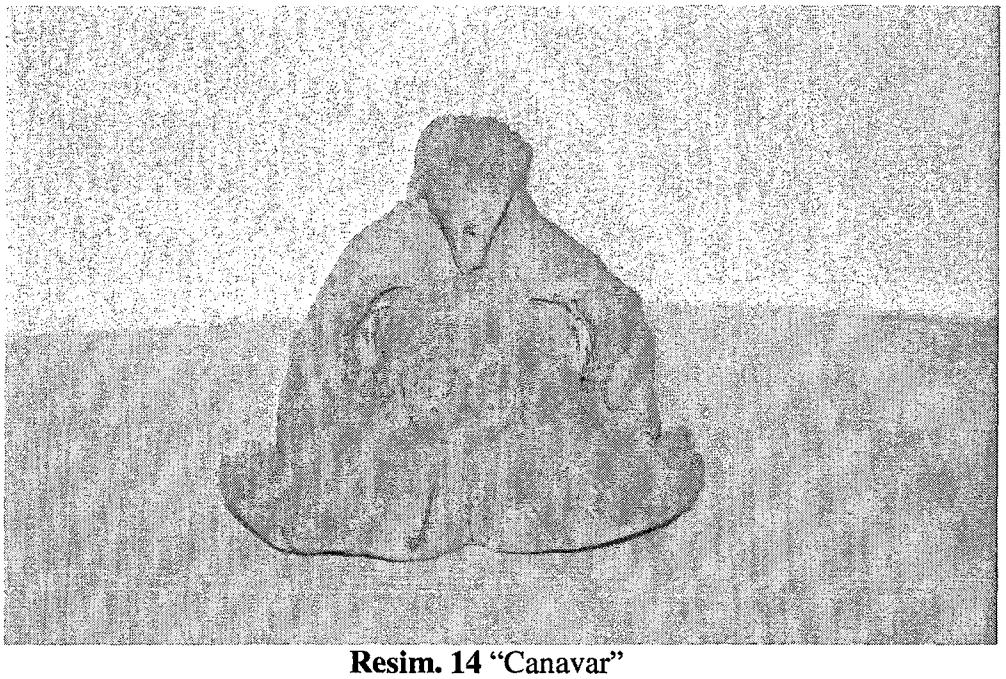

Resim. 14 "Canavar"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Çalışkan, başarılı ve düzenli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Proje için sınıfa ortak getirilen kil, öğrenci tarafından kullanılmamıştır. Öğrenci bu kile elini değmek istemediğini söylemiş, bunun üzerine hazır satılan paketlerden temin edilerek öğrencinin çalışması sağlanmıştır.

Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması ve öğrencinin ellerini kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir.

Öğrencinin konuyu yorumlamadaki yaklaşım şekli özgün olup, formun genelinde tasarıma uygun doku kullanılması, sanatsal değerleri anlamlı kullanabilme adına yaratıcı yaklaşımlardır.

Öğrencinin belirlenen süre içinde çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, proje andına tespit edilen olumlu özelliklerdir. Çalışma koşullarına uyması, temizlik ve düzen konusunda bilinçli davranması da diğer olumlu özellikler olarak belirlenmiştir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasının "çok eğlenceli" olduğu yönünde görüş belirttiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin proje süresince sergilediği davranışlar, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunun bir belirtisidir.

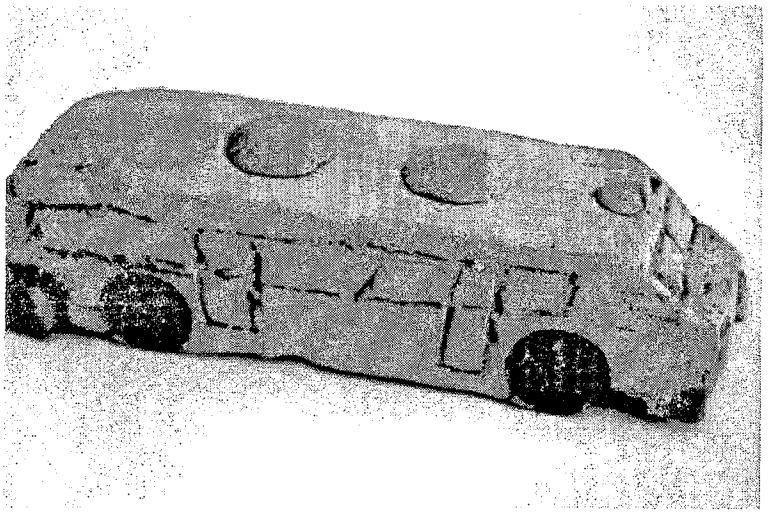

Resim. 15 "Antika Otobüs"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel izlenimler: Sesiz ve kendi halinde bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Malzemenin amaca uygun olarak kullanılması bakımından başarılı bir çalışma. Öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi dikkat çekici özelliklerinden.

Konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamadaki özgünlük, bunlara ilaveten çalışmanın genel formunda, doku denemelerini tasarıma uygun kullanarak, sanatsal değerleri anlamlı kılmadaki başarı, yaratıcılık açısından tespit edilen önemli özelliklerdir. Tasarımın ayrıntılarının ele alınmasında öğrencinin yaratıcı çözümler geliştirdiği görülmüştür. Havalandırma kapaklarının ve tamponların kilden yapılması, tekerleklerin simetrik ve eşit büyüklükte olması zorunluluğundan dolayı, bozuk para yardımıyla şekillendirilmesi yaratıcı davranışlar olarak kabul edilmiştir. Kilin şekillendirilmesi aşamasında, öğrencinin el becerisini kullanmadaki mahareti ve çalışmanın genel görünümünün eski ve yıpranmış imajından yola çıkarak, öğrencinin antika otobüs benzetmesi yapması yaratıcı düşünce belirtisi olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin bu süre içinde derse devamlılığı, tespit edilen diğer önemli özelliklerdir.

Temizlik ve düzen konusundaki davranışlar ile malzemenin kullanımına dair gözlemler, çalışma koşullarına öğrencinin tam anlamıyla uyduğunu göstermiştir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Kil çalışmasının "resim yapmaktan daha kolay ve zevkli olduğu" yönünde görüşler kaydedilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili yorum ve düşünceleri, proje
açısından başarıya ulaşıldığını göstermektedir.

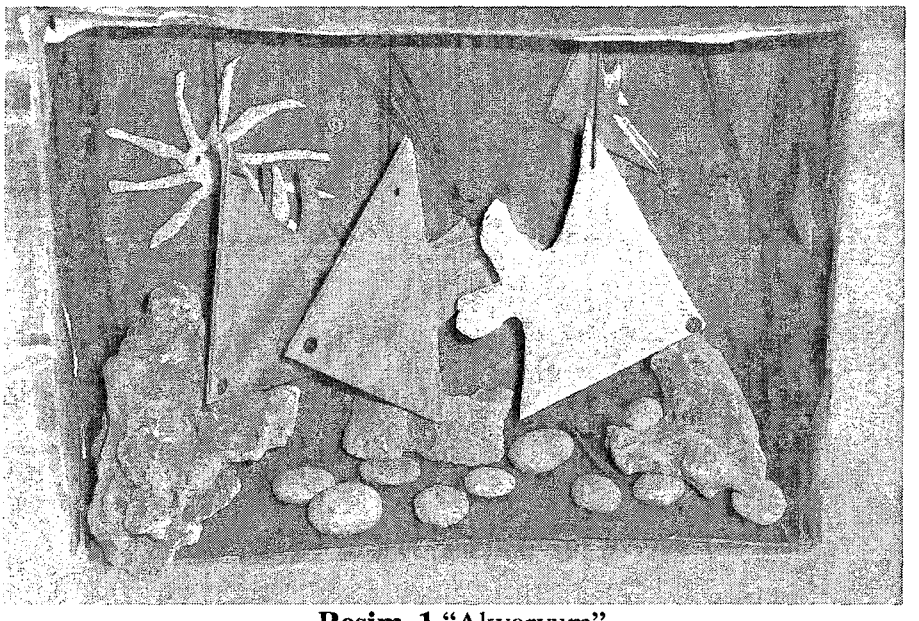

Resim. 1 "Akvaryum"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: İstekli, çalışkan ve konuya hemen adapte olabilen bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "At" tasarımını gerçekleştiren öğrencinin çalışması. Öğrencinin konuyu yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda birim oluşturmada ve bunları kompozisyon düzeni içinde başarıyla uygulamadaki yaklaşımları tespit edilen önemli özelliklerdir.

Öğrencinin, birim oluşturmada kullandığı balıkları farklı renklerde tekrarlaması, getirdiği boş bir kutuyu mavi elişi kağıdıyla kaplayarak akvaryum şeklinde düşünmesi ve kaya parçalarıyla süsleyerek çalışmasını zenginleştirmesi, yaratıcılık adına kaydedilmiş önemli özelliklerdir. Öğrencinin birim fikrini balıklara uyarlaması ve farklı renklere çalışmasında yer vermesi, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını göstermektedir. balıkları ip yardımıyla asma fikride yaratıcı bir düşüncedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Kil çalışmasını da, kağıt çalışmasını da çok sevdiğini" söylemiş ve "ben zaten resim dersini çok seviyorum" şeklinde düşüncelerini belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

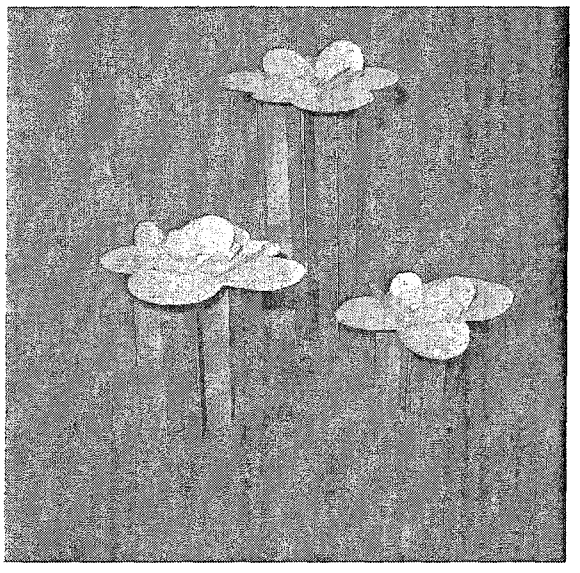

Resim. 2 "Çiçekler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çalışkan , istekli ve düzenli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Papatya mumluk" çalışmasını yapan öğrencinin, kağıt işlerinde de aynı kompozisyonu uyguladığı görülmektedir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuyu yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda birim oluşturmada ve bunları kompozisyon düzeni içinde başarıyla uygulamadaki yaklaşımları tespit edilen önemli özelliklerdir.

Kağıtları uzunlamasına, zikzak şeklinde katlayarak birimleri oluşturan öğrenci, bunları farklı uzunluklarda ve düzen içerisinde karton zemine yapıştırmıştır. Öğrenci, çiçekleri farklı renkte kartondan iç içe, üç kat oturtarak oluşturmuştur. Birim fikrinin başarıyla ve değişik renklerde kartonlardan uygulanması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Aynı konunun farklı özelliklerde malzemelerle uygulanabildiği, ancak çok farklı özelliklere sahip olduğu" nu belirtmesi öğrencinin akıl yürütmedeki yeteneğini de göstermiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

Resim. 3 "Kalemlik"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Sessiz, düzenli ve çalışkan bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Süs Köpeği" çalışmasını yapan öğrencidir. Çalışmanın amaca uygun olarak gerçekleştirilmesi ve öğrencinin ellerini kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir.

Kalemlik için, ince karton kullanan öğrenci, gövdeyi silindir biçiminde yuvarladıktan sonra, alt kısmını kartonla yapıştırmıştır. Öğrencinin çalışma için ön görülen birim oluşturabilme şartını, ip kullanarak çözümlemesi yaratıcı bir yaklaşımdır. İpin kağıt silindire sarılmasında, öğrencinin gösterdiği işçilik, dikkat çekici bir özelliktir.

Yardımcı elemanlar kullanarak öğrencinin çalışmasını kişileştirmesi, konuya yaklaşımında ve yorumlamasındaki özgünlüğü ortaya koymaktadır. Düğmeden yapılan gözler ve burun, karton kullanılarak yapılan ağız ve papyon, kalın örgü ipinden eklenen saçlar, çalışmayı zenginleştiren unsurlardır. Çalışmada ipin, birim tekrarı oluşturmak için kullanılması, saç, gözler ve papyonda farklı renklerin tercih edilmesi, sanatsal değerleri anlamlı ve uyumlu olarak kullanabilme adına, yaratıcı yaklaşımlardır.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok eğlenceli" bulduğunu söylemiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kat ettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

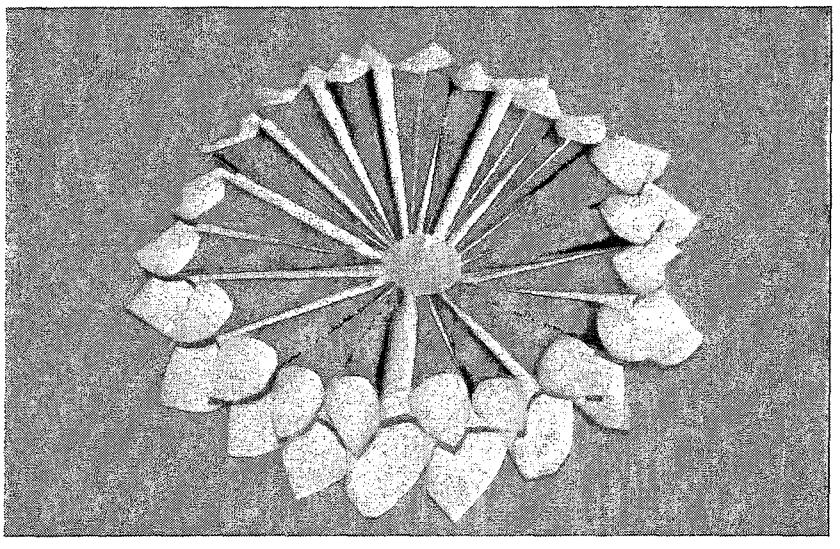

Resim. 4 "Kağıt Çiçek"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çalışkan ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Kaplumbağa Anıtı" nı yapan öğrencinin çalışmasıdır. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir.

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir.

Öğrencinin üç farklı rengi bir arada kullanması, bu renkleri seçerken de kontrast renkleri tercih ettiğini vurgulaması ve çalışmanın kompozisyon özellikleri, yaratıcılık adına tespit edilmiş önemli özelliklerdir. Çalışmanın genel özellikleri ve renk konusundaki tercihler, sanatsal değerlerin anlamlı kullanıldığını göstermektedir. Öğrencinin oluşturduğu birim, renk konusundaki tercihleri ve kompozisyon kurgusundaki yaklaşımları, yaratıcılık açısından tespit edilmiş özelliklerdir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "kağıtları bu şekilde katlamanın kendisini zorladığı ancak iş bittiği zaman yaptığı çalışmanın çok güzel olduğunu" düşündüğü tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

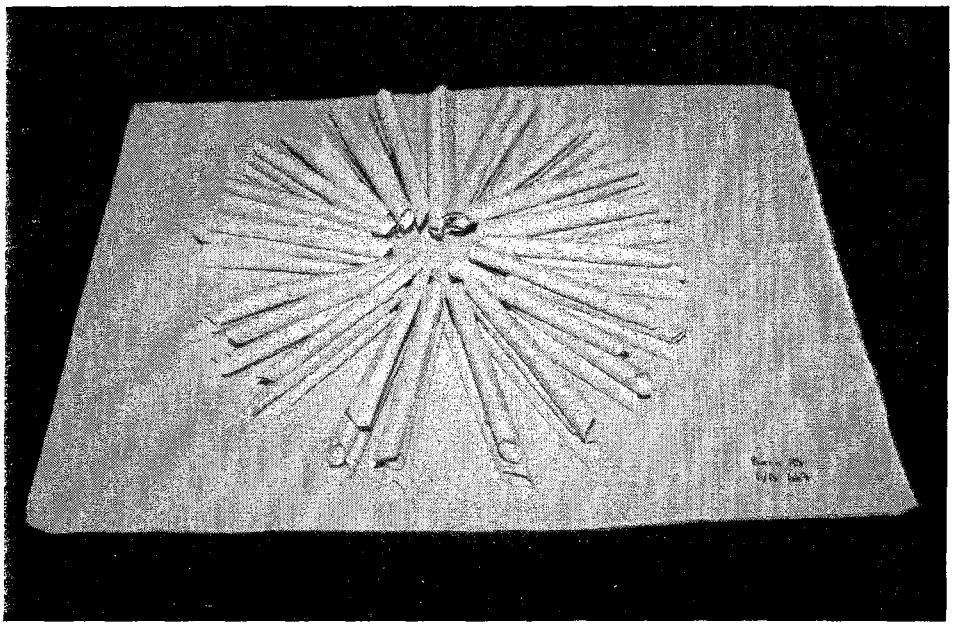

Resim. 5 "Yıldız"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çalışkan, hareketli ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: : Kil işlerinde yapılan, "Dilenci" isimli çalışmanın sahibidir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir.

Beyaz karton kullanarak birimleri oluşturan öğrenci, bu birimleri üst üste yapıştırarak çalışmasını gerçekleştirmiştir. Birim fikrinin tam anlamıyla öğrenci tarafından benimsenmesi, çalışmanın amaçları doğrultusunda gerçekleştirildiğini göstermektedir. Kompozisyon kurgusundaki yaklaşım ve birimleri ele alış şekli yaratıcılık açısından tespit edilmiş önemli özellikleridir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok eğlenceli ve zevkli bir çalışma" şeklide yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

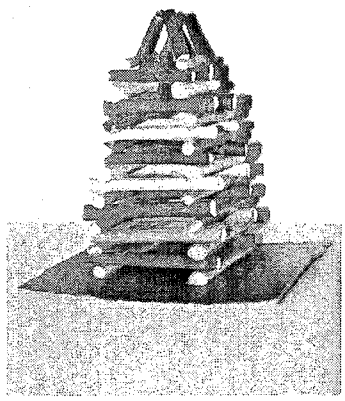

Resim. 6 "Kağıt Piramit"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: İstekli, düzenli ve başarılı bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Utangaç Öğrenci" yi yapan öğrencidir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir.

Öğrencinin farklı renklerde elişi kağıtlardan oluşturduğu birimleri ele alış şekli, yaratıcılık açısından tespit edilmiş önemli özelliklerdir. Yuvarlak kağıt çubukları, kare formda üst üste yapıştıran öğrenci, yukarıya çıktıkça parçaları küçülterek sivriltmiştir. Son olarak, çalışmasını mukavva zemine yapıştıran öğrencinin tasarımına "Kağıt Piramit" benzetmesi yapması tespit edilen özellikler olmuştur. Birim oluşturmada farklı renkler kullanması, kompozisyon oluşturmada sergilediği yaklaşım ve çalışmasına getirdiği yorum, yaratıcılık adına tespit edilen önemli ayrıntılardır. Birimlerin renkli olarak yapılması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "resim yapmaktan çok farklı" demiş, ayrıca "kağıdı daha önce hiç böyle kullanmadığını" da belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

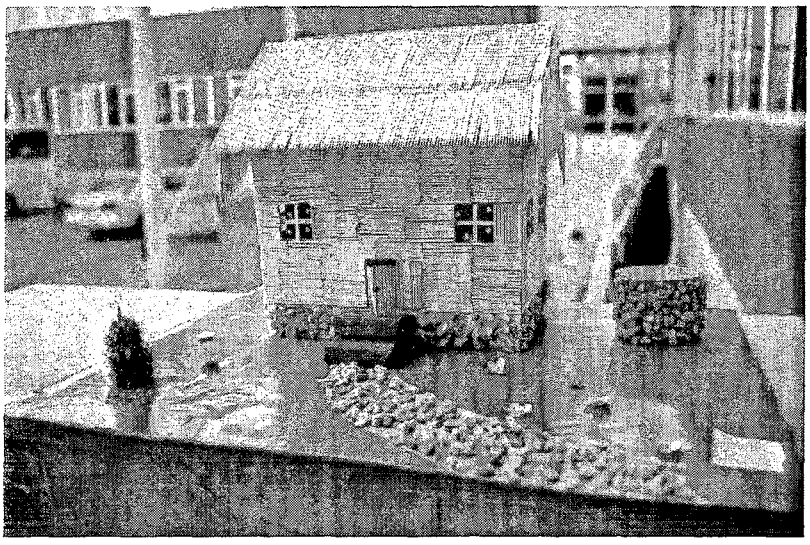

Resim. 7 "Bahçeli Ev"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Sabırlı ve kendisini tamamıyla işine veren bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerindeki, "Semazen" çalışmasının sahibidir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir. Kağıdı (mukavva) evin yapımında kullanan öğrencinin, birim fikrini, kibrit çöpleri ve taş parçaları gibi hazır maddelerden oluşturması, yaratıcı bir yaklaşım olarak tespit edilmiştir.
Gerek evin yapımı ve gerekse, kürdanların titizlik içinde, düzenle yapıştırılması çalışma adına kaydedilmiş önemli özelliklerdir. Taş parçalarının kullanım şekli de öğrencideki yaratıcı düşüncenin bir belirtisidir. Kibrit çöplerinin ve taşların birim fikriyle kullanılması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak işlenmesi bakımından önemlidir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "bu şekilde çalışmanın kendisini çok memnun ettiği" ni söylediği tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

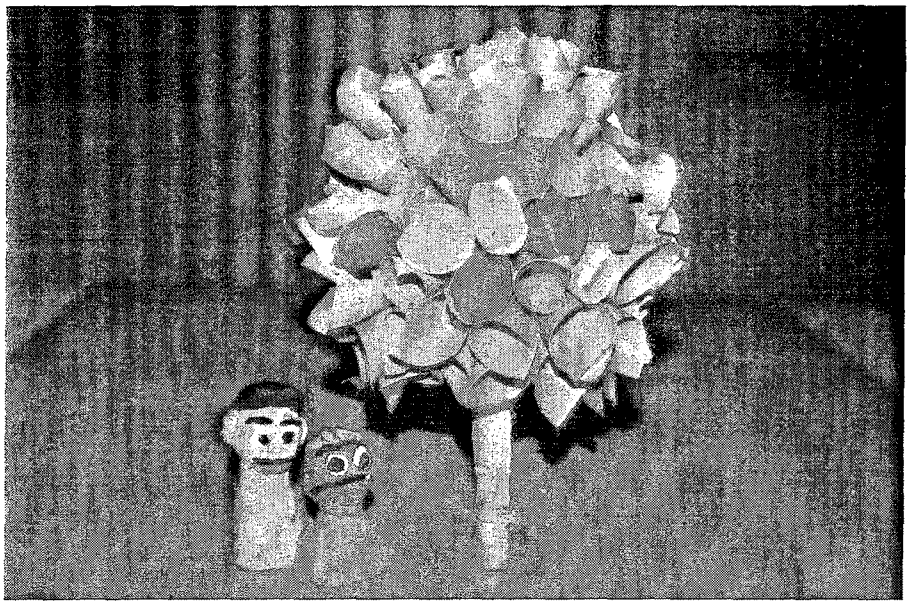

Resim. 8 "Kağıt Ağaç"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Cesaretli, istekli ve başarılı bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerindeki, "Büst" çalışmasını yapan öğrencidir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir. Konu seçimindeki farklılık, kartonlardaki renk zenginliği ve küçük figürlerle çalışmasını görsel açıdan zenginleştirme yaklaşımı, yaratıcılık açısından tespit edilen özelliklerdir. Birimlerin renkli olarak düşünülmesi, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını gösterir niteliktedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "değişik ve eğlenceli" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

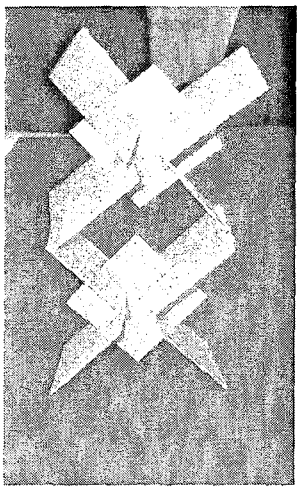

Resim. 9 "Kareler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çabuk sıkılan ve derse motive olmakta sıkıntı çeken bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Anne ve Çocuk" çalışmasını yapan öğrencidir. Malzemenin amaca uygun olarak kullanılabilmesi ve ellerin beceri ile kullanılması bakımından başarılı bir çalışma olarak tespit edilmiştir

Öğrencinin konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Projenin belirlenen amaçları doğrultusunda, birim oluşturabilmesi ve bu birimleri ritmik tekrarlarla kullanabilmesi, öğrencinin başarılı olduğunu göstermektedir.

Öğrencinin birim oluşturmadaki rahatlığı ve bunları bir bütün olarak bir arada kullanmadaki başarısı belirgin özellikleri oluşturmaktadır. Makas, cetvel ve yapıştırıcı gibi yardımcı gereçleri kullanmadaki becerisi, işçilik açısından başarılı olduğunu göstermiştir.

Öğrenci ilk olarak kare şeklinde birimler kesmiştir. Birimlerin bazılarını merkeze doğru dört tarafından keserek, bu birimleri birbirine takmıştır. Öğrencinin birimleri bu yöntemle birleştirmesi, teknik anlamda problem çözme yeteneğini göstermektedir.

Konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlama şekli, yaratıcılık açısından önemli özelliklerdir. Kare birimlerin ritmik olarak tekrar edilmesi, sanatsal değerlerin anlamlı kullanıldığını göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok rahat ve eğlenceli" olduğunu belirterek "bulmaca çözmek gibi bir şey" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

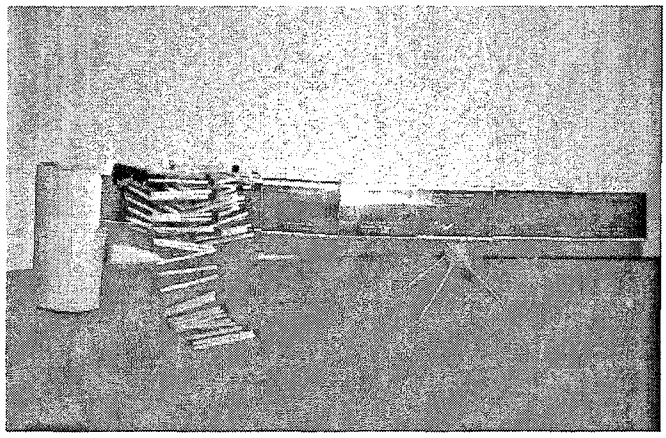

Resim. 10 "Tüfek"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çok hareketli ve yaramaz bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Canavar Maskesi" ni yapan öğrencinin çalışması. Öğrencinin yapmış bu olduğu çalışma, konu ve eğitsel açıdan olumlu karşılanmasa da, ortaya çıkan ürünün yaratıcılık açısından değeri yüksektir.

Öğrenci projenin ilk derslerinde konu olarak farklı bir tasarım gerçekleştirmiştir. Bu çalışmasında, birim elamanı olarak kibrit çöplerini kullanmıştır. Daha sonra ilk yapmış olduğu çalışmadan faklı olarak, kibrit kutularını kullanmış ve değerlendirilmeye alınan bu çalışmasını oluşturmuştur.

Boş kibrit kutularının çekmecelerini birbirine takarak, tüfeğin namlusunu yapmış, etrafını bant kullanarak sabitlemiştir. Gövde kısmını kağıt silindirden oluşturmuş, şarjör olarak, bant şeride yapıştırdığı kibrit çöplerini mermi olarak düşünmüştür. Namlunun altında da kürdan kullanarak, destek ayaklarını yapmıştır.

Öğrencinin malzemeyi amaca uygun olarak kullanmadaki başarısı ve ellerini kullanmadaki becerisi, dikkat çekici özellikleridir. Konuya yaklaşım şekli ve yorumlamasındaki farklılık, özgünlüğünün belirtisidir.Kibrit çöplerinin ve kutularının, çalışmanın genelinde birim olarak kullanılması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, proje adına başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlarda, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; kağıt çalışmasını "çok farklı ve eğlenceli" bulduğu tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür

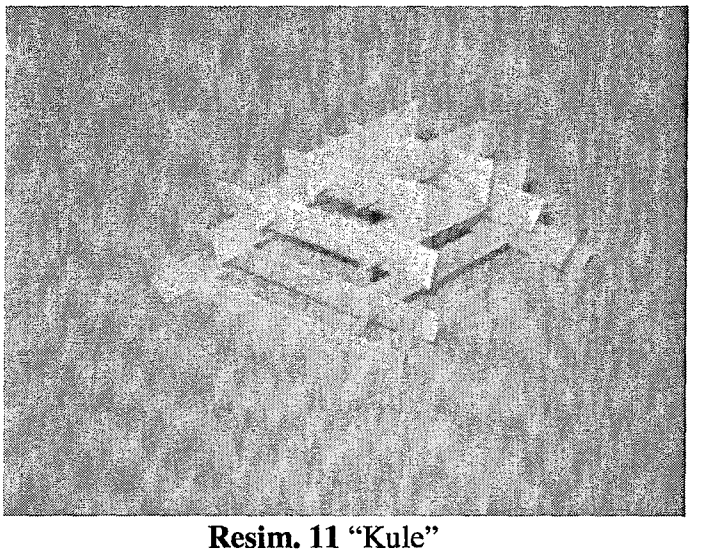

Resim. 11 "Kule"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Sessiz ve içine kapalı bir öğrenci
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Mağara Evler" isimli çalışmayı yapan öğrencidir. Ellerini kullanmadaki becerisi ve malzemeyi kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir.

Çalışmanın amaçları doğrultusunda, birim oluşturarak bunları kompozisyon haline getirebilmesi ve bunu yaparken de karşılaştığı problemleri çözüm şekli, yaratıcılık açısından tespit edilmiş özelliklerdir. Ayrıca konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlamasındaki özgünlük çalışmanın yaratıcı yönlerini oluşturmaktadır.

Uzun dikdörtgenler şeklinde kesilmiş renkli kartonları, uç kesimlerinden keserek birbirine takan öğrenci, bunları üst üste takarak ve yukarıya doğru küçülterek çalışmasını oluşturmuştur.

Konuya yaklaşımındaki farklılık ve yorumlama şekli, yaratıcılık açısından çalışmanın başarısını göstermektedir. Birim fikrinin, öğrenci tarafından başarıyla uygulanması ve dikdörtgen birimlerin ritmik olarak tekrar edilmesi, sanatsal değerlerin anlamlı kullanıldığını göstermektedir

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; " Düz kağıt parçalarından, bu şekilde bir çalışma oluşturabileceğini hiç tahmin etmediğini söylemiş, çok eğlendiğini" belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

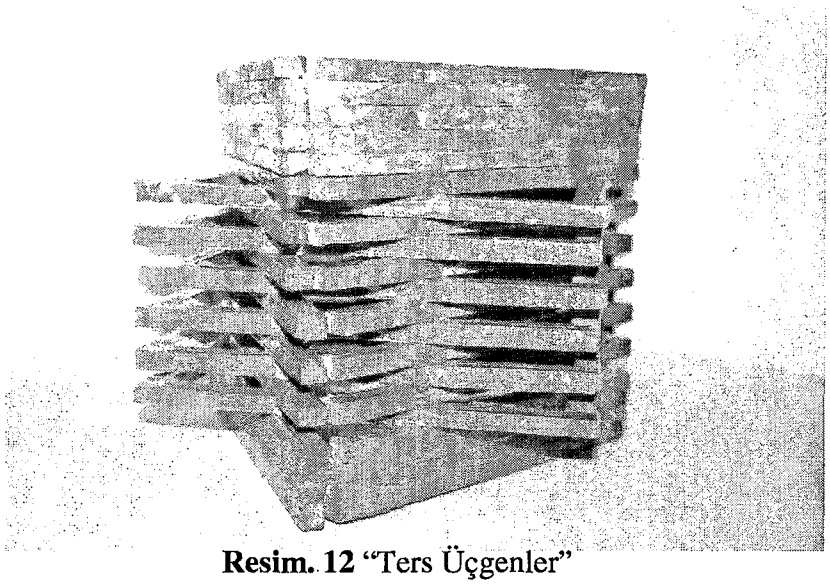

Resim. 12 "Ters Üçgenler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Düzenli, çalışkan ve sessiz bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Çaydanlık" çalışmasını yapan öğrencidir. Kağıt birim oluşturma fikrinden farklı olarak öğrencinin çıta parçalarını tercih ettiği görülmektedir. Konuya yaklaşım şekli merak edildiği için, kendisine bu konuda müdahale edilmemiştir.

Öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi ve malzemeyi kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir. Konuyu, değişik malzemeyle amaca uygun olarak gerçekleştirmesi, bunu yaparken de birim fikrini başarıyla uygulaması, yaratıcılık açısından tespit edişmiş önemli özelliklerdir.

Çıta parçalarını, üçgen formda ve zıt yönlerde üst üste yapıştırarak, çalışmasını tamamlamıştır. Öğrencinin konuyu yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda birim oluşturmada ve bunları kompozisyon düzeni içinde başarıyla uygulamadaki yaklaşımları ve sabırla ilerlemesi tespit edilen önemli özellikleridir. Birim fikrinin başarıyla ve değişik malzemeyle uygulanması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını da göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Çalışmasının görünümünü çok farklı bulduğunu belirterek, tek başına bir çıta hiç bir şeye benzemiyordu. Ancak başka çıtalarla birleştirince çok farklı bir görünüm kazandı" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

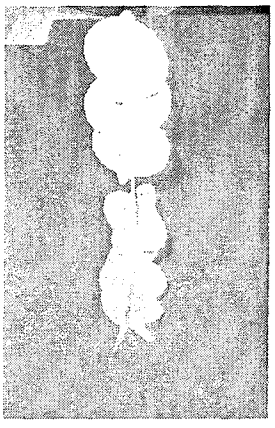

Resim. 13 "Küreler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Yaramaz ve hareketli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Kobra Yılanı" yapan öğrencinin çalışması.

Öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi ve malzemeyi kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir. Konuyu, amaca uygun malzemeyle gerçekleştirmesi, bunu yaparken de birim fikrini başarıyla uygulaması, yaratıcılık açısından tespit edişmiş önemli özelliklerdir.

Birim olarak yuvarlak kartonlar kesen öğrenci, bir çok denemeden sonra küre formunu oluşturmuş ve bunları çoğaltarak, çalışmasını tamamlamıştır. Birimi oluşturduğu başlangıç aşamasından, kompozisyonu bitirdiği ana kadar, öğrencinin tasarımla ilgili her aşamada yaratıcı yaklaşımlar sergilediği tespit edilmiştir.

Öğrencinin konuyu yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda birim oluşturmada ve bunları kompozisyon düzeni içinde başarıyla uygulamadaki yaklaşımları ve sabırla ilerlemesi tespit edilen önemli özellikleridir. Birim fikrinin başarıyla uygulanması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını da göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Kil çalışması daha kolaydı" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

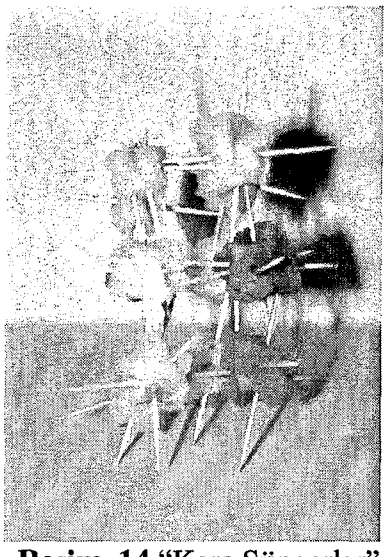

Resim. 14 "Kare Süngerler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Çalışkan, başarılı ve düzenli bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Canavar" çalışmasını yapan öğrencidir.Bu öğrencinin de birim oluşturma aşamasında farklı malzeme tercih ettiği görülmektedir. Öğrencinin ellerini kullanmadaki becerisi ve malzemeyi kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir. Konuyu, değişik malzemeyle amaca uygun olarak gerçekleştirmesi, bunu yaparken de birim fikrini başarıyla uygulaması, yaratıcılık açısından tespit edişmiş önemli özelliklerdir.

Öğrenci, kare şeklinde kesmiş olduğu süngerleri, kürdan kullanarak birbirlerine tutturmuştur. Daha sonra bu süngerleri boyamaya başlamış, ancak zor olduğu gerekçesiyle tamamlayamamıştır.

Öğrencinin konuyu yorumlamasındaki özgünlük dikkat çekicidir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda birim oluşturmada ve bunları kompozisyon düzeni içinde başarıyla uygulamadaki yaklaşımları ve sabırla ilerlemesi tespit edilen önemli özellikleridir. Birim fikrinin başarıyla ve değişik malzemeyle uygulanması, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığını da göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; " Eğlenceli ve farklı bir çalışma" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

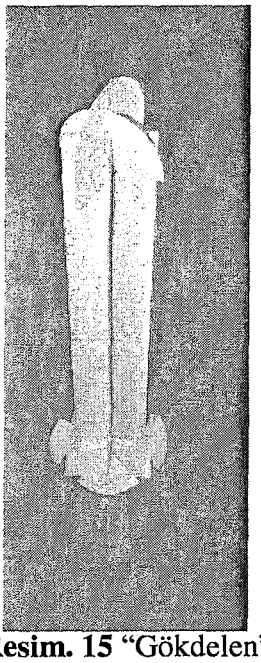

Resim. 15 "Gökdelen"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Genel İzlenimler: Sessiz ve kendi halinde bir öğrenci.
Çalışmanın genel değerlendirmesi: Kil işlerinde, "Antika Otobüs" çalışmasını yapan öğrencinindir. Ellerini kullanmadaki becerisi ve malzemeyi kullanmadaki başarısı dikkat çekici özelliklerdir. Konuyu, amaca uygun malzemeyle gerçekleştirmesi, bunu yaparken de birim fikrini başarıyla uygulaması, yaratıcılık açısından tespit edilmiş önemli özelliklerdir.

Gökdeleni, kesmiş olduğu uzun dikdörtgen kartonlardan yapan öğrenci, çeyrek daire kestiği, birimleri, zemine yapıştırma aşamasında kullanmıştır. Daha sonra bu birimleri yukarı kesimlerde de tekrar ederek, çalışmasını zenginleştirmiştir.

Konuya yaklaşımındaki özgünlük ve yorumlama şekli, yaratıcılık açısından tespit edilmiş önemli özelliklerdir. Birim fikrini kompozisyon olarak ele alması ve amaca uygun olarak değerlendirebilmesi, sanatsal değerleri anlamlı olarak kullandığını göstermektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, projede başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlar, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "Bu şekilde çok farklı düzenlemeler yapabileceğini" belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

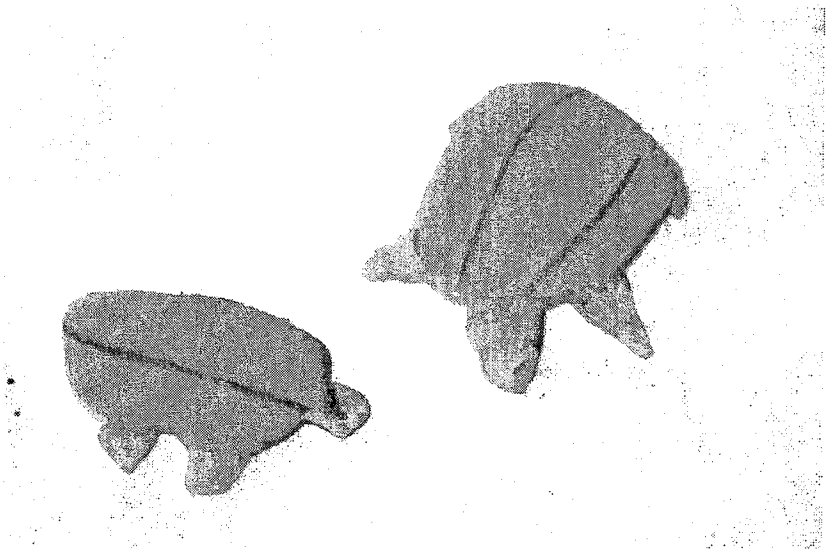

Resim. 1 "Kaplumbağalar"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Plastik basketbol topu, taş parçaları, yapıştırıcı.

Genel izlenimler: İçine kapanık, sessiz ve utangaç bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Malzemeyi amaca uygun olarak kullanabilme bakımından başarılı bir öğrenci. Öğrencinin ellerini kullanmadaki başarısı da dikkat çekici.

Malzemeyi tanıma sürecinde, neler yapabileceğine dair fikirler üreten öğrencinin, karar verdiği andan, çalışmasını tamamladığı ana kadar geçen süre içindeki yaklaşımları, yaratıcılık adına kaydedilmiş olumlu gelişmelerdir.

Çalışmanın hareket noktası basketbol topu olup, pütürlü dokusu ve yuvarlak şekli öğrenciyi yönlendirmiştir. Seçmiş olduğu küçük taş parçalarını, ayaklarda ve kafa kısmında kullanarak anatomik detaylara da dikkat etmiştir.

Konuya yaklaşım şekli, malzemeyi kullanmadaki başarısı ve amaca uygun olarak yorumlayabilmesi, yaratıcı yaklaşımlar olarak düşünülmektedir. Doku bilinci ve bunun çalışmada dikkate alınması, sanatsal değerleri anlamlı olarak kullanabilme adına başarılı yaklaşımlardır.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devamlılık konusundaki yaklaşımları, proje adına başarılı bulunan özelliklerdir. Ayrıca temizlik ve düzene gösterilen uyum ve malzemeyi amaca uygun kullanabilmedeki davranışlarda, başarılı bulunan diğer özelliklerdir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok farklı ve eğlenceli" şeklinde yorum yaptığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

Resim. 2 "Balık Tutan Kız"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Plastik bebek, taş parçaları, sunta, bitki sapları, yapıştırıcı, balık.

Genel izlenimler: Sabırlı, düzenli ve zeki bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Ellerini ustalıkla kullanabilme yeteneğini çalışmanın her safhasında sergilemiştir.

Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir.

Çalışmanın hareket noktası küçük oyuncak balıktır. Bu andan itibaren, çalışmanın tamamlanması sürecine kadar, öğrencinin sürekli olarak çalışmayı zenginleştirecek yeni fikirlerle öğretmene geldiği tespit edilmiştir. Kompozisyonun uyumlu hale gelebilmesi için bir çok deneme yapan öğrenciye bazı aşamalarda yardım edilmiştir. (zemini oluşturan suntanın kesilmesi ve bitki saplarının yerleştirilmesi gibi.) Öğrencinin kompozisyona ait hiçbir detayı atlamadığı, oltanın misinasından, balık sepetine kadar her şeyi düşündüğü görülmektedir.

Çalışmanın belirlenen sürede tamamlanması ve öğrencinin derse devam konusundaki olumlu yaklaşımları, proje adına kaydedilmiş özelliklerdir.

Öğrencinin temizlik ve düzen konusunda çalışma koşullarına uyum gösterdiği de belirlenmiştir. Malzemeyi amaca uygun olarak kullanabilmesi de olumlu bir özelliktir.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çalışmadan çok hoşlandığı ve oyun oynamak gibi geldiği" şeklinde yorumlar yaptığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

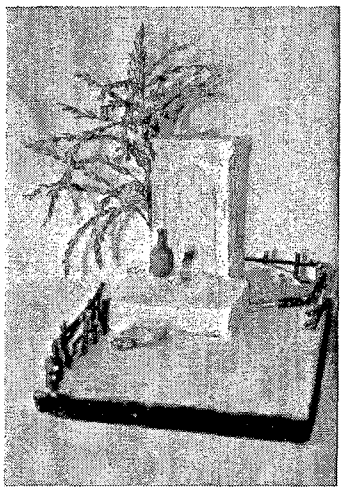

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A

Resim. 3 "Köy Çeşmesi"

Kullanılan Malzemeler: Sunta, yutong taş, ağaç dalları, taş parçaları, alçı, oyuncak bidon, bitki sapları.

Genel izlenimler: İstekli, meraklı ve aktif bir öğrenci.

Çalışmanın genel özellikleri: Malzemelerin anlamlı ve uyumlu bir kompozisyon olacak şekilde bir araya getirilmesi bakımından çok başarılı bir çalışma. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir. Konuyu seçmede ve yorumlamadaki başarısı da örnekte görülmektedir.

Hareket noktası oyuncak su bidonu olan öğrencinin, kompozisyonun genelini zengin ayrıntılarla süslemesi ve detayların oluşturulmasındaki gerçekçi yaklaşım, yaratıcılık adına belirgin özelliklerdir. Çeşmenin yutong taş kullanarak şekillendirilmesi, üzerinin alçıyla kaplanarak boyanması ve bitki saplarıyla ağaçların kompozisyona eklenmesi, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesi bakımından çok belirgin özelliklerdir. Zemin fikri öğrenciye bir başka arkadaşı tarafından verilmiştir. Zemine ilaveten ahşap çitler öğrencinin kendisi tarafından düşünülmüş, bu aşamada öğrenciye öğretmen tarafından yardım edilmiştir. Sunta zemine alçı ile doku kazandırılması ve çeşmenin taş görünümüne boya kullanılarak getirilmesi, sanatsal değerleri anlamlı kılma adına çok başarılı uygulamalardır.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çalışmadan çok zevk aldığı ve resim yapmaktan daha güzel olduğu" yönünde görüşler alınmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

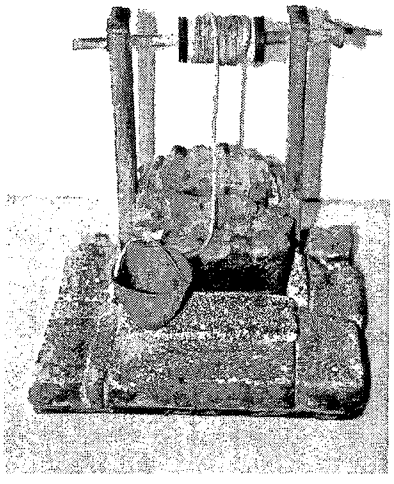

Resim. 4 "Su Kuyusu"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Yutong taşlar, oyuncak kova, ip, makara, tahta parçalar.
Genel izlenimler: Zeki ve yaramaz bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Hareket noktası oyuncak su kovası olan öğrenci, kompozisyonun oluşması için gerekli malzemeleri seçmiş ve anlamlı bir bütün haline ustalıkla getirmiştir. Yardımcı gereçleri kullanmadaki ustalığı dikkat çekici özelliğidir. Başlangıçtan bitimine kadar, aşama aşama gelişim kaydeden öğrencinin, konuya getirdiği yorum farklılığı ve gerçeğe uygun ayrıntıların ele alınmasındaki yaklaşımları, yaratıcılık adına önemli özellikler olarak kaydedilmiştir. Taşların plastik çembere yapıştırılması, kuyu zeminin yutong taşlarla çevrilmesi, tahta parçalarının delinerek makara tahtasının yerleştirilmesi ve özellikle de ipin, bir çok alternatif içinden halata benziyor olmasından dolayı tercih edilmesi, öğrencideki yaratıcı gücün belirtisi olarak düşünülmektedir.

Kuyunun taşlarla örülmesinde ritmik tekrarların yapılması ve zeminde gerçekçi doku denemelerine yer verilmesi, sanatsal değerleri anlamlı kılma adına başarılı yaklaşımlardır.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, diğer olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını ispatlamaktadır.

Öğrenciyle yapılan görüşmede; "hep bu şekilde çalışmak istediğini" belirtmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

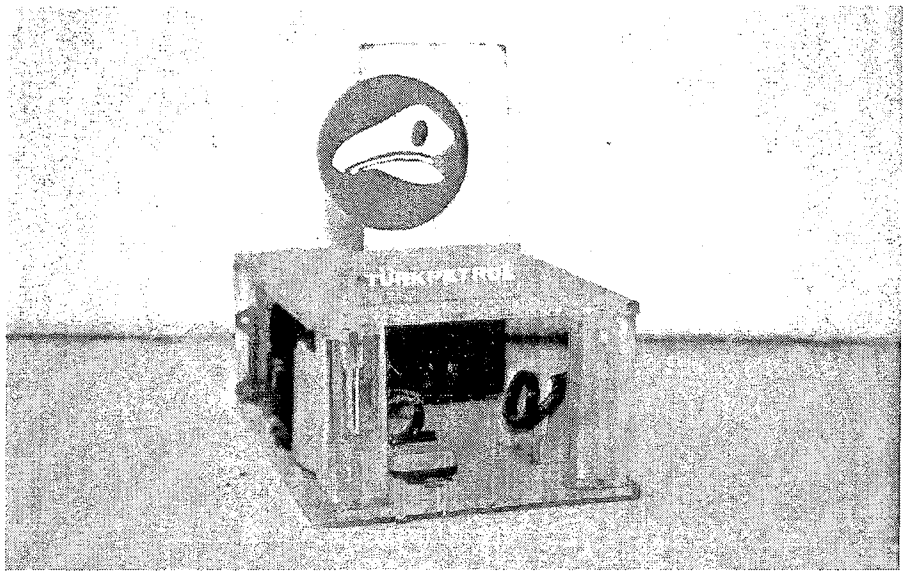

Resim. 5 "Benzinlik"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Boş çakmak tüpleri, duralit, oyuncak araba, telefon kablosu, kibrit kutsu.
Genel izlenimler: İçine kapanık ve sessiz bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin ellerini kullanmadaki başarısı da dikkat çekici bir özelliktir.

Hareket noktası benzinliğin üzerinde bulunan Türkpetrol yazısıdır. Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir. Kompozisyonun genelini zengin ayrıntılarla süslemesi ve detayların oluşturulmasındaki, yaratıcı uyarlamalar belirgin özelliklerdir. Benzinliğin tavan ve zemini duralit parçalarla yapan öğrenci, bağlantı sütunlarını boş çakmak tüplerle oluşturmuştur. Benzinliğin yazıhane kısmını plastik kutu kullanarak yapmış, benzin pompalarını kibrit kutusundan oluşturmuştur. Benzin hortumlarında telefon kablosu kullanması ise son derece yaratıcı bir yaklaşımdır. Konunun yorumlanması ve ele alınış şekli son derece sade olmasına rağmen, ortaya çıkan işin görsel etkisi, yaratıcılık adına son derece zengindir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; Bu şekilde çalışmanın "çok eğlenceli ve eğitici" olduğu şeklinde yorum yaptığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

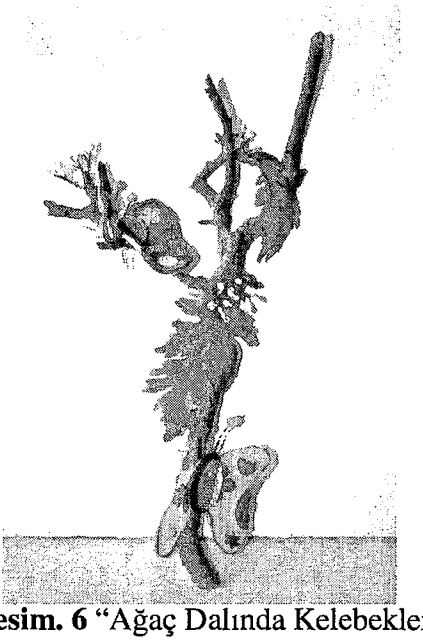

Resim. 6 "Ağaç Dalında Kelebekler"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Fosforlu kedi gözü, ağaç dalı, kumaş parçası, tel, süs gereçleri, plastik yapraklar.
Genel izlenimler: Dersi çok iyi takip eden, sessiz ve çalışkan bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir. Hareket noktası, fosforlu kedi gözlerinin genel görünümünü, kelebeğin gövde kısmına benzetmesi olmuştur. Tel parçalarından anten, bacaklar ve kanatların kenar kısımlarını yapan öğrenci, renkli kumaş parçalarından kanatların iç kısımlarını oluşturmuştur. Çeşitli, renkli süslerle kanatları süsleyen öğrencinin, kompozisyonun genelini zengin ayrıntılarla süslemesi ve detayların oluşturulmasındaki yaklaşımı, yaratıcılık adına belirgin özelliklerdir. Ağaç dalı ve plastik yaprakların, kompozisyon bilinciyle yerleştirilmesi, birer yaratıcı düşünce ürünüdür.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok eğlenceli ve resim çalışmaktan daha kolay" şeklinde yorum yaptığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

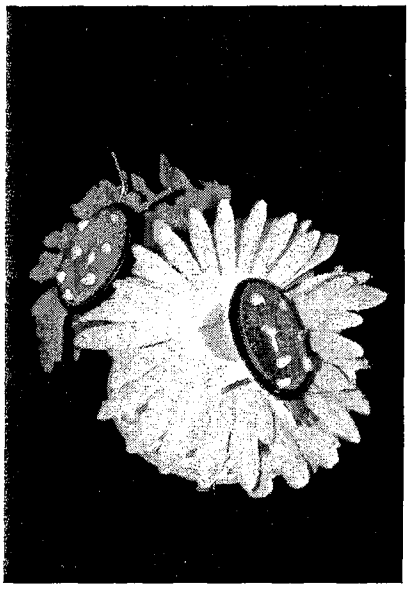

Resim. 7 "Uğur Böcekleri"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Fosforlu kedi gözü, tel parçaları, plastik çiçek ve yaprak, strafor parçaları.
Genel izlenimler: Çalışkan ve zeki bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir. Hareket noktası kedi gözünün genel formu ve kırmızı rengidir. Tel parçalarını kullanarak böceklerin anten ve bacaklarını yapan öğrenci, strafor parçalarını böceğin sırtına yapıştırarak yaratıcı bir yaklaşım sergilemiştir. Plastik çiçek ve yaprağı kullanarak kompozisyon bilincini de ortaya koyan öğrencinin çalışması son derece sade, ancak görsel olarak ta son derece zengindir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "hazır malzemeyle kompozisyon oluşturmanın çok zevkli" olduğu yönünde, görüş belirttiği tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin süreç içinde kaydettiği mesafe dikkate alındığında, projenin her safhasında öğrencinin yaratıcı yaklaşımlar sergilediği görülmüştür.

Resim. 8 "İtfaiye Kamyonu"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıfı: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Buharlı ütü tankı, duralit, tahta parçaları, oyuncak tekerlekler, otomobil sinyal camları, plastik hortumlar, kablo ve uzaktan kumanda mekanizması kullanılmıştır.
Genel izlenimler: Derse çok iyi konsantre olabilen sabırlı, istekli, zeki ve çalışkan bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir. Projenin genelinde çalışma yapılan öğrenciler içinde, ortaya koyduğu iş ve teknik anlamda sergilediği yetenekleri, olağanüstü düzeyde olan bir öğrenci. Kompozisyonun genelini zengin ayrıntılarla süslemesi ve detayların oluşturulmasındaki gerçekçi yaklaşım, yaratıcılık adına belirgin özelliklerdir.

Hareket noktası, buharlı ütünün su tankıdır. Bu andan itibaren çalışmanın her aşamasında, gerçek bir itfaiye kamyonunda olması gereken tüm ayrıntıları ele alış şekli ve bunlara dair problemlerin çözümünde ortaya koyduğu çözümler, yaratıcılık adına çok önemli özelliklerdir. Kamyonun uzaktan kumanda ile hareket ettirilebilmesini sağlayan mekanizmayı oluşturmadaki teknik becerisi de, yaratıcı düşüncenin bir belirtisidir. Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "bu şekilde yapamayacağı hiçbir şey olmadığını" söyleyen öğrencinin büyük bir heyecanla yeni çalışmalar için fikir üretmeye başladığı görülmüştür.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

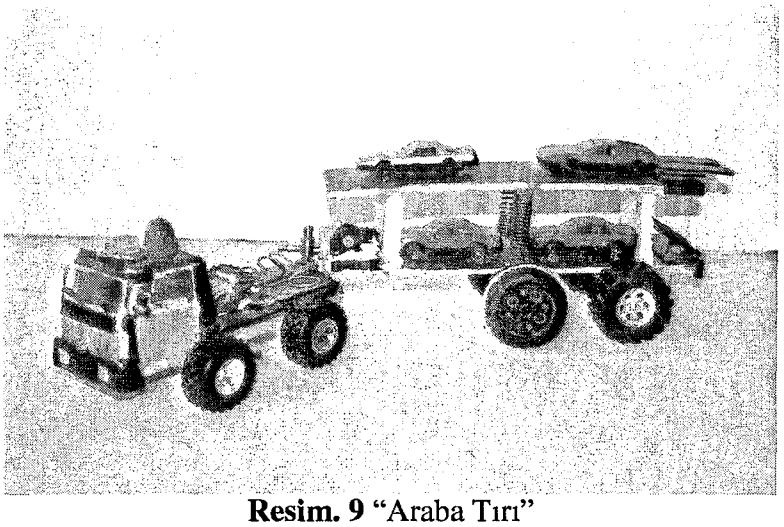

Resim. 9 "Araba Tırı"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Oyuncak arabalar, plastik tekerler, dubel, kaset kapakları, yaylar ve tahta parçaları.
Genel izlenimler: İstekli ve düzenli çalışan zeki bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Öğrencinin hareket noktası, oyuncak arabalar olmuştur. Bu andan itibaren çalışmanın her aşamasında, gerçek bir araba tırında olması gereken tüm ayrıntıları ele alış şekli ve bunlara dair problemlerin çözümünde ortaya koyduğu yaklaşımlar, yaratıcılık adına çok önemli özelliklerdir.

Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir. Kompozisyonun genelini zengin ayrıntılarla süslemesi ve detayların oluşturulmasındaki gerçekçi yaklaşım, yaratıcılık adına belirgin özelliklerdir. Tırın çekici kısmında, sileceklerden, dikiz aynasına, farlardan, uyarı lambasına kadar bütün ince ayrıntıların düşünülmesi, aynı şekilde kasayla fren bağlantılarını sağlayan kablolardan, araçların indirilmesine yarayan rampalara kadar, bütün ayrıntıları dikkatle işlemesi dikkat çekici özelliklerdir. Öğrencinin bu ayrıntıları ele alırken, birbiriyle alakasız malzemeleri, uygun ve mantıklı şekilde kullanabilmesi, yaratıcılığının ispatıdır.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "kendi oyuncağımı kendim yapabiliyorum, çok eğlenceli" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

Resim. 10 "Ceviz Kabuğundan Kaplumbağalar"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Ceviz ve fıstık kabukları, kum, mukavva, yapıştırıcı ve sulu boya.

Genel izlenimler: Hareketli, çalışkan ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve onu yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir.

Hareket noktası, ceviz kabuklarının genel yapısının, kaplumbağa kabuğunu anımsatması olmuştur. Öğrencinin bu andan itibaren, kompozisyon oluşturmada ve çalışmasını zenginleştirme konusunda, yaratıcı yaklaşımlar sergilediği kaydedilmiştir. Fıstık kabuklarını kaplumbağanın baş ve ayaklarını oluşturma aşamasında kullanan öğrenci, sulu boya yardımıyla, gerçeğe uygun görünüm elde etmek için, kaplumbağaları boyamıştır. Mukavva parçasına kum yapıştırmak suretiyle, doğal yaşam alanlarını canlandırma fikri, öğrencinin çalışmasında sergilediği en yaratıcı yaklaşımdır. Ceviz kabuğunun doğal şeklinin kaplumbağaya benzetilmesi, plaj görünümünün oluşturulması amacıyla kum kullanılması, öğrencideki doku bilincinin belirtisidir. Bu şekilde sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanıldığı da tespit edilmiştir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok zevkli ve eğlenceli olduğu" yönünde yorum yaptığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

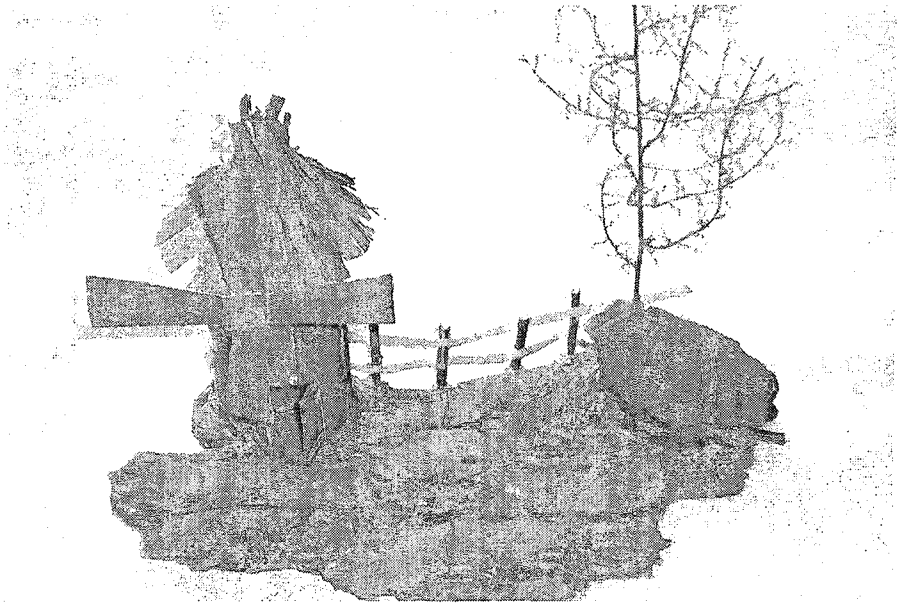

Resim. 11 "Değirmen"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Ağaç kabukları, duralit, kaya parçaları, ağaç dalları ve kuru bitki sapları.
Genel izlenimler: Hayal gücü çok geniş, çalışkan ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrencinin, çalışmasını ağaç kabuklarının dokusundan yola çıkarak oluşturduğu tespit edilmiştir. Malzemenin amaç doğrultusunda kullanılması ve öğrencinin ellerini ustalıkla kullanabilmesi, dikkat çekici özelliklerdir.

Çalışmaya başladığı andan itibaren, öğrencinin malzemeyi kullanırken sergilediği yaklaşımlar, yaratıcılık adına tespit edilmiş olumlu özelliklerdir. Konuya yaklaşımdaki farklılık ve yorumlanmasındaki özgünlük, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesindeki başarıyı kanıtlamaktadır. Zeminde ve değirmende kullanılan ağaçların dokusu, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanılabildiğini göstermektedir. Değirmenin arkasında ince dallarla yapılan çitin, büyük taş parçasının ve kuru bitki saplarıyla oluşturulan çalılıkların, çalışmaya ayrı bir zenginlik kattığı da görülmektedir. Öğrencinin değirmenin pervanesini yaparken, kıl testereyi ustalıkla kullanması, yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısını da göstermiştir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "kendisini bir masal diyarında gibi hissettiği ve çok eğlendiğini" vurguladığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

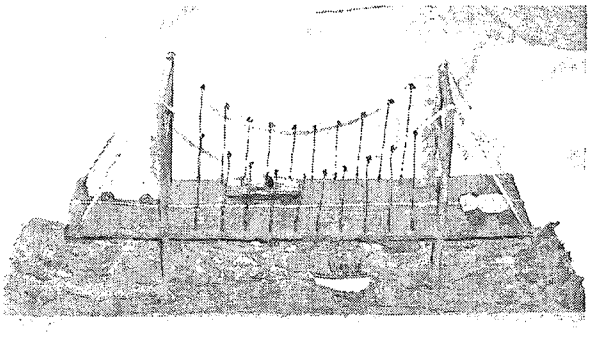

Resim. 12 "Boğaz Köprüsü"

Yaş: 12
Cinsiyet: Kız
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Oyuncak arabalar, tahta çıtalar, elektrik kabloları, oyuncak gemi ağaç kabukları ve mukavva.
Genel izlenimler: Çalışkan ve başarılı bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Seçmiş olduğu konuya yaklaşım şekli ve yorumlamadaki yaratıcı yaklaşımları, proje açısından çok önemli görülmektedir.

Hareket notası elektrik kabloları olan öğrenci, ilk olarak asma köprü yapmak istemiş, daha sonra bu fikrini, "Boğaz Köprüsü" olarak değiştirmiştir. Bu anda itibaren, çalışmanın genelindeki ayrıntıları ele alış ve yorumlayış şeklindeki temel yaklaşımlar, yaratıcılık adına tespit edilmiş özelliklerdir. Mukavva kullanarak köprünün yol kısmını yapan öğrenci, çıta parçalarından ayakları, elektrik kablolarından ise köprünün gergilerini yapmıştır. Çalışmanın en yaratıcı yaklaşımı, öğrencinin deniz etkisini oluştururken, ağaç kabuklarından yararlanması olmuştur. Mukavva üzerine kabukları yapıştıran öğrenci, sulu boya kullanarak bunları boyamış ve görsel olarak çok başarılı bir etki yaratmıştır. Dalgaların içine yerleştirdiği gemi ve köprüdeki arabalar, çalışmayı zenginleştiren yardımcı öğelerdir. Öğrencinin deniz etkisini ağaç kabuklarıyla vermesi ve bunun doku etkisinin bilincinde olması, sanatsal değerleri anlamlı kılma adına önemli özelliklerdir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "İstanbul'a bir kez gittiğini ve boğaz manzarasını çok etkileyici bulduğunu" belirterek, "yapmış olduğu çalışmanın kendisini çok etkilediğini" söylemiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

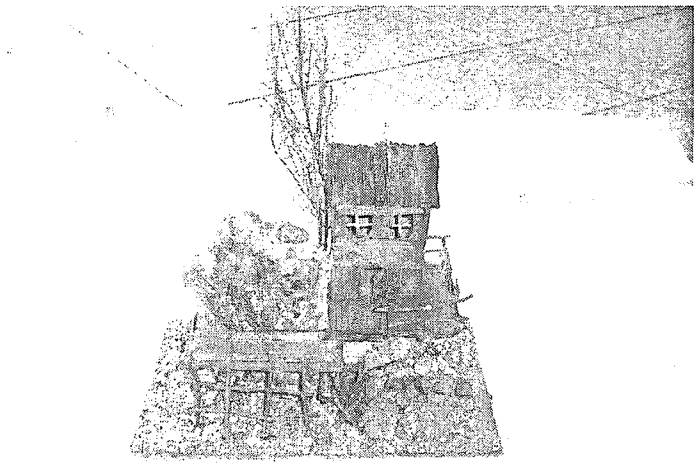

Resim. 13 "Köy Evi"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Kaya parçaları, ince ağaç kabukları, bitki sapları, duralit, sulu boya ve mukavva.
Genel izlenimler: Çalışkan, sabırlı ve başarılı bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Mukavvadan yapmış olduğu evin dışını, ağaç kabuklarıyla kaplayabileceği fikri öğrenciye verildikten sonra, çalışmanın seyri değişmiş ve örnekteki halini almıştır. Başlangıçtan, çalışmanın bittiği ana kadar, öğrencinin her aşamada gerek işçilik, gerekse yorumlama açısından başarılı olduğu tespit edilmiştir. Konuya yaklaşımdaki farklılık ve yorumlanmasındaki özgünlük, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesindeki başarıyı kanıtlamaktadır. Zemin kısmının taş parçalarıyla kaplanması, evin hemen yanına büyük bir kaya parçasının konulması ve ağaç parçalarıyla su yolu yapılması gibi gerçekçi ayrıntılara yer verilmesi, yaratıcılık adına tespit edilmiş önemli özelliklerdir.

Özellikle evin ve zeminin yapımı aşamasında doku bilinciyle hareket edilmesi, sanatsal değerlerin anlamlı kullanılabildiğinin bir belirtisidir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "başlangıçta zorlandığını, ancak daha sonra çok zevk alarak çalıştığını belirtmiş" ve "hayalimdeki evi yaptım" demiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

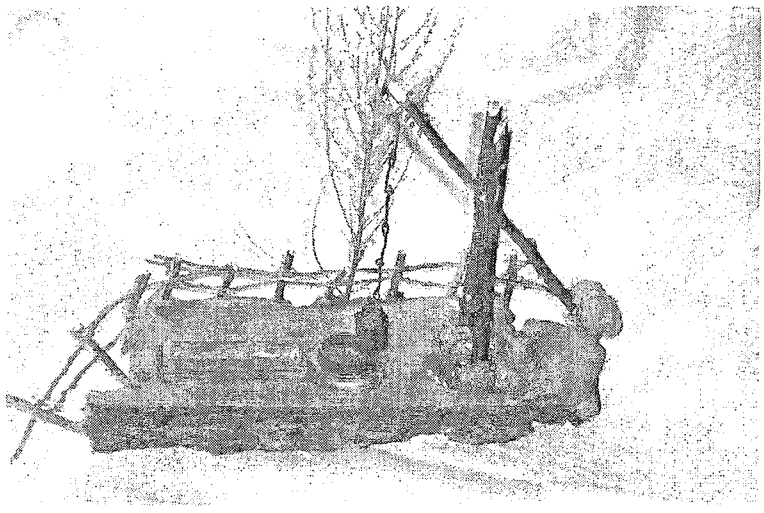

Resim. 14 "Köy Kuyusu"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Kalın ağaç kabuğu, ince dallar, bitki sapları, tel parçaları ve metal parçalar.
Genel izlenimler: Hareketli ve sabırsız bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Hareket noktası kendi getirmiş olduğu ucunda tel olan, oyuncak su kovasıdır. Çalışmaya başladığı andan itibaren, derse çok iyi konsantre olan öğrencinin, çalışmanın her safhasında yaratıcı yaklaşımlar sergilediği tespit edilmiştir. Kuyunun zemininde ağaç kabuğu kullanılması fikri, "değirmen" i yapan öğrenciden gelmiştir. Ağaç dallarından kuyunun çıkrığını yapan öğrenci, metal parça kullanarak kuyunun ağzını yapmıştır. Kuru bitki saplarından ağaçlar ve ağaç dallarından yapılan çitler, çalışmayı zenginleştiren yaratıcı öğelerdir. Sahip olduğu doku özellileri, sanatsal değerlere yer verildiğinin bir belirtisidir. Konunun seçiminde ve yorumlanmasındaki yaratıcı yaklaşımlar, özgünlük açısından tespit edilmiş özelliklerdir.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "resim yapmaktan daha eğlenceli ve zevkli" olduğu şeklinde yorumlar tespit edilmiştir.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

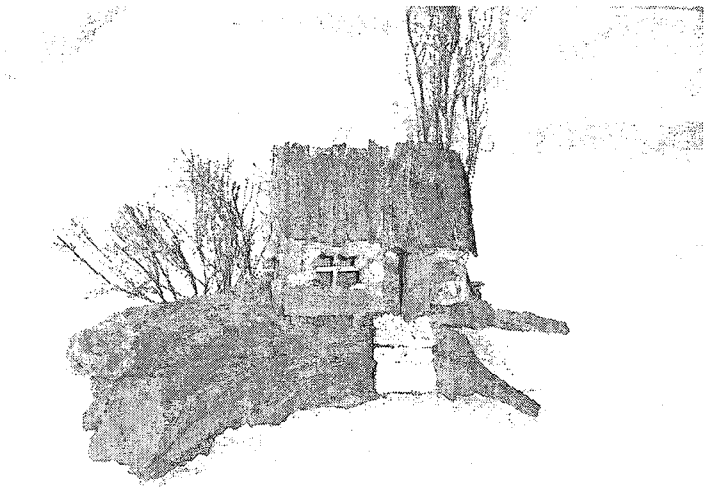

Resim. 15 "Dağ Evi"

Yaş: 12
Cinsiyet: Erkek
Sınıf: 6-A
Kullanılan Malzemeler: Ağaç kabukları, yutong taşlar, bitki sapları, taş parçaları, mukavva.

Genel izlenimler: Çalışkan ve istekli bir öğrenci.
Çalışmanın genel özellikleri: Öğrenci, farklı nitelikteki malzemeleri bir araya getirerek, amaç doğrultusunda kullanabilme bakımından başarılı görülmüştür. Öğrencinin gerek ellerini, gerekse çeşitli yardımcı gereçleri kullanmadaki başarısı dikkat çekici özellikler olarak tespit edilmiştir.

Öğrencinin hareket noktası, zemini oluşturan ağaç kabuğunun doku özelliklerinin, dağ yüzeyini anımsatması olmuştur. Çalışmaya başladığı andan itibaren, öğrencinin malzemeyi kullanırken sergilediği yaklaşımlar, yaratıcılık adına tespit edilmiş olumlu özelliklerdir. Konuya yaklaşımdaki farklılık ve yorumlanmasındaki özgünlük, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesindeki başarıyı kanıtlamaktadır. Öğrenci, mukavva kullanarak yapmış olduğu evin dış yüzeyini, ince ağaç parçalarıyla kaplamıştır. Zeminde ve evde kullanılan ağaçların dokusu, sanatsal değerlerin anlamlı olarak kullanılabildiğini göstermektedir. Evin arka planında yer alan çitler, ince ağaç dallarından, çalılıklar ise kuru bitki saplarından yapılmıştır. Çalışmanın genelinde, öğrencinin gerçekçi ayrıntıları ele almasındaki yaklaşım ve konuyu yorumlanmasındaki özgünlük, yaratıcı düşüncenin ürüne dönüşmesindeki başarıyı kanıtlamaktadır.

Öğrencinin belirlenen sürede çalışmasını tamamlaması ve derse devamlılığı, olumlu yaklaşımlar olarak tespit edilmiştir. Temizlik ve düzen konusundaki davranışları, çalışma koşullarına uyduğunun göstergesi olmuştur. Malzemeyi amaca uygun kullanabilme yeteneği de öğrencinin başarısını kanıtlamaktadır.
Öğrenciyle yapılan görüşmede; "çok farklı ve zevkli" şeklinde yorum yapmıştır.

Çalışmanın genel özellikleri ve öğrencinin konuyla ilgili izlenimleri, yaratıcılık açısından projenin başarılı olduğunu göstermektedir.

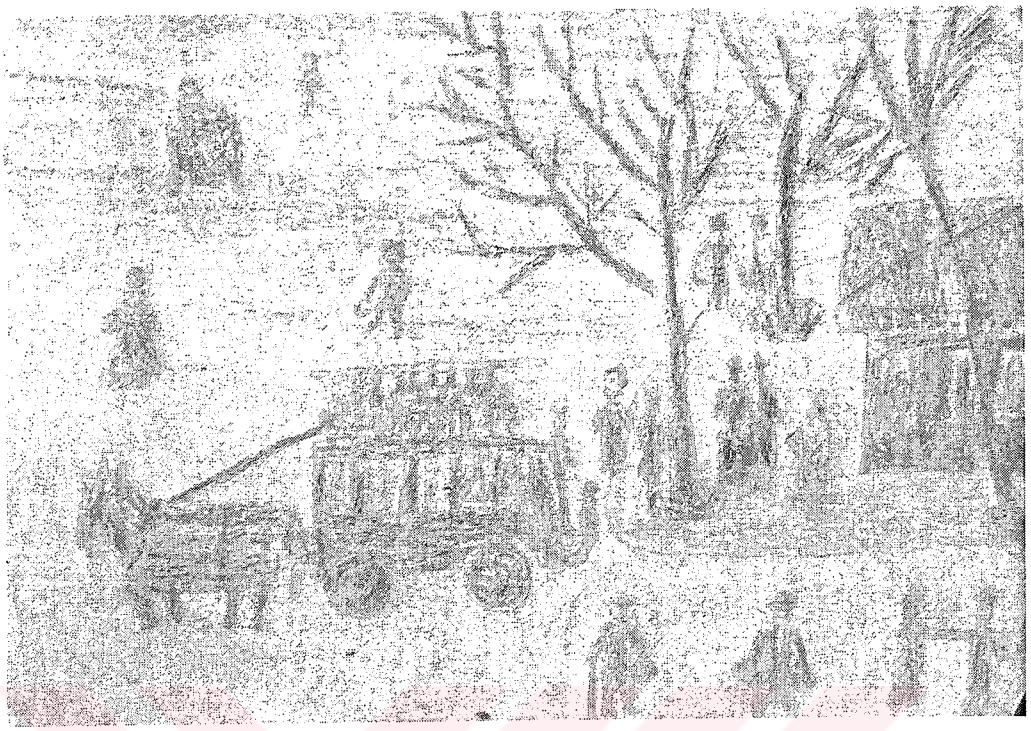

Resim.1

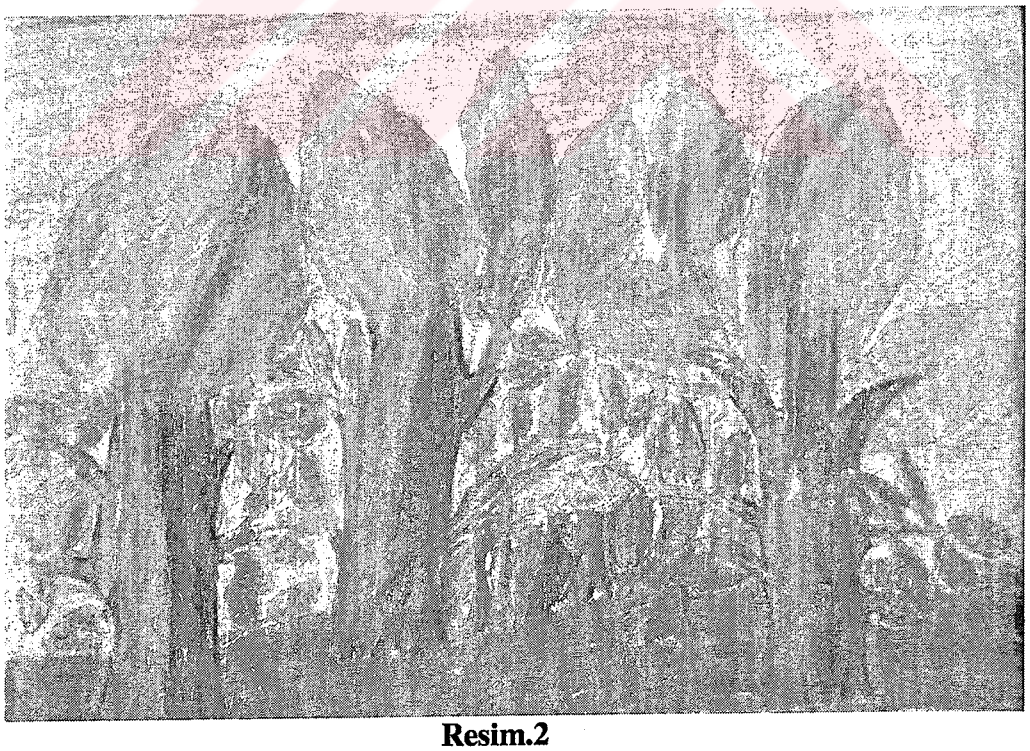

Resim.2

Resim.3

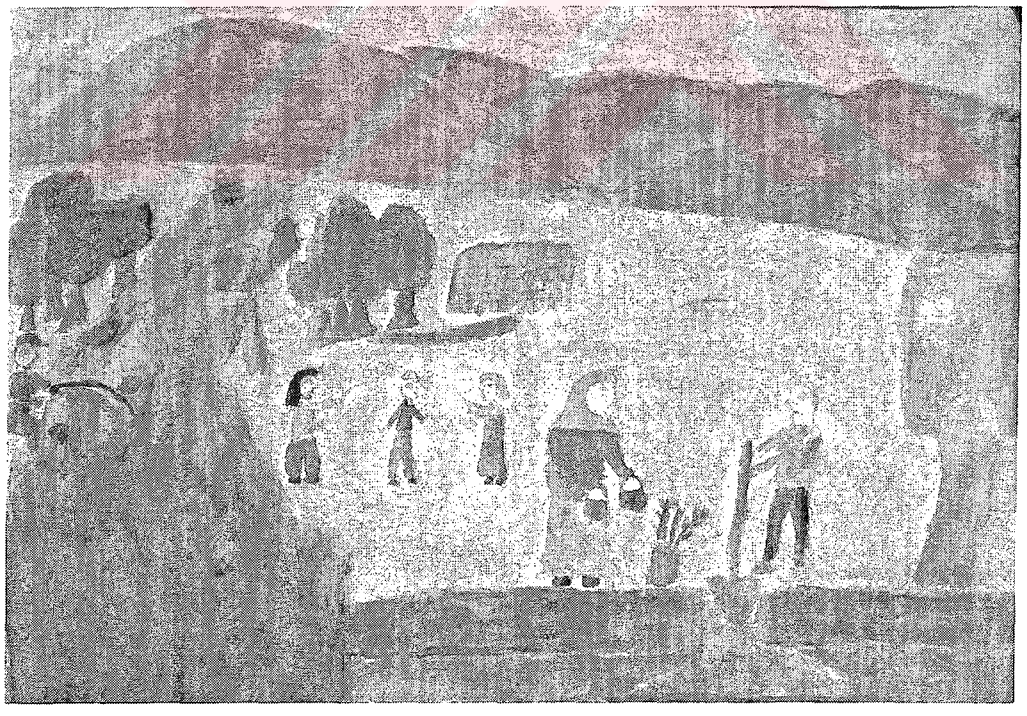

Resim.4

Resim.5

Resim.6

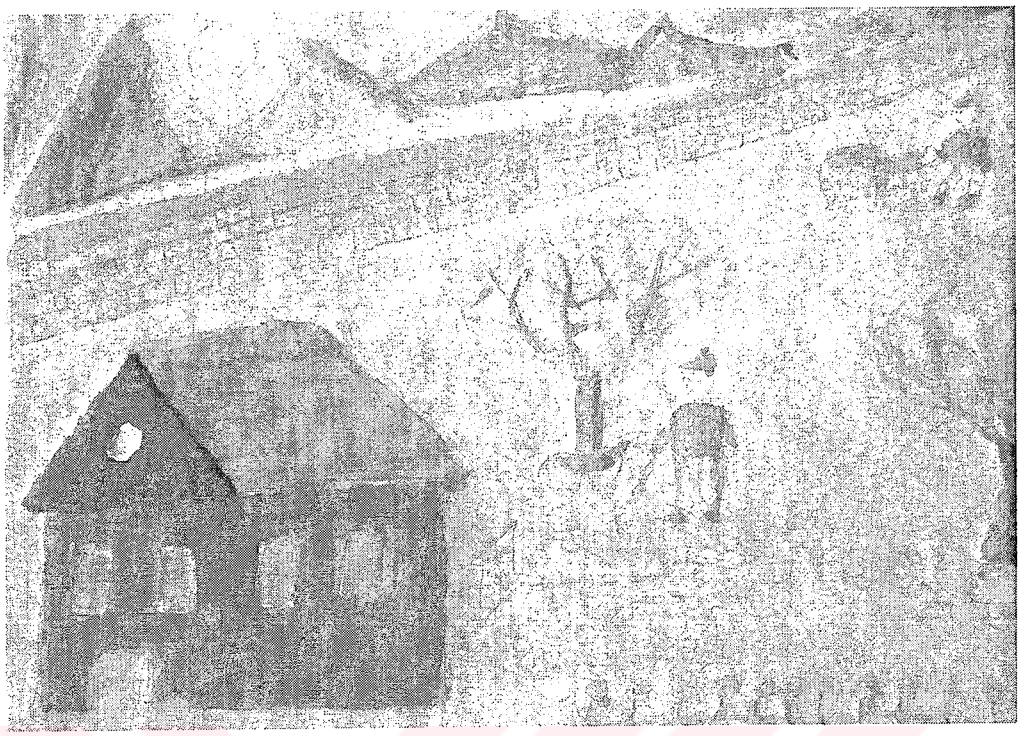

Resim.7

Resim.8

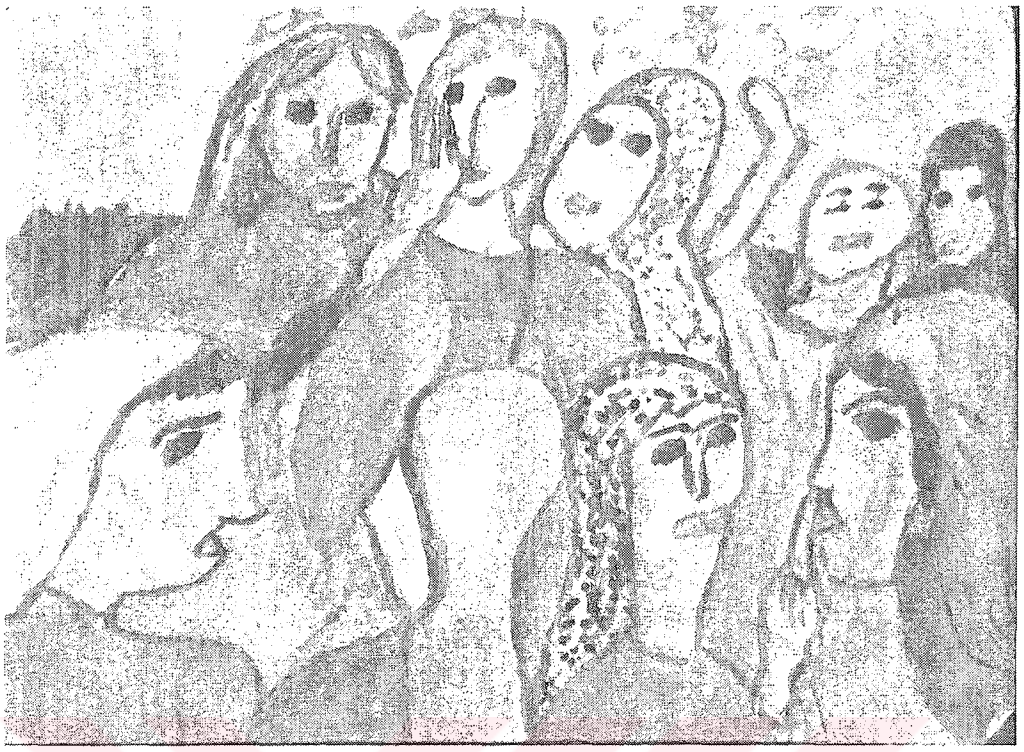

Resim.9

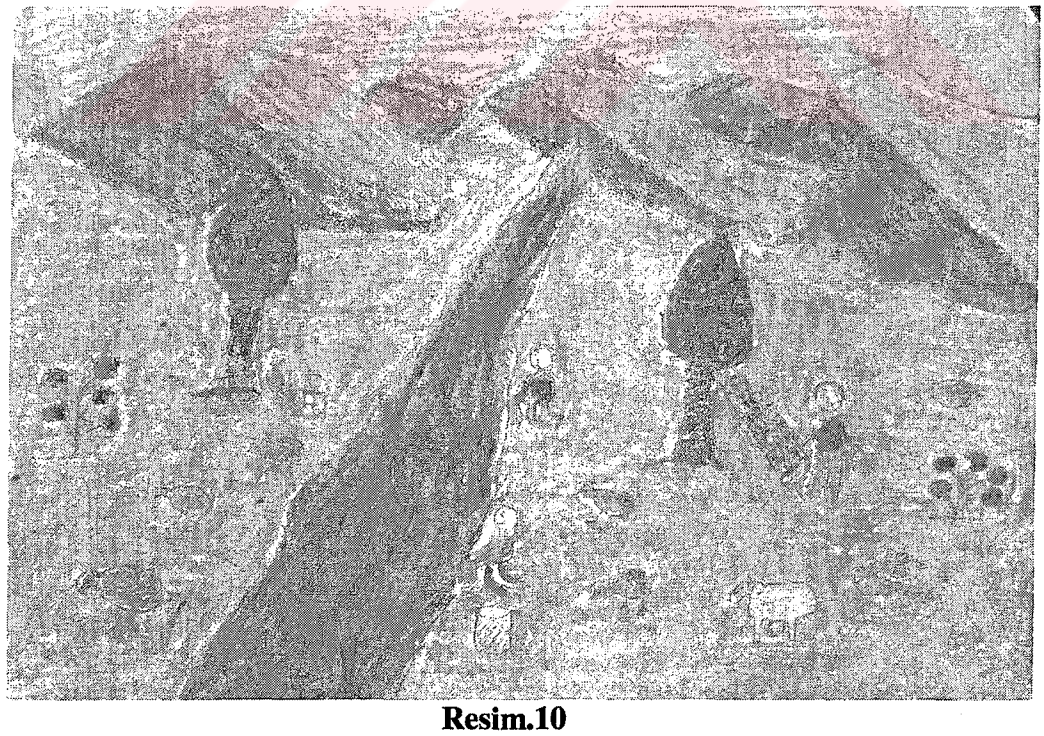

Resim.10

Resim.11

Resim.12

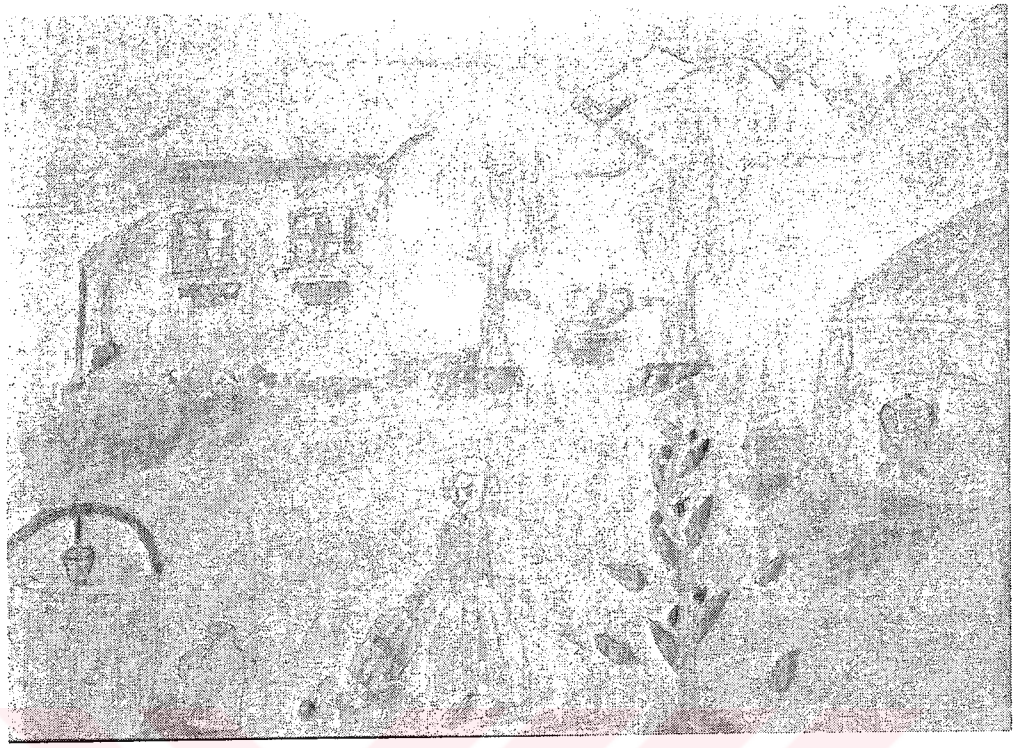

Resim.13

Resim.14

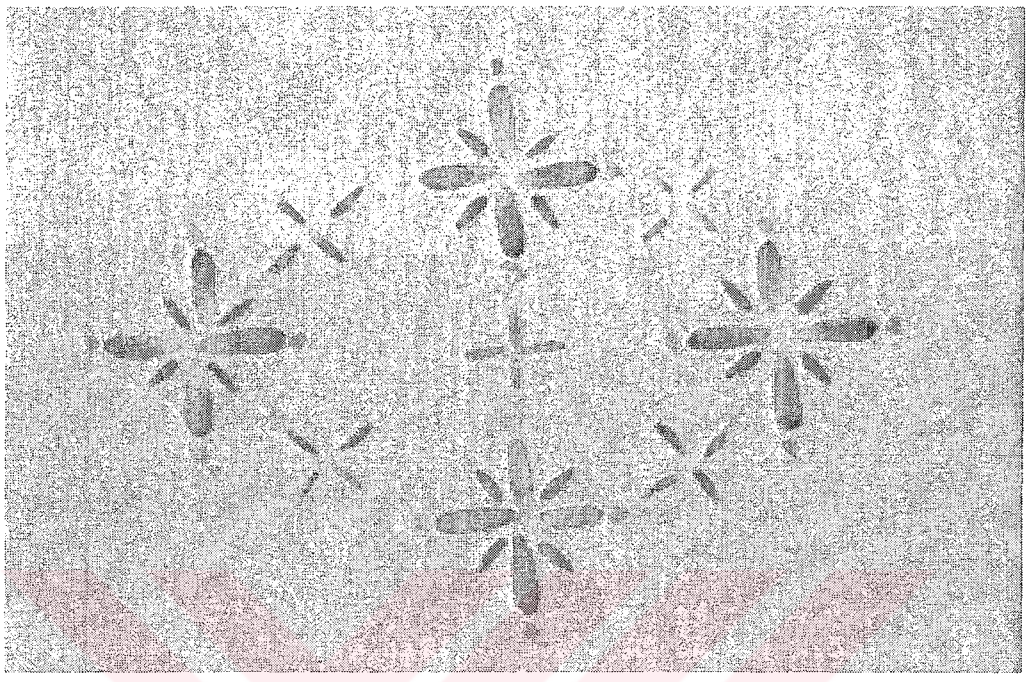

Resim.15

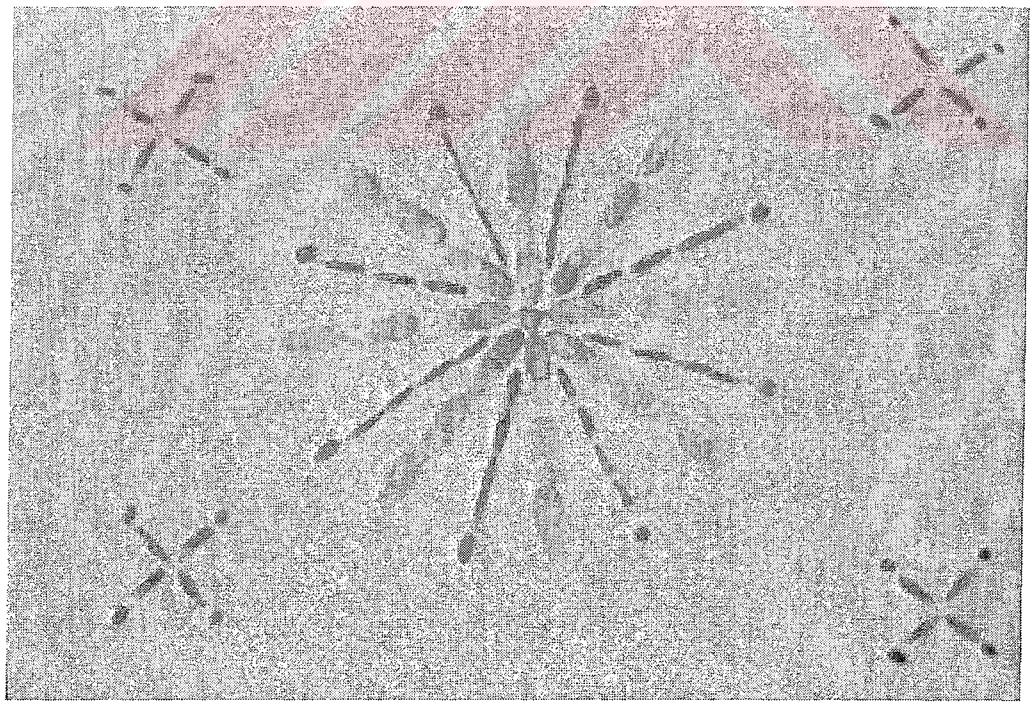

Resim.16

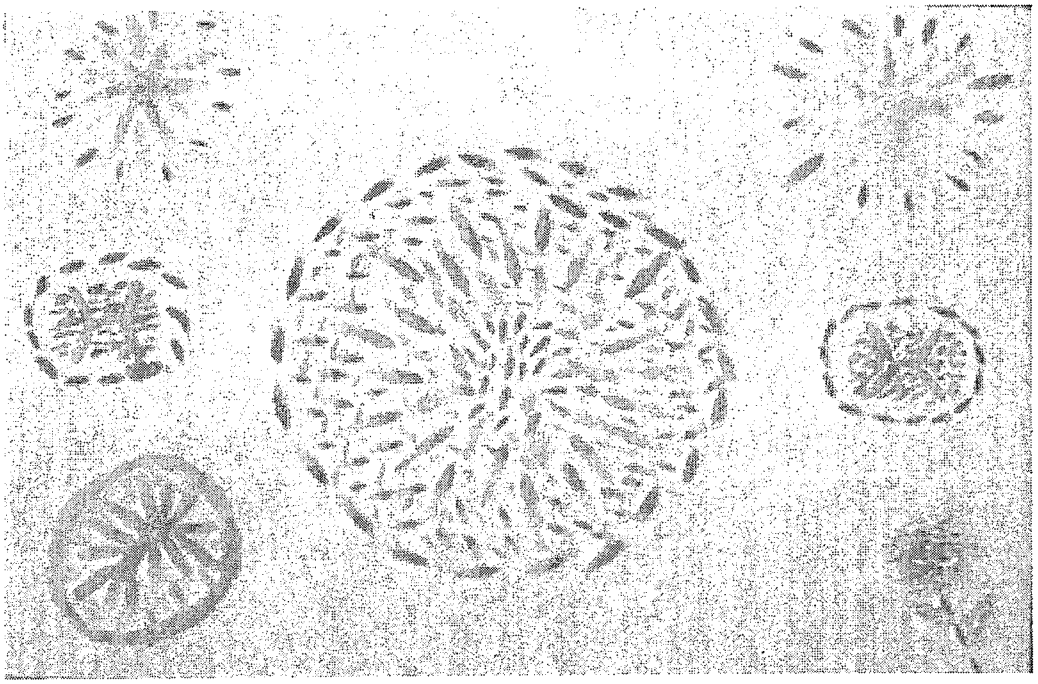

Resim.17

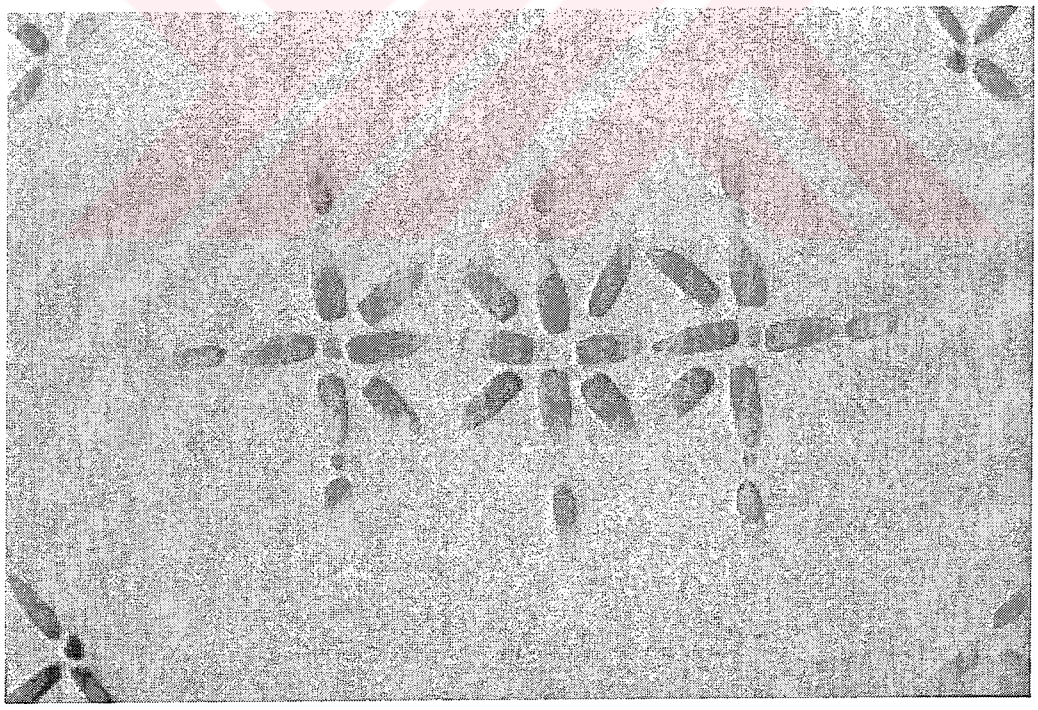

Resim.18

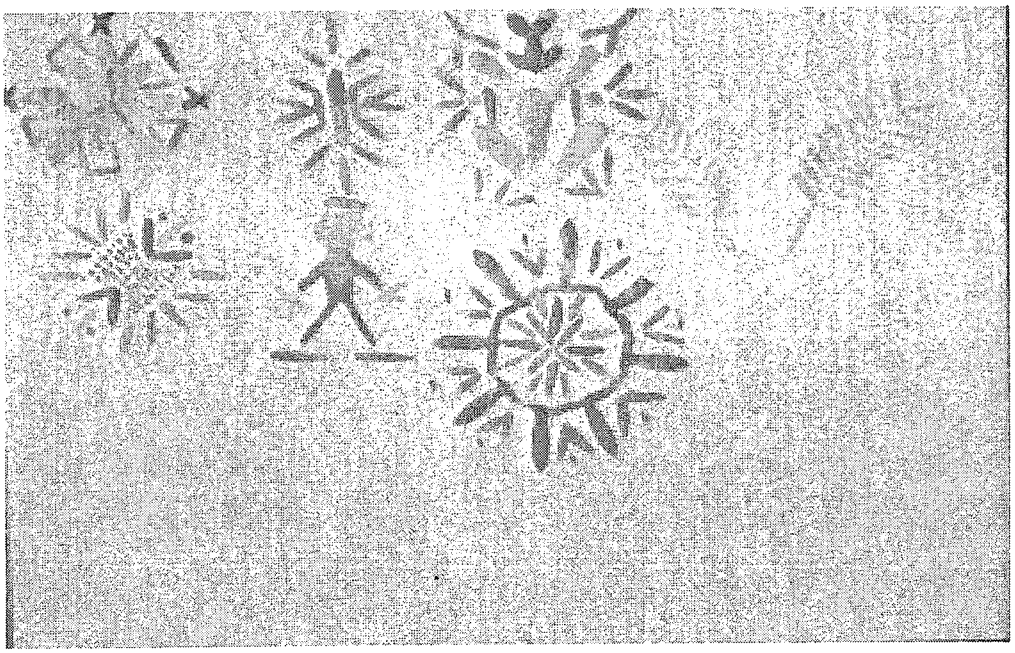

Resim.19

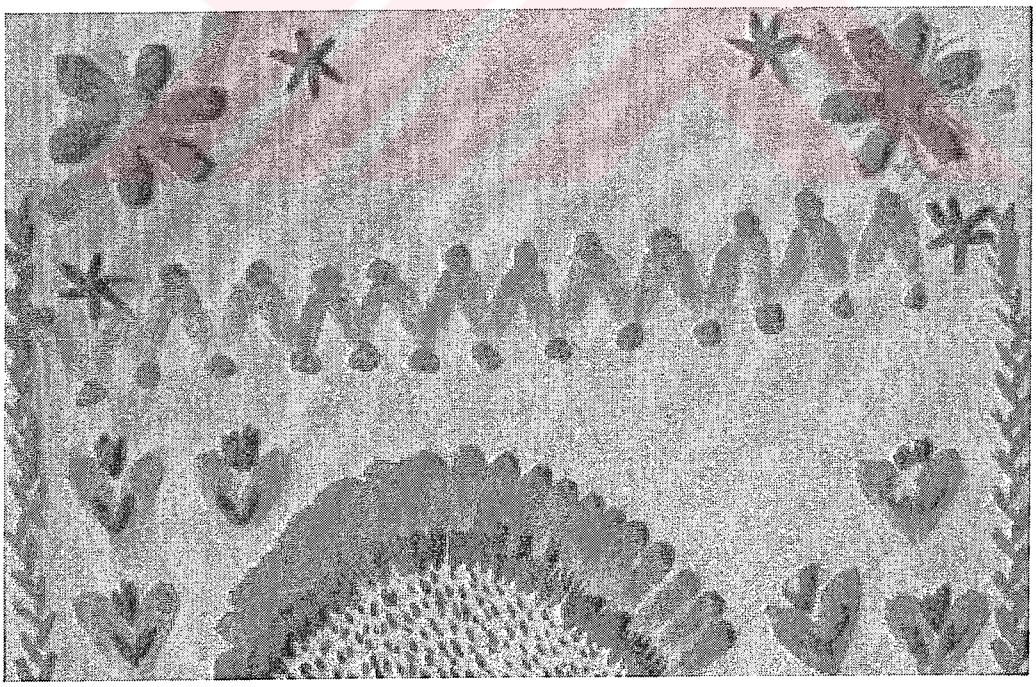

Resim.20

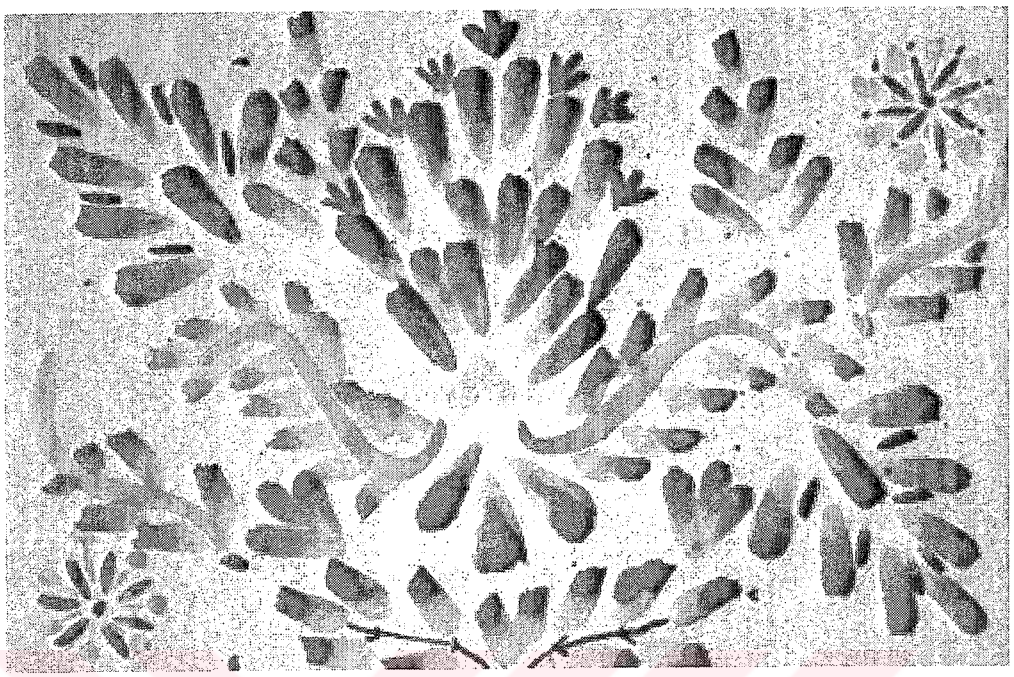

Resim.21

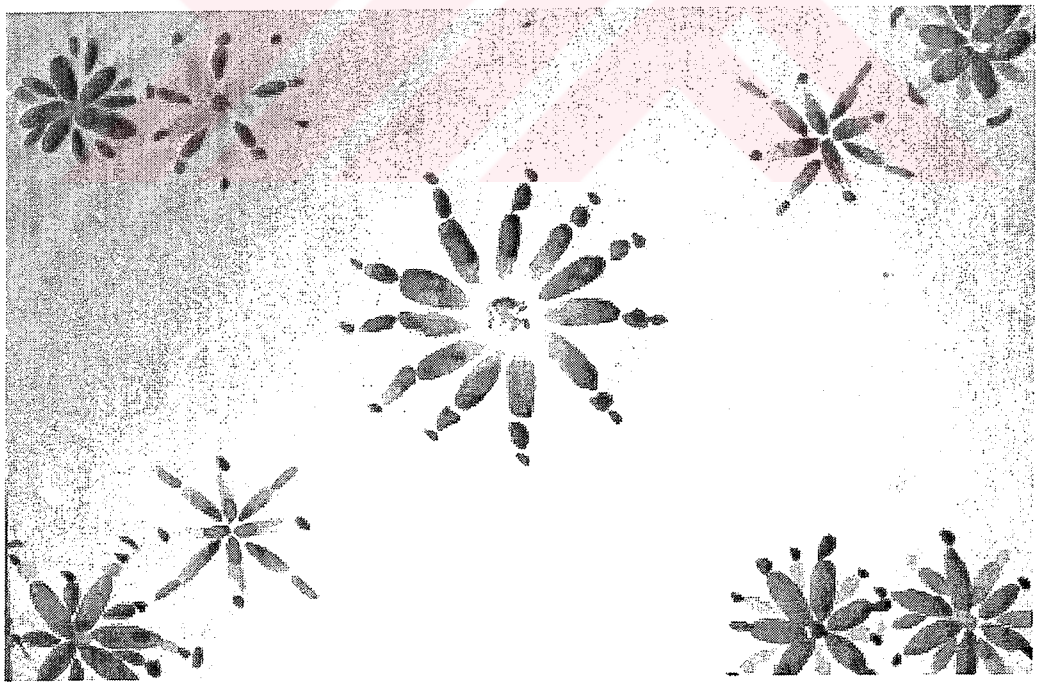

Resim.22

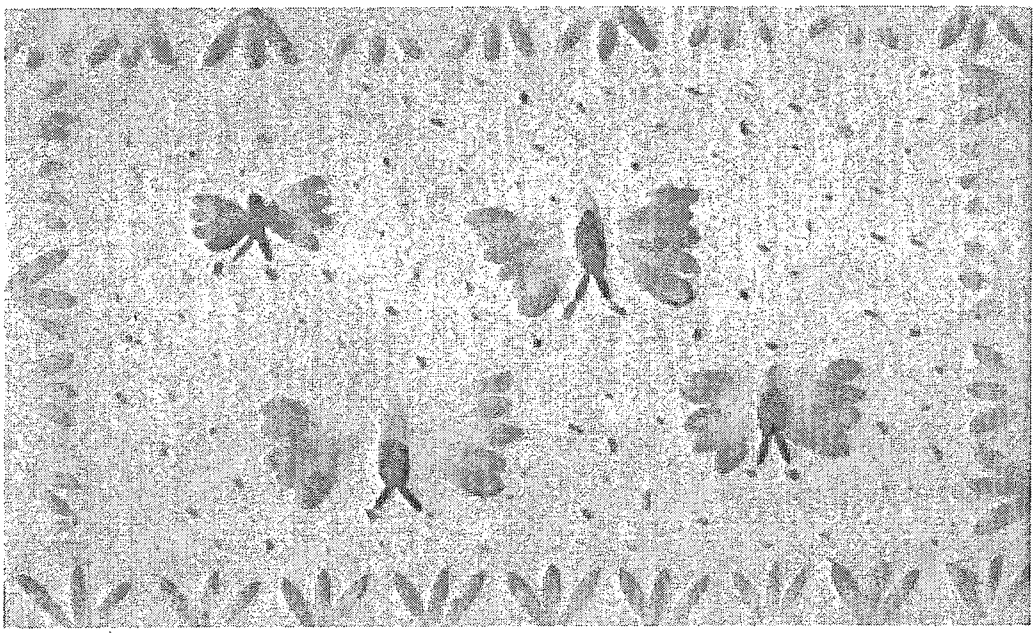

Resim.23

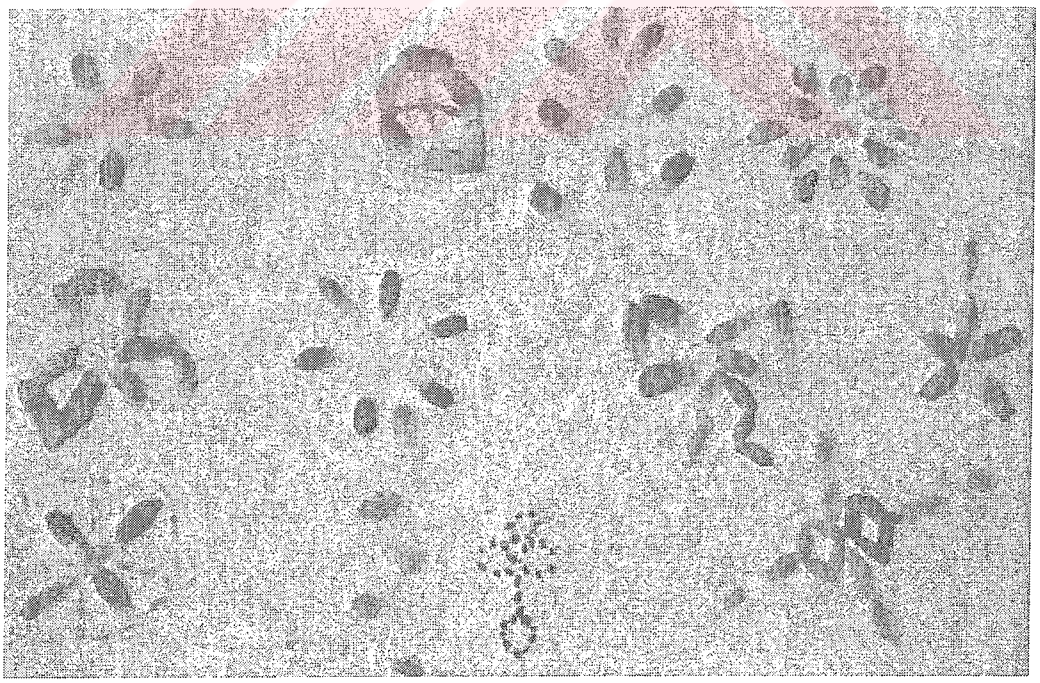

Resim.24

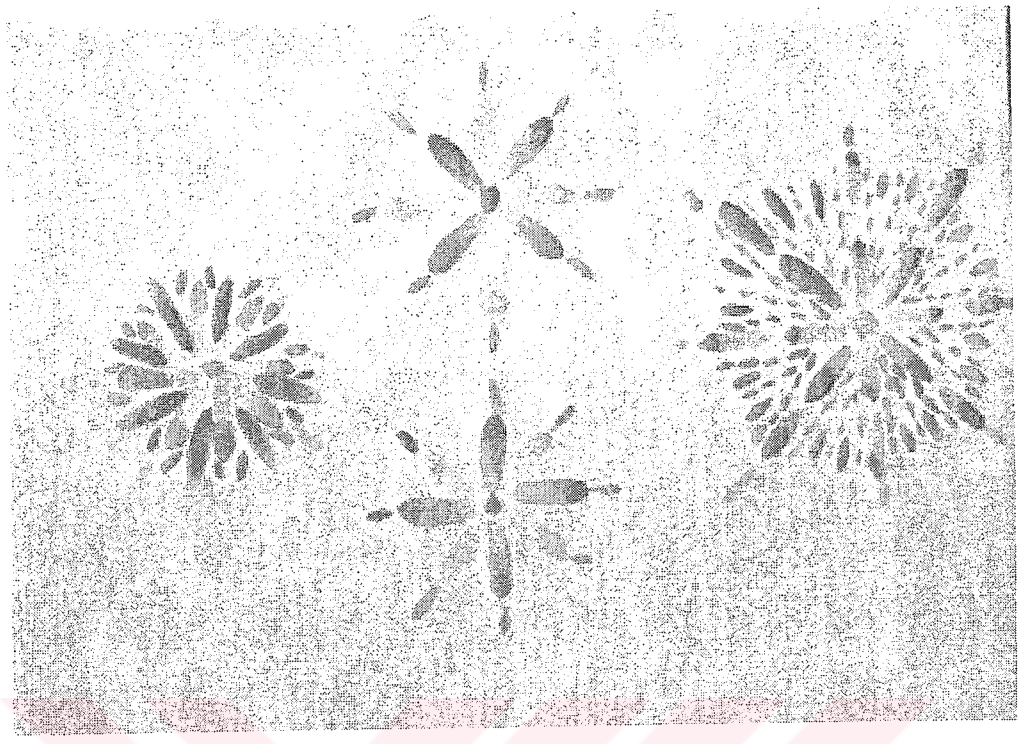

Resim.25

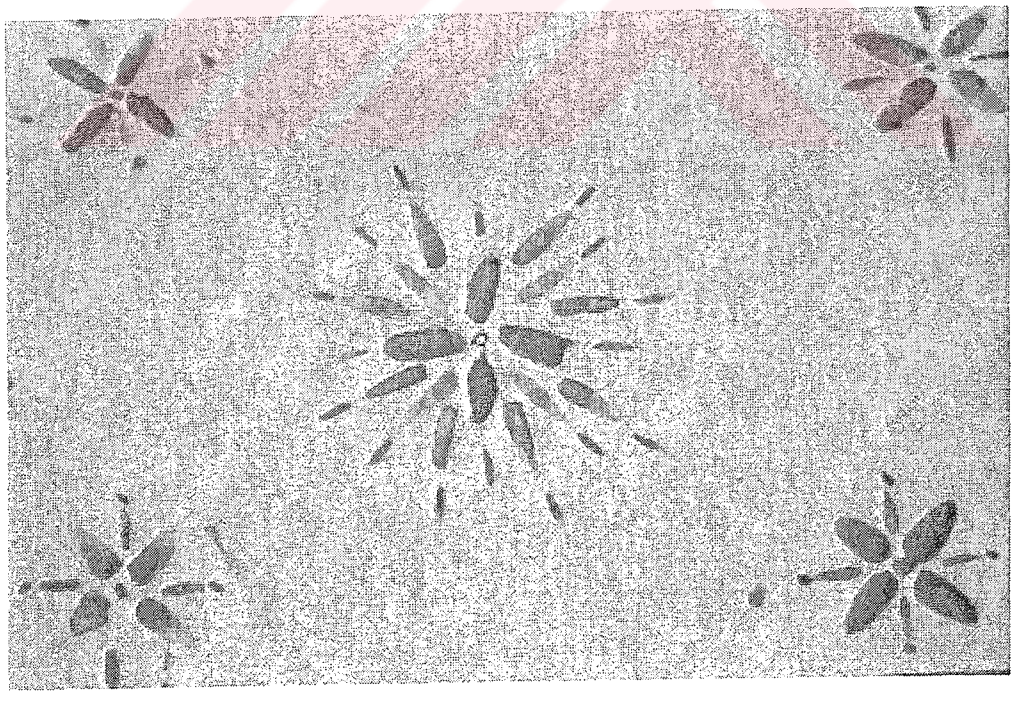

Resim.26

Resim.27

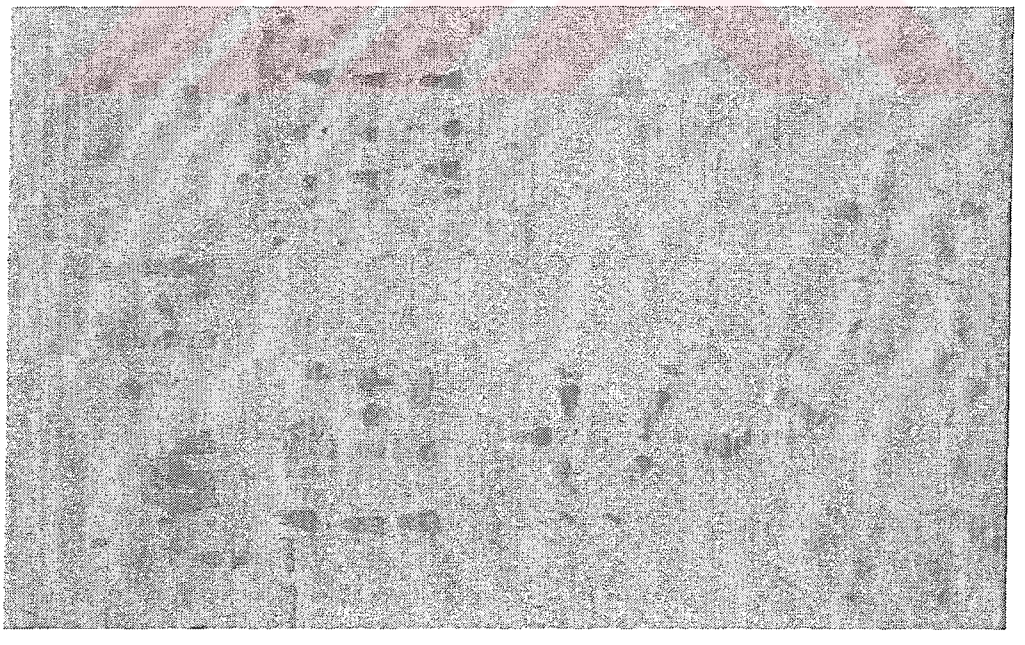

Resim.28

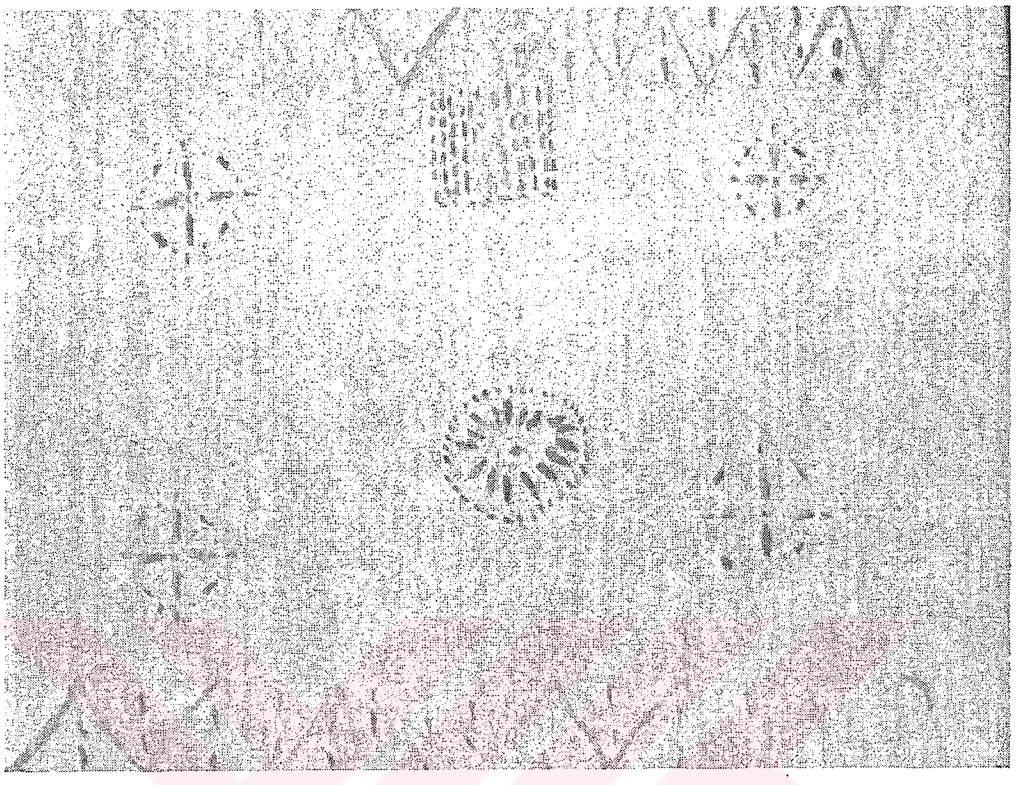

Resim.29

Resim.30

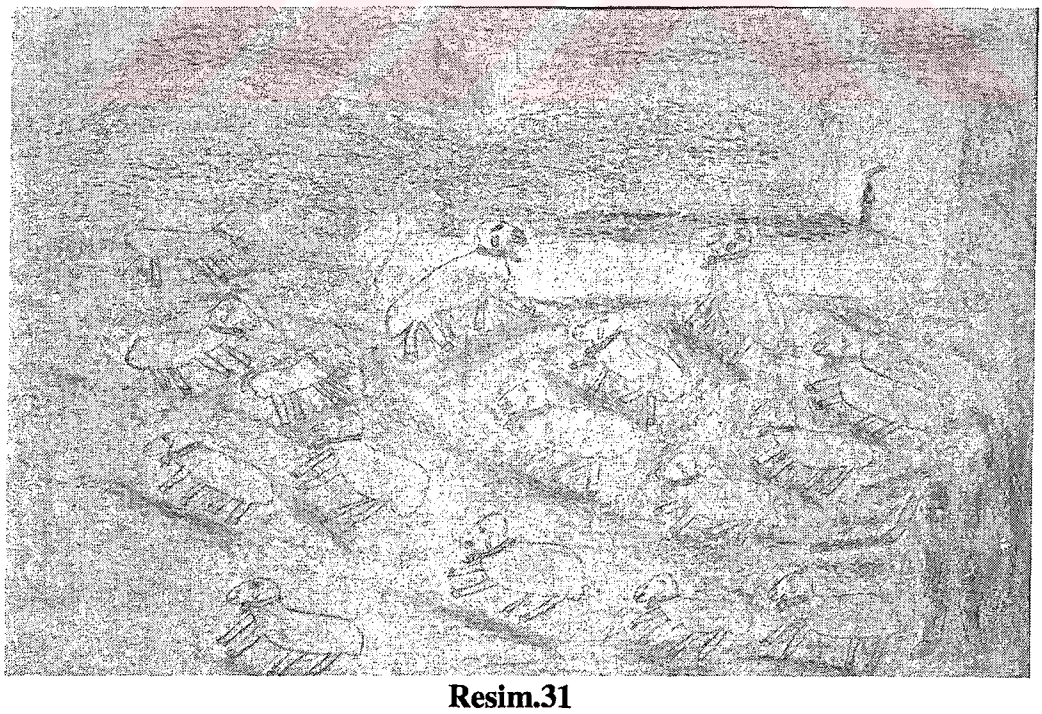

Resim.31

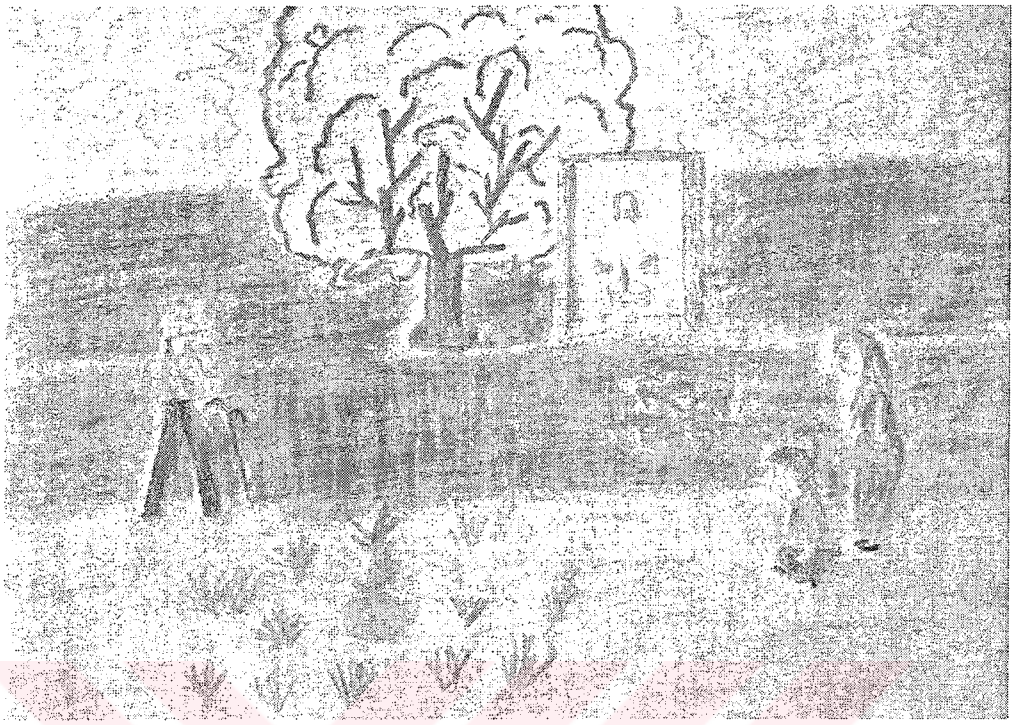

Resim.32

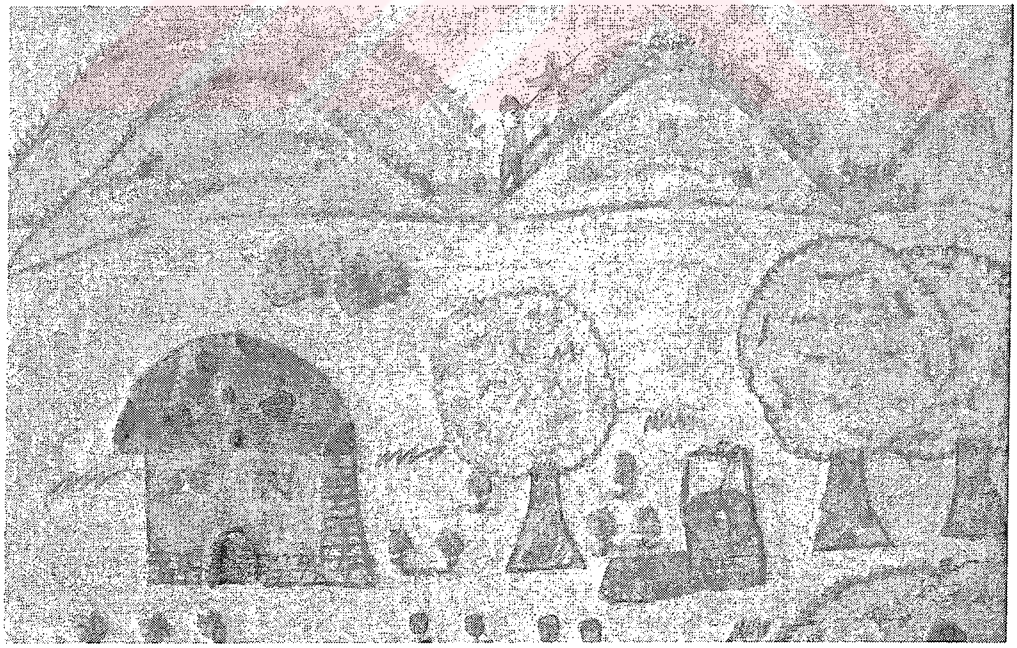

Resim.33

Resim.34

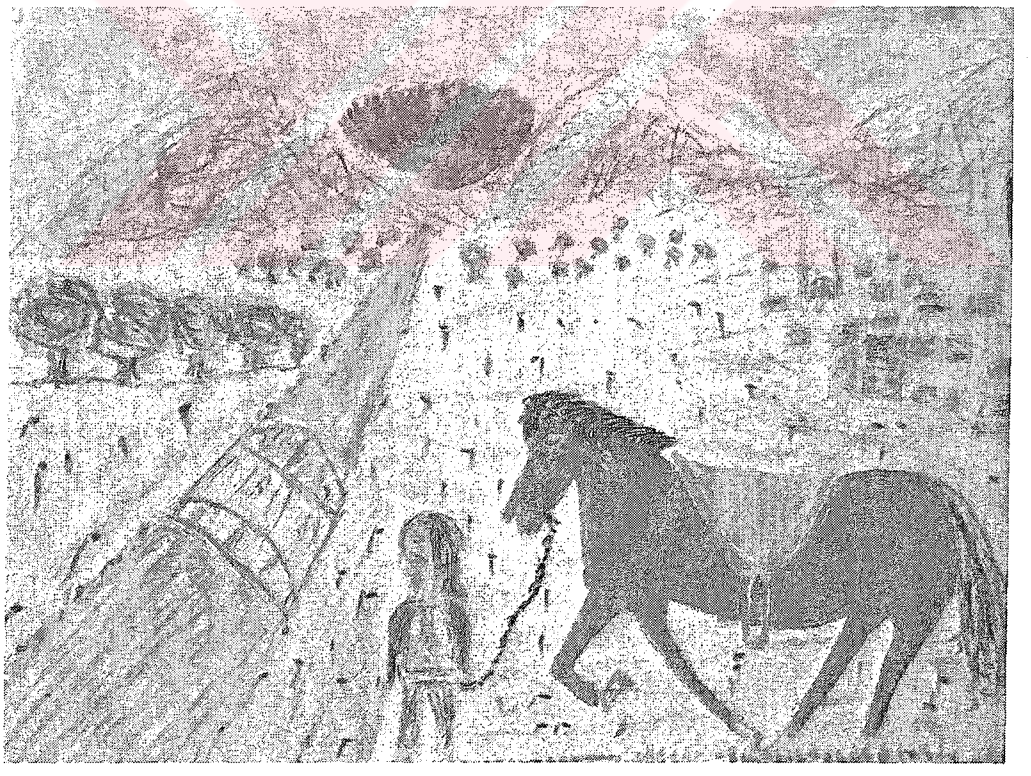

Resim.35

Resim.36

Resim.37

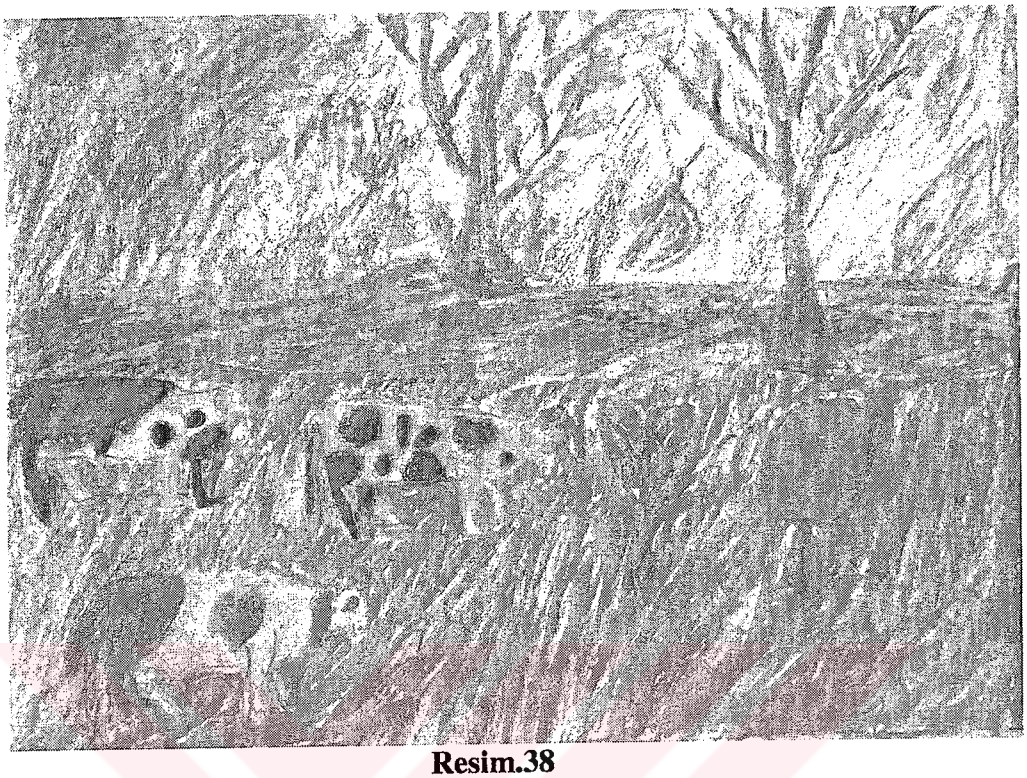

Resim.38

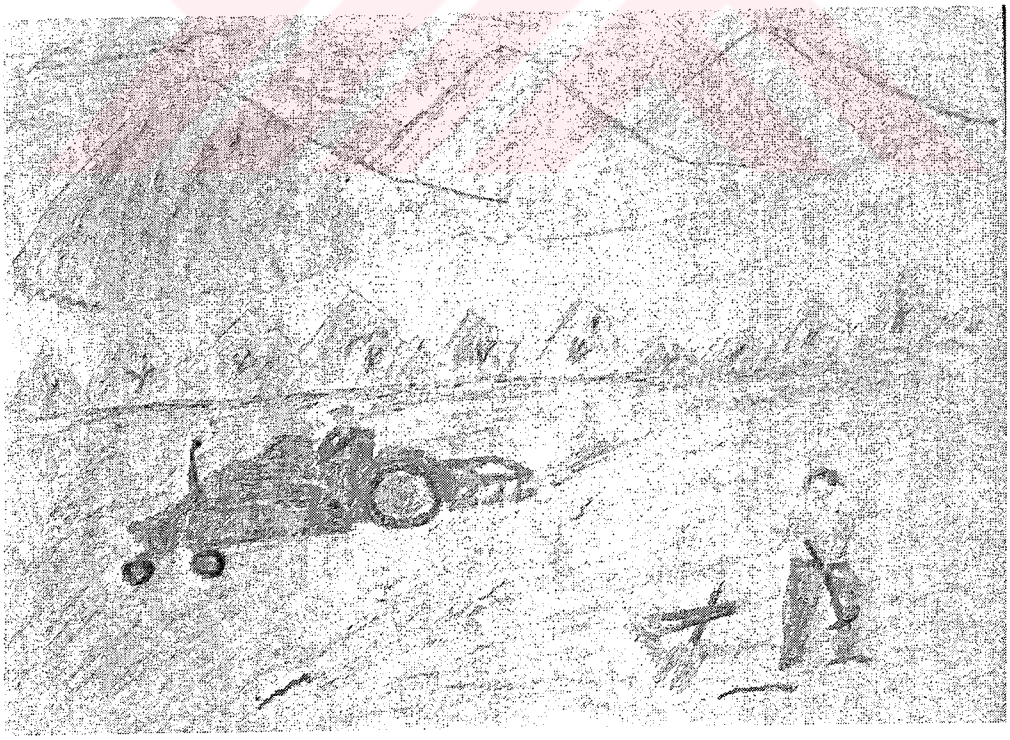

Resim.39

Resim.40

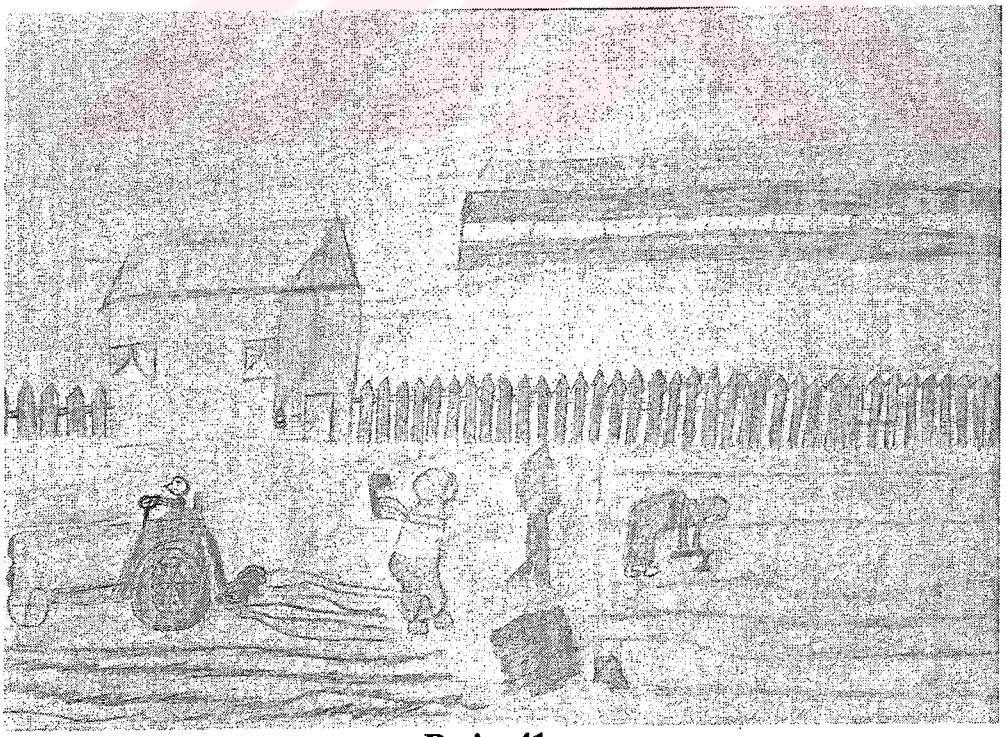

Resim.41

Resim.42

Resim.43